

r

Bakgrunn for vedtak

Innvordfjellet vindkraftverk

Flatanger og Namdalseid kommuner i Nord-Trøndelag fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Zephyr AS
Referanse	200704150-131
Dato	12.12.2014
Notatnummer	KE-notat 33/2014
Ansvarlig	Arne Olsen
Saksbehandler	Hilde Aass

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

Etter Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sin vurdering utgjør konsesjonssøknaden med konsekvensutredninger, innkomne merknader, møter og befaring et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for å avgjøre om Innvordfjellet vindkraftverk skal meddeles konsesjon og eventuelt på hvilke vilkår. Vindkraftverket er lokalisert i Flatanger og Namdalseid kommuner, Nord-Trøndelag fylke.

Etter NVEs vurdering er de samlede fordelene ved etablering av Innvordfjellet vindkraftverk større enn ulempene tiltaket medfører. NVE vil derfor meddele Zephyr AS konsesjon i medhold av energiloven § 3-1 for å bygge og drive Innvordfjellet vindkraftverk. Det gis konsesjon til en installert effekt på 115 MW.

NVE har samtidig gitt konsesjon til NTE Nett AS for å bygge og drive en ca. 34 km lang 66 kV kraftledning fra Innvordfjellet vindkraftverk til Daltrøa transformatorstasjon via nye Solheim koblingsstasjon med nødvendige koblingsanlegg. NVE konstaterer at Statkraft Agder Energi (SAE) Vind AS har varslet at de vil avslutte planleggingen av Breivikfjellet vindkraftverk i Namsos og Namdalseid kommuner.

NVE har lagt vekt på at planområdet er godt egnet for vindkraftproduksjon. Innvordfjellet vindkraftverk vil bidra til at Norge kan oppfylle forpliktelsene knyttet til EUs fornybardirektiv og vil kunne produsere inntil 342 GWh ved en full utbygging med en samlet installert effekt på 115 MW. De viktigste negative virkningene av tiltaket er etter NVEs vurdering knyttet til visuelle virkninger for landskap, både alene og sett i sammenheng med annen vindkraftutbygging i regionen, virkninger for kulturminner i planområdet og virkninger for lokalt friluftsliv. NVE konstaterer at Flatanger og Namdalseid kommuner og fylkeskommunen er positive til tiltaket.

Innhold

Sammendrag.....	1
1 Innledning.....	3
2 Søknad og beskrivelse av tiltak.....	3
2.1 Søknad om konsesjon for Innvordfjellet vindkraftverk.....	3
2.2 Søknad om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse.....	3
2.3 Kart over planområdet.....	4
3 Saksbehandlingsprosess.....	5
3.1 Generelt om NVEs saksbehandlingsprosess.....	5
3.2 Høring av melding, konsesjonssøknad og konsekvensutredninger.....	5
3.3 Innsigelse.....	6
3.4 Konsultasjon.....	7
3.5 Sluttbefaring.....	7
3.6 Sammendrag av innkomne merknader.....	7
4 Tematisk vurdering av Innvordfjellet vindkraftverk.....	8
4.1 Økonomi, vindressurser og produksjon.....	8
4.2 Forhold til andre planer.....	10
4.3 Landskap og visuelle virkninger.....	12
4.4 Kulturminner og kulturmiljø.....	14
4.5 Friluftsliv og ferdsel.....	15
4.6 Reiseliv.....	17
4.7 Naturmangfold.....	18
4.8 Inngrepsfrie naturområder (INON) og vernede områder.....	26
4.9 Støy.....	27
4.10 Skyggekast og refleksblink.....	28
4.11 Ising og iskast.....	28
4.12 Landbruk og skogbruk.....	29
4.13 Reindrift.....	29
4.14 Drikkevann og forurensning.....	31
4.15 Andre samfunnsvirkninger.....	31
4.16 Veier og transport.....	33
4.17 Annet.....	34
5 Samlet vurdering av Innvordfjellet vindkraftverk.....	36
5.1 Bakgrunn.....	36
5.2 Metodikk for vurdering.....	37
5.3 Samlet vurdering av økonomi og virkninger vektlagt av NVE.....	37
6 NVEs vedtak.....	40
7 Konsesjonsvilkår.....	41
8 Vurdering av ekspropriasjon og forhåndstiltredelse.....	42
8.1 Søknad om ekspropriasjon.....	42
8.2 Søknad om forhåndstiltredelse.....	43
Vedlegg.....	44
Tematiske konfliktvurderinger, innkomne merknader og vurdering av beslutningsgrunnlaget.....	44
1. Tematiske konfliktvurderinger.....	44
2. Innkomne merknader.....	45
3. Vurdering av beslutningsgrunnlaget.....	57

1 Innledning

NVE har mottatt konsesjonssøknad om Innvordfjellet vindkraftverk i Flatanger og Namdalseid kommuner, Nord-Trøndelag fylke. NVE vil i dette dokumentet ”Bakgrunn for vedtak” for Innvordfjellet vindkraftverk, beskrive NVEs behandling av søknaden og presentere de vurderinger NVE har lagt til grunn for vedtak i saken.

NVEs beslutningsgrunnlag består av søknaden med konsekvensutredning, innkomne merknader og NVEs fagkunnskap om vindkraft. I kapittel 4 presenteres NVEs vurdering av prosjektets virkninger tematisk. I kapittel 5 presenteres de virkningene NVE mener bør vektlegges i saken, en avveining mellom fordeler og ulemper ved vindkraftprosjektet og en helhetlig vurdering av søknaden. I kapittel 6 presenteres NVEs vedtak.

Tematiske konfliktvurderinger, sammenfatning av innkomne merknader er lagt i vedlegg til dette dokumentet sammen med en vurdering av beslutningsgrunnlaget. En kort introduksjon til viktige fagområder i saksbehandlingen, sammen med en presentasjon av NVEs rammeverk i vindkraftsaker, finnes på www.nve.no/vindkraft.

2 Søknad og beskrivelse av tiltak

2.1 Søknad om konsesjon for Innvordfjellet vindkraftverk

Zephyr AS søkte 15.05.10 i medhold av energiloven § 3-1 om konsesjon for å bygge og drive et vindkraftverk på Innvordfjellet i Flatanger og Namdalseid kommuner i Nord-Trøndelag fylke. I søknaden er det lagt til grunn en utbyggingsløsning med til sammen 32 vindturbiner à 3,6 MW. Samlet installert effekt er på inntil 115 MW. Årlig energiproduksjon fra anlegget er estimert til 250 GWh per år. Det omsøkte vindkraftanlegget omfatter blant annet turbiner, transformatorstasjon, adkomstvei, kabler og internveier i anlegget.

Planområdet ligger på mellom 250-350 moh. langs Namdalskysten, har et areal på ca. 9,3 km² og er et forholdsvis kupert fjellplatå. Det strekker seg fra Frøsendalfjellet i vest til Middagsfjellet i nordøst og Moafjellet i sørøst. Det er planlagt to adkomstveier til planområdet fra Riksvei 215, en fra nord og en fra sørøst. Disse vil ha en samlet lengde på ca. 4,3 km. Internveiene vil ha en samlet lengde på ca. 25,6 km.

Det er utarbeidet en egen søknad av 15.09.10 om felles nettilknytning for Innvordfjellet og Breivik fjellet vindkraftverk (SAE Vind DA). Tiltakshaver for prosjektet er SAE Vind DA, Zephyr AS, NTE Nett AS og TrønderEnergi Nett AS. Søknaden omfatter tre alternative måter å knytte ett eller begge vindkraftverkene til det eksisterende kraftledningsnett i regionen med nye 66/132 kV kraftledninger. NVE har behandlet søknaden, og det vises til bakgrunnsnotat med referanse 200709375-154 og vedtak av i dag. Tiltaket kan berøre Namsos, Overhalla, Namdalseid, Flatanger, Osen og Roan kommuner i Nord- og Sør-Trøndelag fylker avhengig av alternativ.

2.2 Søknad om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse

Det er inngått minnelige avtaler med samtlige grunneiere/rettighetshavere for planområdet bortsett fra én. Tiltakshaver tar videre sikte på å inngå frivillige avtaler med grunneiere som blir berørt av adkomstveiene. Dersom det skulle vise seg å ikke være mulig å slutte minnelig ordning med samtlige grunneiere/rettighetshavere har Zephyr AS søkt om ekspropriasjonstillatelse i medhold av oreigningslova § 2 pkt. 19 om nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift av vindkraftverket med tilhørende infrastruktur. De søker også om forhåndstiltredelse, jmfør oreigningslova § 25.

2.3 Kart over planområdet

Figur 1. Kart over planområdet for Innvordfjellet vindkraftverk.

3 Saksbehandlingsprosess

3.1 Generelt om NVEs saksbehandlingsprosess

Behandling av større vindkraftsaker starter med at NVE mottar en melding. Meldingen er en tidlig varsling av igangsatt planlegging av et vindkraftverk, og fremmes i medhold av plan- og bygningslovens regler om konsekvensutredning. Etter en omfattende høringsrunde av meldingen, meddeler NVE tiltakshaver et utredningsprogram, som beskriver hvilke utredninger som må gjennomføres før en søknad kan behandles. Når en søknad med konsekvensutredning er mottatt, sender NVE også denne på en omfattende høring. Under begge høringsrundene gjennomføres det møter med lokale og regionale myndigheter og offentlige folkemøter.

På bakgrunn av søknad med konsekvensutredning, møter, høringsuttalelser, eventuelle tilleggsutredninger, befaringer og egne vurderinger avgjør NVE om beslutningsgrunnlaget er godt nok og om tiltaket skal meddeles konsesjon. Tematiske konfliktvurderinger og eventuelle regionale planer for vindkraft utgjør også en del av NVEs beslutningsgrunnlag. NVEs vedtak kan påklages til Olje- og energidepartementet. Hele behandlingsprosessen fra melding til endelig vedtak tar minst to til tre år.

3.2 Høring av melding, konsesjonssøknad og konsekvensutredninger

3.2.1 Høring av melding

NVE mottok melding om planlegging av Innvordfjellet vindkraftverk fra Zephyr AS 19.04.07. Meldingen var utarbeidet i henhold til plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredning.

Meldingen ble sendt på høring til berørte interesser i brev av 14.11.07 sammen med flere andre kraftlednings- og vindkraftprosjekter i regionen. Frist for uttalelse var satt til 01.02.08. NVE arrangerte møter med lokale og regionale myndigheter og offentlig møte i Flatanger og Namdalseid kommuner 27.11.07. Utkast til utredningsprogram ble forelagt Miljøverndepartementet og ble fastsatt 04.12.08. Behandlingen av meldingen er beskrevet i NVEs notat "Bakgrunn for utredningsprogram" for Innvordfjellet vindkraftverk av 04.12.08.

3.2.2 Høring av konsesjonssøknad og konsekvensutredninger

NVE mottok konsesjonssøknad med konsekvensutredning for Innvordfjellet vindkraftverk fra Zephyr AS 15.05.10. Tiltakshaver sendte senere inn en revidert utgave av søknaden 13.09.10, på grunn av endrede nettilknytningsløsninger. Dokumentene ble sendt på offentlig høring 28.09.10 med høringsfrist 26.11.10, sammen med søknad om Breivikfjellet vindkraftverk og samordnet 132 kV nettilknytning. Den offentlige høringen av konsesjonssøknadene med konsekvensutredninger ble kunngjort i Namdalsavisa og Adressa. I forbindelse med høringen ble det holdt møter med lokale og regionale myndigheter i Flatanger og Namdalseid kommuner 18. og 19.10.10. Det ble også holdt offentlig møter de samme dagene. På møtene orienterte NVE om saksbehandlingsprosessen for søknaden. Tiltakshaver orienterte om prosjektet.

Følgende instanser fikk søknadene med konsekvensutredninger tilsendt på høring:

Overhalla kommune, Namsos kommune, Namdalseid kommune, Flatanger kommune, Osen kommune, Roan kommune, Nord-Trøndelag fylkeskommune, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Sametinget, Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag, Direktoratet for naturforvaltning, Riksantikvaren, Statens landbruksforvaltning, Fiskeridirektoratet, Kystverket Midt-Norge, Luftfartstilsynet, Avinor AS, Forsvarsbygg, NTNIJ –

Vitenskapsmuseet, Norges naturvernforbund, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag, Fosen Naturvernforning, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Bellona, Zero, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Ornitologisk forening, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Forum for natur og friluftsliv i Nord-Trøndelag, Nord-Trøndelag bonde- og småbrukarlag, Nord-Trøndelag Bondelag, Sør-Trøndelag bonde- og småbrukarlag, Sør-Trøndelag Bondelag, Allskog, Norges Fiskerlag, Vern Fosenbalvøya, Forum for Flatanger, NHO Reiseliv Midt-Norge, Fosen Reinbeitedistrikt, Vestre Namdal reinbeitedistrikt, Østre Namdal reinbeitedistrikt, Statens vegvesen Region Midt-Norge, Statnett SF, Metrologisk institutt, Telenor og Norkring AS. Osen og Namdalseid fjellstyrer fikk oversendt høringsbrevet i etterkant og ble da lagt til høringslisten.

I tillegg har følgende instanser fått søknaden med konsekvensutredning til orientering: Miljøverndepartementet, Olje- og energidepartementet, Norsk institutt for by- og regionforskning, Enova SF og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

3.3 Innsigelse

Områdestyret i Nord-Trøndelag fremmet innsigelse til Innvordfjellet vindkraftverk i brev av 17.12.10 i henhold til energiloven § 2-1.

De ønsker at NVE skal vente med å konsesjonsbehandle flere vindkraftverk på Fosen inntil tidligere søknader om vindkraftverk er ferdigbehandlet og virkninger for reindriften er bedre kjent. De nevner blant annet at det ikke vil være mulig å reversere beslutninger om videre utbygging, dersom det skulle vise seg å bli umulig å drive tradisjonell reindrift innenfor områder som bygges ned. Områdestyret krever at det foretas tilleggsutredning om virkninger for reindriften, da det i konsekvensutredningen bare er vist til tidligere utredninger om forholdet til reindriftsinteressene. De skriver at en vindkraftutbygging vil i tillegg til direkte å påvirke naturgrunnet for reindriftsutøvelse, også påvirke forhold vedrørende sørsamisk kultur og samfunnsliv. De viser til ILO konvensjonen 169 og andre internasjonale traktater og mener tiltaket vil være et brudd på disse forpliktelsene ovenfor urbefolkningen.

I forbindelse med innsigelsen ble det avholdt møte på Rica Hell Hotell på Værnes 10.10.14. Representanter fra NVE, fylkesmannen i Nord-Trøndelag og reindriftdirektøren hos Fylkesmannen var tilstede.

Innledningsvis orienterte NVE om status for norsk vindkraft, og begrunnet hvorfor det gis langt flere konsesjoner enn hva som blir realisert. NVE opplyste om at målet med innsigelsesmøtet er å finne ut hva som skal til for at innsigelsen kan trekkes. Dersom innsigelsen opprettholdes og det gis konsesjon til vindkraftverket, blir innsigelsen oversendt Olje- og energidepartementet for avklaring og behandlet samtidig med eventuelle klager på vedtaket. NVE informerte deretter om saksbehandlingen og status for Innvordfjellet vindkraftverk, og presenterte kort grunnet for innsigelsen.

Fylkesmannen utdypet hensynet til reindriften, og det ble vist til at det foreligger mange planer for vindkraftverk i regionen og at tiltakene samlet vil kunne føre til virkninger for reindriften. I den sammenheng ble det poengtert at verdien av gjenværende vinterbeitearealer, herunder Innvordfjellet, vil få økt verdi ettersom det gis konsesjon i andre viktige og mer brukte vinterbeiteområder. Det ble videre fremhevet at kunnskaps- og erfaringsgrunnet om forholdet mellom reindrift og vindkraftverk generelt sett er mangelfullt.

Fylkesmannen mener at Innvordfjellet vindkraftverk er ett av de mindre konfliktfylte prosjektene i regionen sett i forhold til reindriften. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag valgte å trekke innsigelsen til Innvordfjellet vindkraftverk.

Protokollen ble godkjent av Fylkesmannen i Nord-Trøndelag i e-post av 13.10.14.

3.4 Konsultasjon

Det aktuelle tiltaket kommer inn under "Prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget" av 11.05.05. I forbindelse med meldingen sendte NVE i e-post av 25.09.08 forespørsel om konsultasjon til Sametinget i saken. Sametinget svarte i brev av 03.11.08, at de ønsket enkelte punkter vedrørende reindrift, kulturminner og kulturmiljø innarbeidet i utredningsprogrammet. De skriver videre at de ikke ser behov for særskilte og ytterligere konsultasjoner om utredningsprogrammet utover dette. I forbindelse med høring av søknaden skriver Sametinget i uttalelse av 07.12.10 at de ikke ser behov for konsultasjon i saken. Fosen reinbeitedistrikt har ikke bedt om konsultasjon. NVE har før øvrig hatt flere møter med representanter for Fosen reinbeitedistrikt i forbindelse med behandlingen av andre prosjekter i regionen.

3.5 Sluttbefaring

I forbindelse med sluttbehandling av søknaden om Innvordfjellet vindkraftverk med tilhørende nettilknytning, gjennomførte NVE sluttbefaring for prosjektene 05.11.14. Lokale og regionale myndigheter og representanter for berørte grunneiere og interesser var invitert til møte, som ble holdt på Utvorda skole og grendehus i Flatanger kommune. Tiltakshaverne hadde lagt opp befaringsruta i samråd med kommunene. NVE orienterte om prosessen og innkomne merknader og tiltakshaver om status i prosjektet. Deltakerne fikk mulighet til å utdype sine kommentarer til prosjektet.

3.6 Sammendrag av innkomne merknader

NVE har mottatt 21 høringsuttalelser til søknaden om Innvordfjellet vindkraftverk. Disse er sammenfattet i vedlegget "Tematiske konfliktvurderinger, innkomne merknader og vurdering av beslutningsgrunnlaget" for Innvordfjellet vindkraftverk. Nedenfor følger ett sammendrag av de innkomne merknadene.

Flatanger og Namdalseid kommune stiller seg positive til etablering av Innvordfjellet vindkraftverk. Namsos kommune er skeptisk til å akseptere prosjektet, med bakgrunn i samlede virkninger av de mange prosjektene i regionen. Nord-Trøndelag fylkeskommune anbefaler at det gis konsesjon. Sør-Trøndelag fylkeskommune ønsker å understreke at det er viktig å se områdene i sammenheng med prosjektene det allerede er gitt konsesjon til på Fosen. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag frarår at det gis konsesjon og mener tiltaket vil medføre virkninger for landskap, bortfall av INON, komme i konflikt med flere rødlistede arter og vil få virkninger for friluftsliv og reiseliv. Det fremgår av uttalelsen fra reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag at områdestyret i Nord-Trøndelag fremmer innsigelse til Innvordfjellet vindkraftverk. De ønsker at NVE skal vente med å konsesjonsbehandle flere vindkraftverk på Fosen inntil tidligere virkninger for reindriften er bedre kjent. De skriver at en vindkraftutbygging vil påvirke naturgrunnlaget for reindriftsutøvelse, og påvirke sørsamisk kultur og samfunnsliv. Riksantikvaren anbefaler at det gjennomføres tilleggsutredninger for landskap, landskapsverdier og nyere tids kulturminner/bygninger i influensområdet. Sametinget påpeker at tiltaket vil direkte berøre samisk reinbeiteområde og ber NVE avklare med berørte reinbeitedistrikt om behovet for konsultasjoner. Fosen reinbeitedistrikt (Nord-Fosen gruppen) mener tiltaket er det minst konfliktfylte av de planlagte vindkraftprosjektene i beiteområdet til Nord-Fosen gruppen.

Flere av interesseorganisasjonene mener at vindkraftverk ikke er forenelig med satsting på naturbasert reiseliv og de setter seg imot vindkraftverk langs kysten i Trøndelag. Virkninger for fugl blir fremhevet av flere og at tiltaksområdet har betydning som turområde for lokalbefolkningen.

Forsvarsbygg har gitt tiltaket kategori A i definert problemhierarki. Miljødirektoratet har i tematisk konfliktvurdering samlet gitt tiltaket kategori D. De trekker blant annet frem virkninger for kystlandskapet og mener tiltaket vil medføre habitatforringelse og kollisjonsrisiko for hekkende og næringssøkende dagrovfugler, ugler og lommer. Reindriftsforvaltningen har gitt tiltaket kategori D med bakgrunn i potensielle virkninger for framtidig reindrift i regionen, dersom samtlige planlagte vindkraftanlegg innenfor vinterbeiteområdet til Nord-Fosen siida blir utbygd.

4 Tematisk vurdering av Innvordfjellet vindkraftverk

NVE vil i dette kapittelet gi en tematisk vurdering av Innvordfjellet vindkraftverk. Av de temaer og virkninger som vektlegges i konsesjonsbehandlingen av søknaden veies fordelene opp mot ulempene i den samlede vurderingen av Innvordfjellet vindkraftverk og blir presentert i kapittel 6. For enkelte av temaene er det etter NVEs vurdering hensiktsmessig å vurdere de samlede virkningene av flere omsøkte vindkraftanlegg i området. Dette er gjort under de respektive temaene.

4.1 Økonomi, vindressurser og produksjon

Zephyr AS viser i søknaden til at de har målt vindressursen i planområdet ved bruk av to 50 meter høye målemaster. Det er målt vindhastigheter i fire ulike høyder og vindretning i to høyder over en periode på henholdsvis 31 og 23 måneder for den sørlige og nordlige masten. Dataene er langtidskorrigert med Meteorologisk institutt sine værdata fra Nordøyan fyr. Basert på vindmålingene er gjennomsnittlig årsmiddelvind i planområdet i 90 meters høyde beregnet til 8,13 m/s. Det fremgår av måledataene at den nordlige delen av planområdet har høyere gjennomsnittsvind sammenlignet med den sørlige delen. Det er lagt til grunn en utbyggingsløsning med 32 stk. 3,6 MW vindturbiner. Årsproduksjonen er beregnet til å være 342 GWh. Dette tilsvarer 2967 brukstimer. Estimaten inkluderer elektriske tap, vaketap og tap som følge av driftsstans og vedlikeholdsarbeid.

Tiltakshaver har beregnet investeringskostnad for vindkraftanlegget til samlet å ligge på ca. 1257 MNOK. Drifts- og vedlikeholdskostnadene er forventet å tilsvare ca. 11 øre/kWh. Samlede investeringskostnader for nettilknytning av Innvordfjellet vindkraftverk med en installert effekt på 90 MW for tilpasning av kapasiteten i Daltrøa transformatorstasjon (se bakgrunnsnotat med referanse 200709375-154), er beregnet til ca. 90 MNOK. Kostnadene inkluderer administrasjonskostnader og drift- og vedlikeholdskostnader for kraftledningen.

NVEs vurdering av økonomien til Innvordfjellet vindkraftverk tar utgangspunkt i beregninger av vindforhold, investeringskostnader og drifts- og vedlikeholdskostnader. NVEs vindatlas antyder at middelvinden i området i 80 meters høyde er på 8,5-9,0 m/s. Dette er noe høyere enn tiltakshavers beregninger. Det fremgår av vindrosen for planområdet at dominerende vindretning er fra sørøst. Vind fra vest-sørvest er også betydelig og inneholder størst andel av ekstremvinder. Planområdet ligger rundt 250-350 moh. NVEs isingskart tilsier at antall timer per år med ising > 10 g/time vil kunne ligge på mellom 100-200 i største delen av planområdet. Etter NVEs vurdering vil ikke ising utgjøre et vesentlig produksjonstap for Innvordfjellet vindkraftverk. Når det gjelder turbulens antyder NVEs vindatlas RIX-verdier (terrengkompleksitet) i området på 20-40 %. Topografien i området tilsier at det vil kunne oppstå en del turbulens i planområdet. Utover de tapsanslagene tiltakshaver legger til grunn i søknaden, mener NVE det samtidig vil være tap knyttet til turbulens og noe tap knyttet til ising. NVE legger dette til grunn i sin vurdering.

Det fremgår av søknaden at antall brukstimer for vindkraftverket er beregnet til 2967. Dette tilsvarer en produksjonsforventning på 342 GWh ved en full utbygging. NVE konstaterer at det i løpet av de siste årene har vært en betydelig utvikling av turbinteknologi med blant annet større rotorer og mer effektive styringssystemer. Dette har ført til høyere forventinger til brukstid/kapasitetsfaktor enn tidligere, særlig i områder med forholdsvis lav middelvind. Etter NVEs vurdering kan tiltakshavers produksjonsberegninger antas å være rimelig, også når samlet tapsanslag er lagt til grunn. NVE slutter seg til tiltakshavers estimater med en årsproduksjon opp mot 342 GWh realistisk med en samlet installert effekt på 115 MW.

Topografien i planområdet tilsier at det vil være behov for to adkomstveier, samt en enklere driftsvei for å knytte sammen nordlige og sørlige del av vindkraftverket. Det planlegges en dypvannskai ved Utvorda. Det fremgår av søknaden at det kan være nødvendig med oppgradering av offentlig vei fram til planområdet. Ilandføring ved Utvorda vil gi en kort transportstrekning for komponentene fra kai til planområdet (8-10 km). Etter NVEs vurdering vil ikke to adkomstveier til området medføre vesentlige merkostnader for prosjektet. Topografien i planområdet tilsier for øvrig at å anlegge internveier vil være krevende og kostbart. Nærheten til dypvannskai vurderes som gunstig med hensyn til transport av vindturbinkomponentene. NVE har vurdert tiltakshavers kostnadsestimat for innkjøp av turbiner til å være betydelige lavere, da turbinprisene har sunket betraktelig siden tidspunkt for søknaden. Videre mener NVE tiltakshaver har vurdert de resterende bygg- og anleggskostnadene til å være for lave. Nettilknytningskostnadene er estimert til ca. 90 MNOK og vurderes som noe over middels. NVE har vurdert søkers estimerte drifts- og vedlikeholdskostnadene for vindkraftverket på 11 øre/kWh som noe lavt og mener 15 øre/kWh er nærmere et realistisk kostnadstall. Samlet vil en utbygging av Innvordfjellet vindkraftverk med tilhørende nettilknytning være i størrelsesorden 12 MNOK/MW ved en samlet installert effekt på inntil 115 MW. Etter NVEs vurdering er vindkraftprosjektet et godt teknisk/økonomisk prosjekt sammenlignet med andre vindkraftprosjekter i Norge.

NVE vil understreke usikkerheten knyttet til beregninger av vindressursene, estimert produksjon og kostnader for etablering av vindkraftverket. Etter NVEs vurdering er vindressursen og forventet produksjon god sammenlignet med andre vindkraftprosjekter. NVE vurderer at Innvordfjellet vindkraftverk kan bli et økonomisk bærekraftig prosjekt i det norsk-svenske sertifikatmarkedet, selv om installert effekt tilpasses ledig kapasitet i Daltrøa transformatorstasjon (90 MW).

Beregninger av vindforholdene i planområdene viser en årsmiddelvind på 8,13 m/s i 90 meters høyde. Etter NVEs vurdering vil ikke ising være et vesentlig problem for kraftproduksjonen, men det kan forventes en del turbulens. NVE kan slutte seg til tiltakshavers estimater med en årsproduksjon opp mot 342 GWh med en samlet installert effekt på 115 MW. Området ligger i nær tilknytning til planlagt dypvannskai for ilandføring av vindturbinkomponenter. Topografien i området vil derimot være krevende og kostbart for å anlegge internveier. Nettilknytningskostnadene vurderes som noe over middels. Samlet vil en utbygging av Innvordfjellet vindkraftverk med tilhørende nettilknytning være i størrelsesorden 12 MNOK/MW ved en samlet installert effekt på inntil 115 MW. NVE har vektlagt at vindressursen er god og området er godt egnet for vindkraftproduksjon. NVE vurderer Innvordfjellet vindkraftverk til et økonomisk bærekraftig prosjekt i det norsk-svenske sertifikatmarkedet. NVE har vektlagt økonomi, vindressurser og produksjon i den samlede vurderingen av vindkraftverket.

4.2 Forhold til andre planer

Regional plan for vindkraft i Trøndelag

Miljøverndepartementet og Olje- og energidepartementet har gjennom ”Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftverk (T-1458)” oppfordret fylkene til å utarbeide regionale planer for vindkraft. Det er videre gitt anbefalinger om hvordan slike planer bør innrettes. I henhold til retningslinjene skal godkjente regionale planer legges til grunn for fylkeskommunal virksomhet og være retningsgivende for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i fylket.

Godkjente regionale planer skal inngå i grunnlaget for NVEs behandling av enkeltprosjekter lokalisert innenfor planområdet, som omfattes av regionale planer. Søknader som er lokalisert i områder som i planen er vurdert å være spesielt konfliktfylte, bør normalt ikke imøtekommes. NVE må imidlertid alltid foreta en konkret vurdering av alle fordeler og ulemper i hvert tilfelle, inkludert mulighetene for avbøtende tiltak.

Nord-Trøndelag fylke har ikke en egen regional plan for vindkraft. Fylkeskommunen har vedtatt en forenklet vindkraftstrategi der de overordnet har tatt stilling til hvilke planlagte vindkraftanlegg som bør bygges ut. Denne er blant annet gjengitt i regional plan for arealbruk (Nord-Trøndelag Fylkeskommune, 2013). Fylkestinget har anbefalt konsesjon til Innvordfjellet vindkraftverk i Flatanger og Namdalseid kommuner.

På grunn av omfanget av planlagte vindkraftverk i Midt-Norge mener fylkesmannen at det er behov en samlet overordnet regional plan. Fylkesmannen mener Nord-Trøndelag allerede har tatt en betydelig andel av belastningen for den nasjonale målsettingen om utbygging av vindkraft.

NVE vil understreke at vindkraftprosjekter vurderes på grunnlag av konkrete virkninger, og at utredninger av det enkelte vindkraftprosjekt er grundigere enn utredningene som er lagt til grunn i regionale planer. Overordnede regionale planer er et retningsgivende verktøy, og ikke en bindende plan. NVE slutter seg til at det er gitt mange vindkraftkonsesjoner i Trøndelag. Samtidig vil NVE påpeke at det er nødvendig å gi flere konsesjoner enn det som i teorien trengs for å legge til rette for at Norge kan nå sine politiske fastsatte fornybarmål og bygge ut halvparten av 26,4 TWh. Dette er nødvendig på grunn av usikkerhet om blant annet nettkapasitet, samarbeid mellom aktører og tilgang på kapital hos ulike aktører. I tillegg vil konkurranse mellom prosjektene sikre at de beste prosjektene blir bygget ut, og forutsetningene for realiserbarhet vil kunne endre seg over tid.

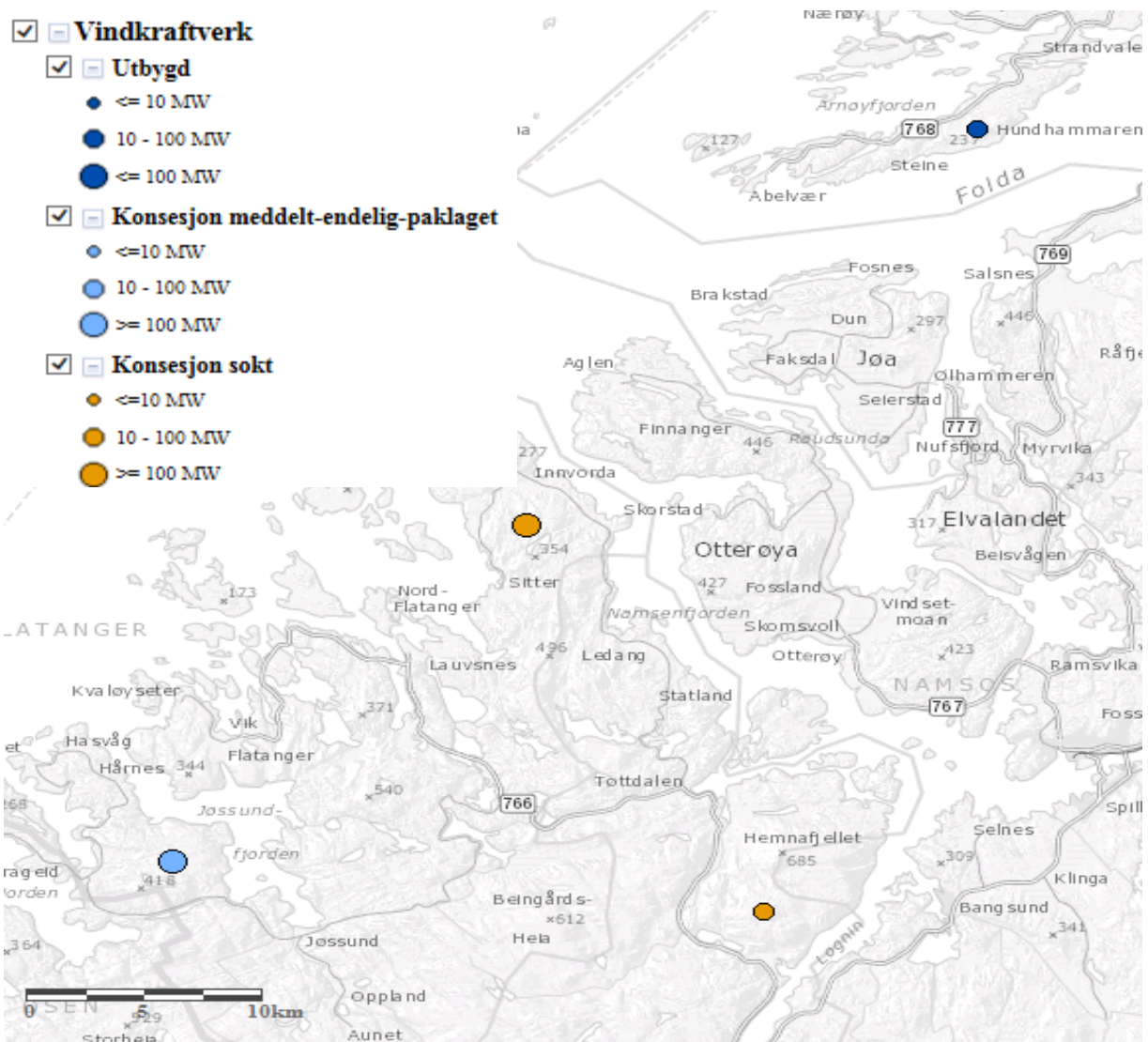
Kommuneplanenes arealdel

I kommuneplanens arealdel for både Flatanger og Namdalseid kommuner er det aktuelle området avsatt som LNF-område. Flatanger kommune anbefaler at det gis konsesjon for etablering av vindkraftverk på Innvordfjellet, og Namdalseid kommune har ingen innvendinger til at det gis konsesjon. De mener at siden tiltaket hovedsakelig er lokalisert i Flatanger kommune, er det rimelig at Flatanger kommune sitt syn vil veie tungt i saken.

Andre vindkraftverk

Det foreligger flere planer om vindkraftverk i regionen. I figur 2 vises en oversikt over konsesjonsgitte, omsøkte og idriftsatte vindkraftverk innenfor en radius på ca. 20 km fra Innvordfjellet vindkraftverk. Det er flere omsøkte og konsesjonsgitte vindkraftprosjekter lenger sør langs kysten av Trøndelag.

Vindkraftverk	Tiltakshaver	Status	Kommune	MW
Innvordfjellet	Zephyr AS	Omsøkt	Flatanger, Namdalseid	115
Breivikfjellet	SAE Vind DA	Omsøkt	Namdalseid, Namsos	60
Sørmarkfjellet	Sarepta Energi AS	Endelig konsesjon	Roan, Osen, Flatanger	150
Hundhammerfjellet	NTE Energi AS	Utbygd	Nærøy	51

Figur 2. Konsesjonsgitte, omsøkte og idriftsatte vindkraftverk i regionen innenfor en radius på ca. 20 km fra Innvordfjellet vindkraftverk

NVEs vurdering av forholdet til andre planer

NVE konstaterer at Flatanger og Namdalseid kommuner stiller seg positive til Innvordfjellet vindkraftverk. Det aktuelle området er i kommuneplanenes arealdeler avsatt som LNF-område. Dersom det gis konsesjon til vindkraftverket, må konsesjonær søke om dispensasjon fra gjeldende planstatus. NVE konstaterer at fylkeskommunen stiller seg positive til prosjektet. Etter NVEs vurdering er det relevant å vurdere samlede virkninger av ovennevnte vindkraftprosjekter under respektive kapitler. Det vises i den sammenheng til kapittel 4.

NVE konstaterer at Flatanger kommune anbefaler at det gis konsesjon for etablering av vindkraftverk på Innvordfjellet, og at Namdalseid kommune ikke har innvendinger til at det gis konsesjon. Fylkeskommunen stiller seg positive til prosjektet. I kommuneplanenes arealdel er planområdet avsatt som LNF-område og ved en eventuell konsesjon vil det være nødvendig å søke om dispensasjon fra gjeldende planstatus.

4.3 Landskap og visuelle virkninger

I konsekvensutredningen står det at Innvordfjellet er et fjellparti som er typisk for Ytre Namdal og landskapsbildet langs kysten av ytre del av Fosen. Topografi og vegetasjon skiller seg lite ut fra tilsvarende fjellområder i regionen. Planområdet ligger mellom 200-350 meter over havet, hvor de høyereliggende områdene (>250 meter) ligger over tregrensen og de lavereliggende områdene har både gran- og løvskog. Innvordfjellet består av et fjellparti med kollete fjellformasjoner og mellomliggende dalsenkninger, som er dominert av myr med partier med lyng og dvergbjørk. Fra avstand kan Innvordfjellet fremstå som et enhetlig fjellmassiv, men innen i planområdet er landskapet oppdelt og variert. Landskapsverdien er samlet vurdert til middels-stor.

Topografien i planområdet tilsier at utbygging av internveinettet vil medføre virkninger for landskapet, som følge av veiskjæringer i fjell og fyllinger. Innvordfjellet ligger åpent til og med plassering av vindturbiner i de høyereliggende områdene vil anlegget bli godt synlig fra øyene vestover, steder innover Namdalsfjorden og vestsiden av Otterøya i øst. Den samlede konsekvensgraden for tiltaket er vurdert til middels-stor negativ.

Miljødirektoratet skriver at landskapet er sårbart ute ved kysten. Mangfoldet av landskapselementer innenfor et begrenset område gjør Innvordfjellet verdifullt. Området er en del av et større sammenhengende landskap av stor nasjonal/regional verdi. Det står videre at anlegget vil bli visuelt dominerende i et ellers til dels småskala kyst- og skjærgårdslandskap. I tematisk konfliktvurdering er konfliktgraden vurdert til C for temaet landskap.

Fylkesmannen ved miljøvernavdelingen skriver at Utvorda- og Innvorda-halvøya vil bli visuelt berørt av tiltaket, og at dersom samtlige vindkraftprosjekter blir utbygd vil større landskapsavsnitt langs Fosen-Namdalskysten bli borte. De viser til regional plan for vindkraft i Sør-Trøndelag, hvor Innvordfjellet beskrives som del av et større sammenhengende landskap av stor nasjonal/regional-verdi. De mener konsekvensgraden for landskap bør settes til stor negativ.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nord-Trøndelag (FNF) mener vindkraftanlegget er et omfattende naturinngrep i et område som er sårbart for inngrep. De mener at særlig internveiene og adkomstveiene i tillegg til arealet for selve turbinplasseringen vil medføre omfattende skjæringer og fyllinger i terrenget, og at anlegget vil være synlig over store avstander. De mener at vindkraftanlegget vil påvirke kulturverdiene og landskapsbildet negativt. De skriver at anlegget vil være synlig over store områder, herunder Faltangerkysten, Otterøya, Namsenfjorden og fra Villa fyr i sør til Statland i nord, med andre ord lags hele Fosen. De skriver at Fosen med sitt særegne geologiske landskap er

ansett som et viktig internasjonalt område, og et nasjonalt viktig kulturlandskapsområde. FNF poengterer at Norge er forpliktet til å bevare kystlandskapet gjennom den Europeiske landskapskonvensjonen.

Andersen og Kielland mener vindkraftverket vil ødelegge opplevelsen av landskap og friluftsliv langt utover selve planområdet. Særlig internveiene vil medføre store synlige terrenginngrep.

Naturvernforbundet (NVF) mener at NVE bagatelliserer de samlede virkningene vindkraftprosjektene og kraftledningsprosjektene har for kystnaturen langs Trøndelag. De mener at sumvirkningene er betydelig større enn det NVE framstiller i sine tidligere konsesjonsvedtak. De trekker frem de konkrete prosjektene langs Trøndelagskysten, og skriver at alle kystkommunene vil bli berørt. De mener vindkraftprosjektene vil ha store virkninger på naturen i kystkommunene, og fremhever spesielt visuelle virkninger over store områder og følelsen av at hele kyststrekningen er nedbygd.

Fosen Naturvernforening skriver at tiltaket vil bli synlig fra viktige betraktningsspunkt og kulturmiljøer slik som hovedveier, friluftsområder, setervoller, kulturstier og kulturmiljøer. De skriver at landskapsbildet vil forandres til et industriområde.

Vern Fosenhalvøya mener inngrepene i verdifulle, kystnære og befolkningsnære INON er uakseptable.

Forum for Flatanger mener anlegget vil medføre store inngrep i naturen i form av skjæringer og fyllinger. De mener at anlegget vil være synlig i kystnaturen over store avstander, og at dersom Sørmarkfjellet og Innvordfjellet vindkraftverk blir realisert vil de samlede virkningene bli store for lokalsamfunnet og kystnaturen.

NVE konstaterer at planområdet i dag ikke er preget av tekniske inngrep og fremstår i all hovedsak som urørt. Det går bilvei langs kysten av halvøya og det er flere steder med bebyggelse langs veien, se figur 1 på side 4. Landskapet i planområdet består av oppbrutt og variert topografi og veiutbygging vil være utfordrende og medføre flere skjæringer og fyllinger i fjell. Med bakgrunn i dette vil nærvirkningene for landskapet etter NVEs vurdering være vesentlige. Vindturbinene vil oppleves som dominerende i plan- og influensområdet, og medføre vesentlige landskapsvirkninger. En utbygging av vindkraftverket vil tilføre området et teknisk, moderne og industrielt landskapselement som vil endre og prege landskapskarakteren i området. NVE legger til grunn at vindkraftverket lokalt kan oppfattes som et stort inngrep som vil påvirke landskapsopplevelsen. Etter NVEs vurdering kan vindkraftverk også oppfattes som et positivt landskapselement, fordi det blant annet representerer elektrisitetsproduksjon basert på en fornybar energikilde, og slik bidrar til å møte det moderne samfunns etterspørsel etter energi.

Plasseringen av vindkraftverket i det åpne og høyereliggende terrenget vil føre til at vindturbinene vil bli godt synlig over store havområder i ytre kystsoner og øyene vestover. Flere steder innover langs Namdalsfjorden vil bli visuelt påvirket, samt østsiden av Otterøya. Bebyggelsen på halvøya vil bli delvis eksponert for vindturbinene. De høyereliggende fjellområdene i regionen vil også bli visuelt påvirket. Vindturbinene vil oppleves som et dominerende element for de nærliggende områdene, men dette vil avta med avstanden til anlegget.

Det er planlagt flere vindkraftverk langs kysten av Fosen, se kapittel 4.2, hvor samtlige prosjekter vil være synlig langs Trøndelagskysten. Avstanden til de andre prosjektene tilsier at det i hovedsak er snakk om fjernvirkninger for landskapsbildet sett fra havområdene og øyene utenfor kysten. Dette vil blant annet kunne forringe opplevelser knyttet til friluftsliv og ferdsel i tilknytning til ytre kystsoner. De samlede visuelle virkningene vil ikke være av vesentlig betydning lenger inn i landet. NVE vil vektlegge samlede visuelle virkninger i samlet vurderingen av tiltaket i kapittel 5.

NVE konstaterer at lysmerking vil forsterke de visuelle virkningene av vindkraftverket særlig om natten, i skumring og mørke dager. NVE konstaterer at hinderlysmarkering av vindturbiner fastsettes i medhold av forskrifter som forvaltes av Luftfartstilsynet. Det kan bli aktuelt med passiv lysmerking, noe som innebærer kun aktivering av lyskilden ved passering av fly.

Etter NVEs vurdering vil planområdet endre karakter fra urørt til et landskap med store inngrep og vindturbinene vil oppleves som dominerende i plan- og influensområdet. Veitbyggingen i planområdet vil medføre vesentlige nærvirkningene for landskapet. Innvordfjellet vindkraftverk er plassert høyt i terrenget og ligger åpent til i landskapet. Anlegget vil dermed bli godt synlig fra ytre kystzone, flere steder langs Namdalsfjorden, for bebyggelsen på halvøya, samt østsiden av Otterøya. Anlegget vil etter NVEs vurdering oppleves som et dominerende landskapselement for nærliggende områder, noe som kan påvirke landskapsopplevelsen, men dette vil avta med avstanden fra vindkraftverket. Utbygging av samtlige prosjekter langs Trøndelagskysten vil medføre visuelle virkninger for landskapsbildet sett fra havområdene og øyene utenfor kysten. Dette vil blant annet kunne forringe opplevelser knyttet til friluftsliv og ferdsel. NVE vil i samlet vurdering vektlegge visuelle virkninger av tiltaket.

4.4 Kulturminner og kulturmiljø

I konsekvensutredningen er influensområdet oppgitt til å inkludere planområdet med tilhørende adkomstvei og randsonen til planområdet. I de perifere områdene er gravhaugene på Utvorda, Villa fyr og Sær-Gjæslingen tatt med. Det er fra tidligere ingen kjente automatisk fredete kulturminner, vedtaksfredete kulturminner eller andre verneverdige nyere tids kulturminner i planområdet. Under befaringen ble det gjort funn av 19 automatisk fredete kulturminner, herunder pekorsteiner, varder, gravhug og steinalderaktivitetsplasser. Det ble også gjort funn av noen mulige, samt uavklarte nyere tids kulturminner. Det fremgår av utredningen at potensiale for ytterligere funn er størst i randsonen til vindkraftverket og ved Botnvatnet, som ikke vil bli direkte berørt av vindkraftverket. Potensialet for funn av samiske kulturminner er vurdert til å være lite, men det kan blant annet ikke utelukkes at pekorsteinene er av samisk opprinnelse.

Det fremgår av utredningen at tiltaket kan komme i direkte konflikt med enkelte av funnene, og vil være synlig for flere andre. Den østlige traseen for adkomstvei fra Langstranda vil kunne berøre en gravhaug fra nyere jernalder, og pekorsteinene på Moafjellet vil kunne bli berørt av turbinplasseringene. Andre områder med funn av kulturminner over middels verdi, som vil bli berørt i vesentlig grad, er Våttafjellet hvor det er registrert en varde og hvor det planlegges turbinplassering. Vindkraftverket vil være godt synlig fra kulturmiljøet rundt Villa fyr, hvor avstanden til anlegget er 15 km. Det vil også være synlig fra fiskeværet Sør-Gjæslingen, som ligger 20-25 km fra anlegget. Den samlede konsekvensgraden for tiltaket er i utredningen vurdert til liten negativ.

I tematisk konfliktvurdering er konfliktgraden vurdert til C-B for temaet kulturminner. Det står at tiltaket potensielt kan være i direkte konflikt med automatisk freda kulturminner og samiske kulturminner, i tillegg til å medføre indirekte konflikt med flere gravhauger i influensområdet herunder Utvorda festning. Riksantikvaren er uenig i at de visuelle virkningene for kulturminner og kulturmiljø er vurdert til ubetydelige, slik som for kulturlandskapet Innvordfjellet. Geving mener at de flate steinene ved turbin nr.17 kan være av kulturhistorisk interesse ved at de har vært brukt til å merke en gammel sti over fjellet.

NVE konstaterer at det er gjort en rekke funn av automatisk fredete kulturminner i forbindelse med feltbefaring i tilknytning til konsekvensutredning for Innvordfjellet vindkraftverk. Potensialet for flere

funn er tilstede. NVE vil ved en eventuell konsesjon fastsette vilkår om at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 skal være oppfylt før godkjenning av miljø-, transport- og anleggsplanen. Ved en eventuell konsesjon forutsetter NVE at dirkete virkninger for kulturminner i planområdet unngås ved plantilpasninger, herunder trasé for østlig adkomstvei. Dette skal fremgå i miljø-, transport- og anleggsplanen.

NVE mener virkningene for kulturminner og kulturmiljø i det øvrige influensområdet vil være knyttet til visuelle virkninger og endret opplevelsesverdi for kulturmiljøene. Etter NVEs vurdering er omfanget av automatisk fredete kulturminner i planområdet, samt potensialet for flere funn, av en slik grad at hensynet til kulturminner vil tillegges vekt i den samlede vurderingen.

NVE konstaterer at det er gjort funn av en rekke automatisk fredete kulturminner i planområdet og at potensiale for ytterligere funn er tilstede. NVE vil ved en eventuell konsesjon fastsette vilkår om at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 skal være oppfylt før godkjenning av miljø-, transport- og anleggsplanen. De eventuelt direkte virkningene for kulturminner i planområdet skal unngås ved plantilpasninger. Dette skal fremgå i miljø-, transport- og anleggsplan ved en eventuell konsesjon. Tiltakets virkninger for kulturmiljø i influensområdet er knyttet til visuelle virkninger. Etter NVEs vurdering tilsier omfanget av automatisk fredete kulturminner i planområdet, samt potensialet for flere funn, at hensynet til kulturminner og kulturmiljø vil vektlegges i den samlede vurderingen av Innvordfjellet vindkraftverk.

4.5 Friluftsliv og ferdsel

Det fremgår av konsekvensutredningen at planområdet har flere populære turmål og fiskevann. Det forgår også noe jakt i området. Det er lett tilgjengelig med flere stier som leder inn til turmålene. I tillegg er det en gjennomgående gammel ferdselsåre som går fra Sitter til Langstranda sør i planområdet. Denne er mye brukt, blant annet til en årlig turmarsj. Utvorda idrettslag har satt opp postkasser ved turmålene, og besøkstallene ligger på mellom 70-100 ved de ulike turmålene. Det er i hovedsak lokalbefolkningen som benytter området til friluftsliv. Verdien av planområdet er vurdert til middels. I influensområdet er det først og fremst de omkringliggende havområdene, som vil bli påvirket av tiltaket og har størst verdi i tilknytning til friluftsliv både lokalt og nasjonalt. Namsenfjorden øst for Innvordfjellet og havområdene vestover brukes til båtliv, havfiske, dykking og annen vannsport. Verdien av områdene vurderes til middels-stor med stort potensiale for videre utvikling av friluftslivtilbud.

Virkningene for friluftsliv i planområdet vil blant annet være at Innvordvatnet vil bli direkte berørt av internveier og vindturbiner og dermed medføre støy og skyggekast. Turmålene Rørvatnet og Sandmovatnet vil bli visuelt berørt av tiltaket. Virkningene for friluftsliv i influensområdet er knyttet til endret opplevelsesverdi som følge av visuelle påvirkning. Konsekvensgraden er i utredningen samlet vurdert til middels negativ for friluftsliv.

Miljødirektoratet skriver at planområdet er et viktig turområde med stor verdi for mange i de nærliggende bygdene. Det er tilrettelagt med stier og turposter. Skjærgården utenfor er vurdert til å være av stor verdi i regional/nasjonal sammenheng, og tiltaket vil medføre visuelle virkninger for disse områdene. Miljødirektoratet er av den oppfatning at omfanget av virkninger for friluftsliv heller mot «stor negativt omfang». Videre mener de det er direkte feil at konsekvensgraden reduseres ved lettere adkomst. De mener adkomsten til friluftsområdene allerede er gode med flere etablerte stier, og at konsekvensgraden burde vært satt til middels. I tematisk konfliktvurdering er konfliktgraden vurdert til C for temaet landskap.

Fylkesmannen mener at tiltaket vil være godt synlig fra store områder, herunder Utvorda som er et viktig område for utfart og friluftsliv. Området er unikt og spennende med store muligheter for båtliv, fiske og andre aktiviteter knyttet til havet. Det har en del turister i dag og potensialet er stort. Fylkesmannen mener omfanget for friluftsliv er stort negativt, med bakgrunn i en lokalt mye brukt sti i planområdet. Fylkesmannen skriver at områdets kvaliteter tilsier at konsekvensene settes til stor negativ.

FNF mener områdene som omtales i søknadene er viktige områder med hensyn til friluftsliv, og at en vindkraftutbygging i stor grad vil berøre det enkle friluftslivet som vi kjenner som det tradisjonelle friluftslivet, i form av visuelle virkninger og tap av rekreasjonsområder samt andre virkninger som støy og skyggekast. Andersen og Kielland skriver at tiltaksområdet er et attraktivt turområde, med variert topografi, rikt dyreliv og med flere kulturminner. Området har lett adgang fra den gamle ferdselsveien fra Langstranda til Sitter. Området er uten tekniske inngrep og med lite folk, noe som gjør det svært attraktivt. FNF mener at selv om det i hovedsak er lokalbefolkningen som bruker området, så blir det ikke mindre verdifullt av den grunn. De mener internveier i anlegget ikke vil gjøre området mer attraktivt, men derimot reduserer størrelsen på turområde og forringe opplevelsen sterkt. De mener samtidig at internveiene vanskelig vil la seg fjerne etter endt konsesjonstid, og dermed vil være ”sår” i landskapet i mange tiår. Fosen Naturvernforening mener at tap av uberørt natur vil gå utover folkehelsen, da naturbasert friluftsliv vil bli skadelidende.

NVE konstaterer at planområdet har verdi som et lokalt viktig turområde med flere populære turmål, fiskevann og som jaktområde. De omkringliggende havområdene har verdi av regional og nasjonal betydning.

Planområdet er ikke preget av tekniske inngrep og etter NVEs vurdering vil tiltaket først og fremst endre opplevelsesverdien av friluftslivet i og rundt planområdet, særlig for brukergrupper som ønsker å oppleve stillhet og urørt natur. I planområdet vil vindkraftverket oppleves som dominerende, i tillegg vil tiltaket medføre virkninger som støy og skyggekast. I perioder kan det også bli ferdselsbegrensninger i vindkraftverket på grunn av fare for iskast i planområdet, se kapittel 4.11. NVE legger til grunn at aktivitetene turgåing, fiske og jakt kan bedrives som før, men opplevelsen vil bli vesentlig endret i planområdet. Det vil bli restriksjoner på jakt i en eventuell anleggsperiode. NVE forutsetter at tiltakshaver så langt det lar seg gjøre viser hensyn til etablerte stier og turmål i området, dersom det gis konsesjon.

Det nærmeste alternative turområdet med tilsvarende kvaliteter er Gongfjellet, som ligger 5-10 km unna. Otterøya er også et alternativt område, men det er lite tilgjengelig for lokalbefolkningen sør for Namsfjorden uten båt. For lengre utfarter er det flere gode alternativer.

Virkningene for friluftsliv i influensområdet er i hovedsak knyttet til endret opplevelsesverdi, som følge av visuell påvirkning. Etter NVEs vurdering vil vindkraftverket ligge eksponert til og være godt synlig fra havområdene vestover og i Namsenfjorden øst for Innvordfjellet, se kapittel 4.4 for en nærmere vurdering av visuelle virkninger. Med økende avstand til vindturbinene vil påvirkningen på friluftslivsområder og turmål bli mindre, men friluftsopplevelsen knyttet til urørt natur vil bli endret. For de som bedriver friluftaktiviteter hvor aktiviteten er overordnet naturopplevelsen vil ikke vindkraftverket være av vesentlig betydning.

Erfaringer fra andre vindkraftverk i Norge tyder på at det ikke nødvendigvis blir mindre friluftslivsaktivitet i et område der vindkraft etableres. Turopplevelsen blir for mange endret blant annet på grunn av de visuelle virkningene, og mange opplever at den uberørte naturen er borte. Utbygging av veinett kan samtidig føre til at nye brukergrupper vil bruke området. Erfaringer fra

etablerte norske vindkraftverk, blant annet i Smøla og Lebesby, viser at friluftslivsaktiviteten i vindkraftverk kan være relativt høy, og at syklistene kan bli en ny brukergruppe.

NVE konstaterer at planområdet er et lokalt viktig og mye benyttet turområde av stor verdi for befolkningen i bygdene Sitter, Utvorda, Innvorda og Frøsendal. Innvordfjellet vindkraftverk vil medføre virkninger for friluftsliv i planområdet og i nær tilknytning til planområdet i form av visuelle virkninger, støy og skyggekast. Etter NVEs vurdering vil opplevelsesverdien av friluftslivet i planområdet bli betydelig endret, særlig for brukergrupper som ønsker å oppleve stillhet og urørt natur. Tiltaket vil også medføre visuelle virkninger for regionale og nasjonale viktige friluftsområder i tilknytning til de omkringliggende havområdene og fjorden. NVE vil vektlegge virkninger for friluftsliv i den samlede vurderingen.

4.6 Reiseliv

Det fremgår av søknaden at det verken er reiselivsaktiviteter eller turistanlegg innenfor planområdet til vindkraftverket. Planområdet har fått liten verdi i sammenheng med turisme og reiseliv. I følge utredningen er virkninger for reiseliv og turisme i hovedsak knyttet til natur-, kultur- og friluftslivskvaliteter i influensområdet. Namsfjorden, fjorden med øyene vest for Sitter/Frøsendal mot Lauvsnes og havområdene med skjærgården vest for Villa fyr, har blitt vurdert til å være av middels verdi i sammenheng med turisme og reiseliv. Bruken er for øvrig begrenset. Samlet konsekvensgrad for reiseliv og turisme er vurdert til liten til middels negativt, og det står at det er stor sjanse for at den samlede effekten for alminnelig turistaktivitet blir liten.

Flatanger kommune skriver at en etablering kan gi negative ringvirkninger med hensyn til naturturisme, men forskningsrapporter viser også at generelle friluftslivsaktiviteter like gjerne kan bli upåvirket, eller samtidig øke. Vitenskapsmuseet mener at ro, stillhet og fravær av tyngre tekniske inngrep er premisser for det økende reiselivsmarkedet basert på kultur- og naturbaserte opplevelser. FNF mener at for Fosen og ytre Namdalen er naturbasert reiseliv et satsingsområdet, som har fått betydelig oppmerksomhet internasjonalt og nasjonalt på bakgrunn av naturen og muligheter innen naturbasert reiseliv. De mener en vindkraftutbygging vil redusere verdien av området i denne sammenheng, og sette en stopper for denne typen økonomiske vekst i området. De mener at turisme knyttet til ønske om fred og stillhet er økende både lokalt og i verdenssammenheng. Forum for Flatanger mener videre at en satsing på naturbasert reiseliv ikke er forenelig med en vindkraftutbygging, og at hele kysten fra Ørlandet til Vikna vil bli nedbygd av vindturbiner. De mener det er behov for å ha uberørt natur langs trøndelagskysten.

NVE legger til grunn at en vindkraftutbygging kan redusere områdets landskapskvaliteter og prege opplevelsen av landskap, kulturmiljø og natur i influensområdet. For noen kan dette redusere interessen for å besøke området, og dermed påvirke det kultur- og naturbaserte reiselivet i regionen i negativ forstand. Etter NVEs vurdering kan vindkraftutbygging gi positive virkninger for den lokale reiselivsnæringen i form av økt aktivitet i forbindelse med anleggsfasen, hvor det vil være behov for overnattings- og serveringstjenester. Erfaringer fra andre vindkraftverk viser at reiselivsbedrifter kan oppleve positive virkninger også i driftsperioden, blant annet gjennom vedlikeholdsarbeid i vindkraftverket.

Etter NVEs vurdering vil en utbygging av Innvordfjellet vindkraftverk medføre små negative virkninger for reiseliv og turisme i kommunen. Virkningene vil i hovedsak være relatert til endret natur- og kulturopplevelse som følge av visuelle virkninger. En vindkraftutbygging vil etter NVEs vurdering kunne gi positive virkninger for reiselivsnæringen i området ved økt

behov for overnattings- og serveringstjenester, særlig i anleggsperioden. NVE vil ikke vektlegge virkninger for reiseliv og turisme i den samlede vurderingen.

4.7 Naturmangfold

NVE har vurdert tiltaket etter naturmangfoldloven §§ 8-12, jamfør § 7. Nedenfor følger en omtale og vurdering av vindkraftverkets virkninger for naturmangfold, inndelt etter undertemaene naturtyper og vegetasjon, fugl og annen fauna. NVE viser til vurdering av kunnskapsgrunnlaget for naturmangfoldet i kapittel 3.6 i vedlegget ”Tematiske konfliktvurderinger, innkomne merknader og vurdering av beslutningsgrunnlaget”, og vurdering av samlet belastning i henhold til naturmangfoldloven § 10 i kapittel 4.7.4.

Av generelle merknader knyttet til naturmangfoldet viser Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag til naturmangfoldloven som ble vedtatt 19.06.09 og mener den økologiske fagkvaliteten ikke har vært tilstrekkelig god fra NVE sin side i tidligere saker. De krever at NVE foretar en vurdering i henhold til naturmangfoldloven. Vern Fosenhalvøya mener inngrepene er i strid med naturmangfoldloven. NVE viser til vurderinger gjort i dette kapittelet.

4.7.1 Naturtyper og vegetasjon

Det fremgår av konsekvensutredningen at naturtyper og vegetasjon i plan- og influensområdet er preget av en kystnær beliggenhet med lavproduktive vegetasjonstyper og begrenset mangfold. Det skiller seg i liten grad ut fra nærliggende områder av samme type på Nord-Fosen. Vegetasjonen er i utredningen beskrevet som nøysom, triviell og artsfattig, med lokale unntak sør i planområdet. Det er ikke registrert utvalgte eller rødlistede naturtyper eller prioriterte arter innenfor planområdet. Det er påvist tre verdifulle naturtypelokaliteter i sørøstre kant av planområdet, hvorav to rikmyr lokaliteter av liten verdi og en gammel lauvskog lokalitet av middels verdi. Det er to andre lokaliteter registrert i det øvrige influensområdet. Disse er rik edellauvskog og gammel barskog begge av middels verdi. I følge konsekvensutredningen finnes det kun svakt utviklede forekomster av verdifulle boreale regnskoger i utredningsområdet.

Av rødlistede arter er det registrert alm (nær truet, NT) og engmarihand (nær truet, NT), som er funnet på henholdsvis østsiden av Rørvatnet og på Nordfjella. Det er gjort funn av fire melldråpelav (sårbar, VU) i granskog nord og nordvest for Moafjellet og øst for Nordfjella. Artene er funnet innenfor ovennevnte avgrensede naturtypelokaliteter eller utenfor planområdet. Samlet er verdien for naturtyper og vegetasjon vurdert til liten og tiltaket er gitt samlet konsekvensgrad liten negativ.

Natur og Ungdom (NU) mener at vilkår om en buffersoner på minst 200 meter mellom verdifulle naturtyper og nærmeste inngrep må opprettholdes. De fremhever kystgranskog eller boreal regnskog som en av de viktigste naturtypene på Fosen og skriver at den er sårbar mot inngrep. NU mener det må stilles krav til for- og etterundersøkelser for virkninger på biologisk mangfold, særlig for fugl og verdifulle naturtyper, herunder boreal regnskog. Dette må sees i sammenheng med andre vindkraftprosjekt på Fosen. De mener at fagpersonell må benyttes i detaljplanlegging av vindkraftanleggene med tanke på verdifulle naturlokaliteter og plassering av veg, oppstillingsplasser og vindturbiner. Forum for Natur og Friluftsliv mener at området har høy verdi på grunn av kystgranskog.

NVE konstaterer at det er registrert tre verdifulle naturtypelokaliteter i planområdet og to utenfor. I følge konsekvensutredningen forekommer verdifulle naturtypelokaliteter og påviste rødlistede arter i hovedsak i ytterkant eller utenfor planområdet, og vil derfor ikke bli påvirket i form av direkte

arealbeslag ved etablering av oppstillingsplasser for turbinene eller intern- og adkomstveier. En rikmyr lokalitet av liten verdi vil kunne bli direkte berørt av den sørlige adkomstveien. Etter NVEs vurdering vil ikke naturtypelokaliteter av middels verdi bli direkte berørt av tiltaket.

NVE har ikke vektlagt virkninger for boreale regnskoger, da det kun er funnet svakt utviklete forekomster i utredningsområdet. Området er ifølge utredningen heller ikke særlig egnet for regnskogsmiljøer, da det er eksponert for vær og vind og er dels hardt utnyttet. NVE er ikke kjent med at utredningsområdet har verdifulle forekomster av kystgranskog. NVE slutter seg til at området er representativ for regionen og er samlet gitt liten verdi i utredningen.

Når det gjelder eventuell detaljplanlegging av anleggene med hensyn til verdifulle naturtypelokaliteter og rødlistede arter, viser NVE til at det ved en eventuell konsesjon vil fastsettes krav om at forhold til verdifulle naturtypelokaliteter og rødlistede plantearter, som blir berørt skal omtales i en miljø-, transport- og anleggsplan. I planen skal det blant annet redegjøres for hvordan ulemper for de verdifulle naturtypelokalitetene og rødlistede plantearter kan unngås ved plantilpasninger. Etter NVEs vurdering vil dette i tilstrekkelig grad ivareta hensyn knyttet til verdifulle naturtyper og arter. NVE vil ved en eventuell konsesjon derfor ikke sette krav om gjennomføring av for- og etterundersøkelser for naturtyper, og mener det heller ikke er relevant å sette en buffersoner på minst 200 meter mellom verdifulle naturtyper og eventuelle inngrep.

NVE har vektlagt at tiltaket i liten grad vil berøre verdifulle naturtypelokaliteter og rødlistede plantearter, og at vegetasjonen i området er representativ for regionen. NVE kan ikke se at etablering av Innvordfjellet vindkraftverket vil være i strid med forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer og plantearter, jamfør naturmangfoldloven §§ 4 og 5, dersom det tas hensyn til verdifulle naturtypelokaliteter og plantearter ved detaljplanlegging av anlegget. NVE vil ved en eventuell konsesjon fastsettes vilkår om at det skal utarbeides en miljø-, transport- og anleggsplan. I planen skal det blant annet kort redegjøres for hvordan ulemper for berørte naturtyper og eventuelle rødlistede plantearter kan unngås ved plantilpasninger. NVE vil ikke vektlegge virkninger for naturtyper og vegetasjon i samlet vurdering av Innvordfjellet vindkraftverk.

4.7.2 Fugl

Det fremgår av konsekvensutredningen at vindkraftanlegget er planlagt i et området som er typisk for fjell- og heiområdene på Nord-Fosen. Verdien av området for fugl er i hovedsak knyttet til hekkende rovfugl, særlig havørn, men også hubro, kongeørn, fjellvåk og vandrefalk. Det er også registrert hekkende smålom og storlom i området, i tillegg til en rekke andre arter. Flere hekkende eller sannsynlig hekkende rødlistede arter er påvist i utredningsområdet, hvorav en er vurdert som sterkt truet (EN) og en som sårbar (VU). De resterende er i rødlista vurdert som nært truet (NT). Det er ikke registrert prioriterte arter innenfor plan- og influensområdet. De største virkningene for fugl er ifølge konsekvensutredningen knyttet opp mot habitatforringelse og kollisjonsrisiko for hekkende og næringssøkende dagrovfugler, ugler og lommer. Samlet konsekvensgrad for fugl er vurdert til middels til stor negativ i utredningen.

Følgende merknader har kommet inn for temaet fugl:

For temaet naturmiljø, skriver Miljødirektoratet at hubro (EN), kongeørn, vandrefalk, smålom og storlom (NT) hekker innenfor influensområdet. Det står videre at tiltaket vil medføre habitatforringelse og kollisjonsrisiko for hekkende og næringssøkende dagrovfugler, ugler og lommer. I tematisk konfliktvurdering er konfliktgraden vurdert til D for temaet naturmiljø.

Fylkesmannen mener at tiltaket berører registrerte forekomster/hekklokaliteter for flere sårbare fuglearter, herunder hubro, kongeørn, vandrefalk og havørn. Det er videre registrert hekkeplass for smålom i planområdet og storlom i de større vannene i området. Fylkesmannen mener konsekvensgraden bør settes til stor negativ, basert på registrerte hekkeplasser i planområdet.

Vitenskapsmuseet skriver at det innenfor planområdet for Innvordfjellet vindkraftverk forekommer hubro, og andre hekkende arter som er følsomme for forstyrrelser og benytter seg av store arealer. De nevner at arter som smålom, sangsvane, flere par med havørn, kongeørn, vandrefalk og storfugl hekker innenfor influensområdet. I tillegg til arealbeslag vil tiltaket føre til forstyrrelser og kollisjonsrisiko for flere truede og sårbare fuglearter. Økt ferdsel som følge av bedre tilgang til området vil også føre til økt forstyrrelse av hekkende arter i området.

FNF mener at området har høy verdi på grunn av rovfugl. FNF mener at tiltaket vil medføre habitatforringelse og kollisjonsrisiko for hekkende og næringssøkende dagrovfugler, ugler og lommer. De trekker frem følgende arter i området; hubro, kongeørn, vandrefalk, fjellvåk og storlom. Videre skriver de at Innvordfjellet ligger i trekkleia for fugl på tur til og fra hekkeområder lenger nord.

NVF mener at det innenfor planområdet finnes en rekke verdifulle habitater og biotoper for dyrelivet, blant annet små vann og tjern og en rekke bratte fjellskrenter.

Forum for Flatanger skriver at området har stor betydning som leveområder for dyr og fugler, og nevner at det er tre havørnreder, to kongeørnreder og flere par med storlom og smålom innenfor planområdet. Under befaringen ble det påpekt at de fire planlagte turbinene på Frøsendalsfjellet vil kunne medføre økt kollisjonsrisiko for ørn, da de benytter seg av luftstrømmer generert av de bratte fjellsidene.

Nedenfor følger en omtale av aktuelle rødlistede arter, deres bestandssituasjon og vurdering av eventuelle virkninger tiltaket har på disse. Artene er enten registrert eller antatt å forekomme i undersøkelsesområdet (plan- og influensområdet). Planområdet omfatter vindkraftverket med tilhørende veier. Influensområdet omfatter leveområder og hekkeplasser innenfor en avstand på ca. 2-3 km fra planområdet og avhenger av hvilke virkninger vindkraftverket kan medføre for artene.

Hubro (EN, sterkt truet)

Det fremgår av konsekvensutredningen at to par trolig hekker i influensområdet til vindkraftverket. Årlig blir det hørt at hubro markerer territorium fra Brennfjellet/Kammen, Middagsfjellet og fra sørsiden av Frøsendalsfjellet, hvorav de to førstnevnte kan dreie seg om alternative hekkelokaliteter og ropeplasser.

NU stiller seg negative til prosjektet hovedsakelig fordi de mener tiltaket med tilhørende nettilknytning vil medføre for store virkninger for hubro i området. De skriver at leveområdene til hubropar er opptil 10 km i diameter fra reiområdet. NTNU-Vitenskapsmuseet skriver at hubro forekommer innenfor planområdet.

Hubrobestanden i Norge antas å være på mellom 350 og 600 par og arten er i Artsdatabanken kategorisert som sterkt truet (EN). Utredninger som er gjort i forbindelse med andre vindkraftprosjekter konkluderer med at hubroen hovedsakelig opererer i luftrom som gjør at den ikke er spesielt utsatt for kollisjoner med vindturbiner. Etter NVEs vurdering kan inngrep i leveområdet, habitatforringelse og forstyrrelse innebære større virkninger for hubro enn kollisjonsfare med vindturbiner. NVE konstaterer at det ikke synes å være reirlokalteter for hubro i planområdet. Det er sannsynlig at arten hekker i influensområdet til vindkraftverket, selv om reirplasser ikke er nøyaktig

lokalisert. Med bakgrunn i at nærmeste hekkelokalitet er antatt å ligge i nær tilknytning til planområdet vil NVE vektlegge virkninger for hubro i samlede vurdering for fugl.

Havørn (norsk ansvarsart)

Havørn er en vanlig hekkefugl i regionen. Det er kjent 4-5 hekkeplasser innenfor influensområdet til vindkraftverket. Reirlokaltetene ligger i hovedsak i god avstand fra det planlagte tiltaket. De er samtidig skjermet av topografien.

Bestanden av havørn i Norge er anslått til å være 3000-4000 par. Havørn er en norsk ansvarsart, som betyr at Norge er forpliktet til å opprettholde en levedyktig bestand. Erfaringer fra Smøla viser at havørnen er kollisjonsutsatt, men at den lokale havørnbestanden ikke har gått ned etter at Smøla vindkraftverk ble etablert. Det er kjent at havørn bruker store områder i forbindelse med næringsøk. NVE konstaterer at arten har hatt en positiv utvikling i senere tid.

NVE registrerer at det er hekkelokaliteter for flere havørn i influensområdet. Arten er sensitiv for forstyrrelser, særlig i hekkeperioden. Etter NVEs vurdering tilsier avstanden til de fleste av reirlokaltetene at tiltaket ikke vil medføre vesentlig forstyrrelser for hekkende individer. NVE mener den lokale bestanden derimot kan bli påvirket i form av kollisjon med roterende turbinblader i forbindelse med næringsøk. Vindturbinene på Frøsendalfjellet vil kunne utgjøre en særlig kollisjonsrisiko for blant havørn som benytter seg av luftstrømmer generert av de bratte fjellsidene. Dette har også blitt poengtert av Forum for Flatanger under befaringen 05.11.14. NVE vil vektlegge virkninger for arten i samlet vurdering for fugl.

Kongeørn

Det fremgår av konsekvensutredningen at kongeørn sannsynligvis hekker i nærheten av planområdet i vestveggen til Våttafjellet. Arten observeres jevnlig i planområdet, og er blant annet sett med unger ved Sitterkleiva ca. 3-4 km sør for planområdet. Det er sannsynlig at det også er en hekkeplass i dette området.

NVE viser til at kongeørn ble tatt ut av norsk rødliste for arter i 2010, og vurderes i dag til å være en livskraftig art. Undersøkelser knyttet til artens toleranse ovenfor forstyrrelser fra vindturbiner i utlandet viser sprikende resultat. Etter NVEs vurdering vil den lokale bestanden kunne bli påvirket av tiltaket i form av kollisjon med roterende turbinblader. NVE vil vektlegge virkninger for kongeørn i samlet vurdering for fugl.

Storlom (NT, nær truet)

Storlom (NT) observeres jevnlig ved de større vannene i influensområdet, men det er ikke kjent faste hekkeplasser for arten. Det er sannsynlig at arten hekker i influensområdet.

Storlom er ikke spesielt utsatt for kollisjoner med vindturbiner. Arten kan derimot påvirkes av forstyrrelser, særlig i hekketiden. Anleggsarbeid og annen forstyrrelse kan gjøre at den avbryter hekkingen. Etter NVEs vurdering er det lite som tilsier at planområdet er av vesentlig betydning for arten, og erfaringer fra andre vindkraftverk tilsier at virkninger for storlom er liten. Etter NVEs vurdering vil vindkraftanlegget verken påvirke den lokale eller regionale bestanden. NVE vil derfor ikke vektlegge potensielle virkninger for arten i samlet vurdering av fugl.

Vandrefalk

Det fremgår av konsekvensutredningen at det er tre kjente hekkelokaliteter i influensområdet, men i god avstand fra selve planområdet (>1 km). NVE konstaterer at arten er i vekst og er nå vurdert til å være i intervallet 1600-2000 reproduserende individer. Den har blitt nedgradert fra nær truet til livskraftig i norsk Rødliste for arter 2010. Etter NVEs vurdering kan vandrefalk benytte planområdet til jakt/næringssøk. Vindkraftverket kan utgjøre en kollisjonsfare for fuglen, da den jakter i rotor høyde. Med bakgrunn i avstand mellom planområdet og reirlokalteten mener NVE at tiltaket ikke vil kunne medføre forstyrrelser for arten verken i anleggs- eller driftsfasen. Etter NVEs vurdering vil vindkraftanlegget verken påvirke den lokale eller regionale bestanden. NVE vil derfor ikke vektlegge potensielle virkninger for arten i samlet vurdering av fugl.

Fjellvåk

Fjellvåk hekket sannsynligvis i planområdet ved Klumpen i 2008. Bestanden av arten varierer mye fra år til år avhengig av tilgang på smågnagere. Bestandsstørrelsen er vurdert til mellom 5000-10000 reproduserende individer. NVE konstaterer at arten ble tatt ut av norsk rødliste for arter i 2010, og vurderes i dag til å være en livskraftig. Sett i sammenheng med at artens utbredelse og status som livskraftig, mener NVE tiltaket ikke vil påvirke den regionale og nasjonale bestanden av fjellvåk. Videre er det lite som tilsier at plan- og influensområdet er av vesentlig betydning for arten. NVE vil ikke vektlegge virkninger for fjellvåk i den samlede vurderingen for fugl.

Rovfugltrekk

Det fremgår av konsekvensutredningen at det ikke er kjente regulære trekkruiter eller døgntrekk/næringstrekk for fugl gjennom området. FNF mener at Innvordfjellet ligger i trekkleia for fugl på tur til og fra hekkeområder lenger nord. NVE slutter seg til at området ikke er av betydning i tilknytning til regulære fugletrekk, men utelukker ikke at enkelte arter trekker gjennom området på vei til og fra reir i forbindelse med næringssøk. NVE vil ikke vektlegge fugletrekk i den samlede vurderingen for fugl.

Andre arter

Heipiplerke og løvsanger er de dominerende artene i planområdet. Det er en liten bestand av lirype og orrfugl i planområdet. Storfugl forekommer kun sparsomt i skogsområdene rundt. I de furudominerte skogsområdene i planområdet er rødstjert en karakterart og spurvefugler vanlige.

Det fremgår av konsekvensutredningen at bergirisk (NT) og steinskvett hekker spredt i planområdet. Bergirisk (NT) er fåtallig hekkende. Bergirisk har sin hovedutbredelse langs kysten fra og med Agder til og med Trøndelag. I Norge er det trolig 100.000-500.000 hekkende par. Erfaringer fra andre vindkraftverk tilsier at arten ikke er spesielt utsatt kollisjoner eller forstyrrelser. NVE konstaterer at steinskvett er tatt ut av norsk rødliste for arter i 2010, og vurderes i dag til å være en livskraftig art. Etter NVEs vurdering vil virkningene av tiltaket for bergirisk (NT) og steinskvett være små.

På myrer og småvann er rødstilk (ansvarsart) og strandsnipe (NT) vanlige arter. Sanglerke (VU), storspove (NT), stær (NT) og sangsvane hekker i kulturlandskap og våtmarker i influensområdet. De to førstnevnte har hevdet territorium ved Frøsendal og Sitter i juni 2008. Sangsvane er registrert hekkende ved Utovrdavatnet og benytter flere andre vann, herunder Frøsendalsvannet og Renndalsvannet, i området i løpet av ungenes oppvekstperiode. Arten er tatt ut av norsk rødliste for arter i 2010, og vurderes i dag til å være en livskraftig art. Etter NVEs vurdering vil tiltaket ikke medføre vesentlige virkninger for sangsvane og sanglerke (VU). For storspove (NT) og stær (NT) vil

enkelt individer kunne være utsatt for kollisjon med vindturbinene. Dette gjelder også for enkeltindivider av strandsnipe (NT).

Det er lite som tilsier at tiltaket vil medføre vesentlige virkninger for ovennevnte arter. Etter NVEs vurdering vil ikke tiltaket påvirke den lokale eller regionale bestandsutviklingen for artene. NVE vil ikke vektlegge virkninger for ovennevnte arter i den samlede vurderingen for fugl.

Samlet vurdering av virkninger for fugl

NVE konstaterer at plan- og influensområdet i hovedsak har en ordinær og representativ fuglefauna for regionen. Det er ikke registrert hekkende truede eller sårbare fugl i selve planområdet, men flere rødlistede arter er registrert hekkende i nær tilknytning til planområdet og i influensområdet. Med bakgrunn i bestandssituasjon og områdets betydning for enkelte arter, har NVE vektlagt at tiltaket vil kunne påvirke den lokale bestandsutviklingen for hubro (EN), havørn (ansvarsart) og kongeørn.

NVE har vektlagt at hubro (EN) har en antatt reirlokaltet i nær tilknytning til det omsøkte vindkraftverket, og tiltaket vil kunne medføre forstyrrelse og habitatforringelse for denne lokaliteten. Dette vil potensielt kunne føre til fortregning for hekkende par. NVE konstaterer at de andre reirlokalitetene ligger i tilstrekkelig avstand for å unngå forstyrrelser for hekkende hubro. Disse er samtidig vurdert til å fungere som alternative reirlokaliteter. Med bakgrunn i dette mener NVE tiltaket ikke vil medføre vesentlige virkninger for den regionale og nasjonale bestandsutviklingen av hubro.

Etter NVEs vurdering vil havørn (ansvarsart) kunne være utsatt for kollisjon med vindturbiner i forbindelse med næringsøk. De planlagte vindturbinene på Frøsendalsfjellet vil kunne medføre økt kollisjonsfare for ørn og andre rovfugl, som benytter seg av luftstrømmer generert av de bratte fjellsidene. NVE viser til erfaringer fra Smøla med hensyn til virkninger for havørn, og mener den regionale eller nasjonale bestandsutviklingen ikke vil påvirkes.

NVE har videre vektlagt at kongeørn trolig hekker i nær tilknytning til planområdet. NVE mener det er sannsynlig at enkeltindivider vil kunne kollidere med turbinbladene i løpet av driftsperioden i forbindelse mellom forflytninger mellom reirlokaltet og næringsområder. NVE mener dette kan påvirke den lokale bestanden. Arten er ikke registrert som rødlistet og med bakgrunn i artens utbredelse og status som livskraftig, mener NVE den regionale eller nasjonale bestanden av kongeørn ikke vil bli påvirket av tiltaket alene.

For hubro (EN), havørn (ansvarsart) og kongeørn er virkningene hovedsakelig knyttet til henholdsvis fortregning og kollisjon med vindturbiner for enkelt individer. NVE mener Innvordfjellet vindkraftverk ikke vil medføre vesentlige virkninger for hubro (EN), havørn (ansvarsart) og kongeørn.

I de innkomne merknadene stilles det flere krav til avbøtende tiltak med hensyn til virkninger for fugl. Fosen Naturvernforening mener at truede og sårbare plante, dyre og fuglearter vil bli skadelidende i form av nedbygging av habitater og kollisjoner med kraftledninger og turbiner. For naturmiljøet stiller de derfor krav om buffersoner på 1 km rundt områder med hekkende og truede rovfuglearter og andre rødlistede arter og vernede naturområder. De vil samtidig at rotorbladene skal merkes og farten skal reduseres for å redusere kollisjonsrisikoen. Miljødirektoratet med flere ber om at det i konsesjonsvilkårene til vindkraftkonsesjoner stilles krav om at utbyggeren skal gjennomføre eller bidra til at det gjennomføres før- og etterundersøkelser for naturmangfoldet.

Med bakgrunn i avstand fra registrerte og sannsynlige reirlokaliteter for rødlistede arter, mener NVE det ikke er behov for å sette en buffersoner rundt disse områdene. NVE har vurdert at tiltaket først og fremst kan medføre kollisjonsrisiko for enkelt individer av hekkende og næringsøkende rovfugler, og mener det ikke er relevant å stille krav om gjennomføring av før- og etterundersøkelser for naturmiljøet eller stille krav til merking av rotorblader.

Ved en eventuell konsesjon vil NVE fastsette vilkår om at konsesjonær skal benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder for å unngå eller begrense virkninger for naturmangfoldet, jamfør naturmangfoldloven § 12. Basert på konsekvensutredningene, andre opplysninger og eksisterende kunnskap om fugl mener NVE at tiltaket alene ikke vil ha betydning for den regionale eller nasjonale bestandsutviklingen for truede og sårbare fuglearter, jamfør naturmangfoldloven § 5.

NVE konstaterer at plan- og influensområdet har en ordinær og representativ fuglefauna for regionen, og at områdets verdi for fugler først og fremst gjelder hekkende rødlistede fuglearter. NVE mener tiltaket potensielt vil kunne medføre virkninger for den lokale bestandsutviklingen av hubro (EN), havørn (ansvarsart) og kongeørn. NVE mener tiltaket alene ikke vil ha betydning for den regionale eller nasjonale bestandsutviklingen for truede og sårbare fuglearter, og etablering av vindkraftverket vil derfor ikke komme i strid med forvaltningsmål for arter, jamfør naturmangfoldloven § 5. Etter NVEs vurdering er virkningene for fugl hovedsakelig knyttet til fortregning og kollisjon for enkelte individer. NVE vil ikke vektlegge virkninger for fugl i den samlede vurderingen av Innvordfjellet vindkraftverk i kapittel 5.

4.7.3 *Annen fauna*

Det fremgår av konsekvensutredningen at det er gode bestander av både elg og rådyr i utredningsområdet, samt en liten bestand av hjort. Elg- og hjortebestanden er i vekst. I følge utredningen sees gaupe (VU) jevnlig i denne delen av Nord-Fosen, og yngling kan forekomme i utredningsområdet. Virkninger for hjortedyr og elg er hovedsakelig begrenset til forstyrrelseeffekter i anleggsperioden.

Etter NVEs vurdering vil tiltaket ha små virkninger for hjortevilt. NVE legger til grunn at hjort, rådyr og elg kan bli forstyrret av tiltaket og særlig i anleggsperioden, men at dyrene forventes å tilpasse seg vindkraftverket etter noe tilvenningstid. Erfaringer viser at hjortevilt tilpasser seg anlegget i driftsfasen og vender seg til de tekniske konstruksjonene over tid. Gaupe er registrert som sårbar (VU) i Norsk rødliste 2010. NVE registrerer at bestanden er i positiv utvikling ettersom den var kategorisert som sterkt truet (EN) i Norsk rødliste fra 2006. Det er i dag kvoteregulert jakt på gaupe (VU) i Norge. I følge Rovdata ligger bestandsstatusen (før jakt) av arten litt over bestandsmålet i forvaltningsregion 6.

Etter NVEs vurdering vil virkningene for andre arter være liten. NVE vil ikke vektlegge virkninger for annen fauna i den samlede vurderingen av Innvordfjellet vindkraftverk.

4.7.4 *Samlet belastning for naturmangfold i henhold til naturmangfoldloven § 10*

I henhold til naturmangfoldloven § 10 skal påvirkningen på et økosystem vurderes ut ifra den samlede belastningen økosystemet er eller vil bli påvirket av. Ifølge forarbeidene (Ot.prp. 52 (2008-2009) s. 381-382) er det effekten på naturmangfoldet som skal vurderes i prinsippet om samlet belastning, ikke det enkelte tiltaket som sådan. Ulike tiltak vil påvirke økosystemer og naturverdier på ulike måter. For å kunne vurdere samlet belastning for naturmangfoldet er det nødvendig med kunnskap om andre tiltak og deres påvirkning på økosystemet. Det skal tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep.

NVE vil først presentere eksisterende og planlagte inngrep som anses som relevante for vurdering av samlet belastning. Deretter vurderes samlet belastning for verdifulle naturtyper og arter som vil bli berørt av flere tiltak. Det tas utgangspunkt i virkningene Innvordfjellet vindkraftverk eventuelt vil påføre naturverdier.

Eksisterende og planlagte inngrep i området

Det foreligger flere planer om vindkraftverk i regionen. Vindkraftprosjekter innenfor en radius på ca. 20 km fra Innvordfjellet vindkraftverk er Breivikfjellet (60 MW, omsøkt), Sørmarkfjellet (150 MW, endelig konsesjon) og Hundhammerfjellet (51 MW, utbygd). Det er flere omsøkte og konsesjonsgitte vindkraftprosjekter lenger sør langs kysten av Trøndelag.

Når det gjelder vannkraftutbygging i regionen og hensyn til forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5, så innebærer vannkraftverkene andre påvirkningsfaktorer enn vindkraftverk og kraftledninger. Vannkraftverk vil i det vesentlige ha virkninger for helt ulike arter og funksjoner i økosystemet. Vannkraftverk påvirker i hovedsak flora og fauna i umiddelbar nærhet av vannstrengen som berøres. NVE mener på bakgrunn av dette at eksisterende og nye vannkraftverk ikke direkte vil forsterke virkningen av vindkraftverkene og kraftledningene for enkeltarter eller spesielle naturtyper. NVE har derfor ikke tatt med denne typen energianlegg i sin vurdering av samlet belastning for naturmangfold.

Når det gjelder relevante kraftledningsprosjekter i regionen, er nettilknytning av Innvordfjellet vindkraftverk omsøkt med en ny ca. 34 km lang 66 kV kraftledning fra Innvordfjellet vindkraftverk til Daltrøa transformatorstasjon. Tiltaket inkluderer en ca. 4,3 km lang sjøkabel fra Hoddøya til Otterøya. NTE Nett søker nå om å rive eksisterende 66 kV ledning Lauvsnes–Bratli med en lengde på ca. 32 km. NTE Nett AS fikk i 2014 endelig konsesjon for å bygge ny transformatorstasjon på Spillum og en ny 132 kV kraftledning fra Spillum til Namsos S. De fikk også konsesjon for å rive 66 kV-ledningen Namsos S–Daltrøa i Namsos kommune. Statnett SF fikk i 2014 og i 2012 konsesjon til å oppgradere ledningene Nedre Røssåga–Namsos S og Klæbu–Verdal–Ogndal–Namsos S fra 300 kV til 420 kV. Dette dreier seg i hovedsak om å forlenge isolatorkjedene på eksisterende ledninger. Statnett SF fikk i 2013 endelig konsesjon for en ny 420 kV ledning fra Namsos S til Roan i Fosen kommune.

Utover dette er det ingen andre planlagte inngrep og påvirkninger i området som NVE er kjent med og som anses å være relevante for vurderingene av samlet belastning i tilknytning til Innvordfjellet vindkraftverk.

Samlet belastning

NVE har i kapittel 4.8.1-4.8.3 vurdert virkninger for henholdsvis naturtyper og vegetasjon, fugl og annen fauna. Etter NVEs vurdering vil Innvordfjellet vindkraftverk alene ikke ha betydning for regional eller nasjonal bestandsutvikling for truede og sårbare fuglearter. Etter NVEs vurdering er virkningene for fugl hovedsakelig knyttet til fortregelse og kollisjon for enkelte individer. Med bakgrunn i potensielle virkninger for den lokale bestanden for hubro (EN), havørn (ansvarsart) og kongeørn, har NVE valgt å vurdere samlet belastning for disse artene.

Følgende merknader har kommet inn vedrørende samlet belastning: Vitenskapsmuseet mener blant annet at vindkraftprosjektene samlet sett kan bli fatale for flere truede naturverdier. NU mener tiltaket og virkninger for naturmiljøet må sees i sammenheng med andre vindkraftprosjekt på Fosen.

NVE har vektlagt at området er et lokalt viktig område for hubro (EN), havørn (ansvarsart) og kongeørn. Etter NVEs vurdering kan tiltaket alene potensielt ha betydning for den lokale bestandsutviklingen for havørn (ansvarsart) og kongeørn i form av enkeltindividers kollisjon med vindturbiner. Dette vil bli forsterket dersom andre vindkraftprosjekter realiseres. Hundhammerfjellet vindkraftverk er vurdert til å ha lokale virkninger for havørn i form av økt forstyrrelse og kollisjonsfare, da det finnes hekkelokaliteter i og i nærheten av planområdet. NVE anmodet tiltakshaver om å tilpasse anleggsarbeidet slik at det blir minst mulig aktivitet ved hekkelokalitetene til

arten. Sørmarkfjellet vindkraftverk er vurdert til å kunne medføre virkninger for den lokale bestanden av havørn i form av kollisjon med vindturbiner og forstyrrelseeffekter. Med bakgrunn i endret utbyggingsløsning for Sørmarkfjellet mener NVE at de negative virkningene for arten er redusert i tilstrekkelig grad. Verken Hundhammerfjellet eller Sørmarkfjellet vindkraftverk er vurdert til å medføre negative virkninger for kongeørn. NVE konstaterer at det på nåværende tidspunkt er usikkerhet om hvilke prosjekter som vil bli realisert i regionen. Etter NVEs vurdering vil eksisterende og planlagte kraftledninger også øke faren for kollisjon. NTE Nett AS sin søknad om å rive eksisterende 66 kV ledning fra Lauvsnes til Bratli med en lengde på ca. 32 km, vil etter NVEs vurdering være positivt med hensyn på å frigjøre områder for tekniske inngrep og med det redusere potensiell kollisjonsrisiko. Sett i sammenheng med utbredelsen av kongeørn og havørn (norsk ansvarsart) og deres status som livskraftige, mener NVE tiltakene samlet ikke vil påvirke de regionale og nasjonale bestandene av kongeørn og havørn.

Når det gjelder hubro (EN) har NVE vektlagt at arten har én antatt reirlokaltet i nær tilknytning til det omsøkte vindkraftverket, og at hekkende par potensielt vil kunne bli fortrent fra den antatte lokaliteten. De andre reirlokalitetene ligger i tilstrekkelig avstand for å unngå forstyrrelser. Disse er samtidig vurdert til å fungere som alternative reirlokaliteter. NVE konstaterer at arten ikke spesielt utsatt for kollisjon med vindturbiner, selv om det ikke kan utelukkes at den noen ganger flyr så høyt at den kan bli truffet av rotorbladene. Hundhammerfjellet vindkraftverk er ikke vurdert til å kunne medføre virkninger for hubro (EN). Det er registrert en hekkelokalitet for arten i influensområdet for Sørmarkfjellet vindkraftverk. Med bakgrunn i endret utbyggingsløsning mener NVE at de negative virkningene for arten er redusert og NVE har vurdert virkningene av vindkraftverket til å være små for den lokale bestanden av hubro (EN). Etter NVEs vurdering er det kollisjonsrisiko med kraftledninger og elektrokusjon på kraftledninger opp til 66 kV, som er årsaken til bestandsnedgangen for hubro. Etter NVEs vurdering vil Innvordfjellet vindkraftverk ikke medføre økt samlet belastning for arten og vil dermed ikke påvirke de regionale og nasjonale bestandene av hubro (EN).

NVE har i det ovenstående vurdert den samlede belastningen, jamfør naturmangfoldloven § 10, av eksisterende og planlagte tiltak i regionen. Etter NVEs vurdering vil ikke tiltakene samlet ha betydning for den regionale og nasjonale bestandsutvikling av naturtyper, fugl- og plantearter, og vil dermed ikke påvirke forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. NVE vil ikke vektlegge samlet belastning for verken naturtyper eller arter i samlet vurdering av Innvordfjellet vindkraftverk.

4.8 Inngrepsfrie naturområder (INON) og vernede områder

Det fremgår av søknaden at det ikke er vernede områder eller fredede enkeltobjekter i eller i nær tilknytning til planområdet. INON sone 2 (1-3 km fra tekniske inngrep) vil bli redusert med 6,5 km², og mest i Flatanger kommune. Tapet av INON er vurdert som middels negativt i utredningen.

FNF poengterer at tiltaket vil føre til reduksjon av INON, og at Trøndelag fylkene allerede har tapt 132 km² INON i perioden 2003-2008. NVE skriver at bortfall av INON ikke samsvarer med intensjonene i naturmangfoldloven.

NVE legger til grunn at reduksjon av INON ofte vil være en følge av etablering av vindkraftverk. Vindkraftverk må lokaliseres der vindressursen er god og i områder uten bebyggelse. Disse områdene er ofte definert som INON. Det har siden midten av 1990-tallet vært en politisk målsetning om at inngrepsfrie naturområder i størst mulig grad skal bevares for fremtiden. NVE konstaterer at tiltaket vil medføre bortfall av noe INON, men sammenlignet med andre vindkraftplaner i regionen er imidlertid reduksjonen av INON begrenset ved en etablering av Innvordfjellet vindkraftverk.

Etter NVEs vurdering vil tiltaket medføre bortfall av noe INON. NVE vil ikke vektlegge dette i den samlede vurderingen av Innvordfjellet vindkraftverk.

4.9 Støy

Det fremgår av konsekvensutredningen at det ikke er helårs- eller fritidsboliger som vil få et støynivå over L_{den} 50 dBA. I planområdet vest for Botnkupen ved Botnvatnet ligger en restaurert fiskebu som kan bli utsatt for støy over L_{den} 50 dBA. Det er lagt til grunn turbintype Siemens SWT 3,6 MW. I følge konsekvensutredningen vil en fritidsbolig kunne få et støynivå over L_{den} 45 dBA og to helårsboliger ligger nær grensen for L_{den} 45 dBA. I beregningene er det tatt hensyn til dominerende vindretning, som er sør-sørøst, samt 30 % absorpsjon i grunn. Det fremgår av utredningen at samtlige boliger som ligger nord og øst for planområdet kan få et støynivå mellom for L_{den} 40-45 dBA

Fosen Naturvernforening mener det må settes strengere støykrav enn gjeldende retningslinjer.

NVE konstaterer at en fritidsbolig kan få et støynivå over anbefalt grenseverdi på L_{den} 45 dBA. I tillegg ligger to helårsboliger i nærheten av Innvorda nær grensen for L_{den} 45 dB. Avstanden fra bebyggelse til tiltaket tilsier at støy ikke vil være av vesentlig betydning.

NVE minner om at den anbefalte grenseverdien på L_{den} 45 dBA er retningsgivende, og ikke et absolutt krav til støynivå. NVE vil påpeke at den anbefalte grenseverdien er et uttrykk for hva samfunnet bør akseptere ved etablering av vindkraftverk. Etter NVEs vurdering er det likevel viktig å unngå vesentlige støyvirkninger særlig for helårsboliger og andre bygninger med støyfølsom bruk. Avbøtende tiltak er enten å kjøre turbiner i støysvak modi når støyforholdene tilsier det, velge støysvake vindturbiner, å stenge de og/eller fjerne/flytte turbiner, eller å inngå minnelige avtaler med berørte parter. Gjennomføring av slike tiltak må i midlertidig alltid vurderes opp mot redusert kraftproduksjon.

Dersom det gis konsesjon, vil NVE sette vilkår om at støynivået ved bygninger med støyfølsom bruk bør være under L_{den} 45 dBA. Dersom det vurderes som nødvendig for vindkraftverkets realiserbarhet at støynivået overstiger L_{den} 45 dBA ved bygninger med støyfølsom bruk, skal dette vurderes i en detaljplan. Detaljplanen skal videre omfatte aktuelle tiltak for å avbøte virkninger ved disse bygningene. NVE legger til grunn at det så langt råd er forsøkes å inngå minnelige avtaler mellom tiltakshaver og berørte parter. Dersom konsesjonær mener at bygninger med støynivå over L_{den} 45 dBA ikke har støyfølsom bruk, skal dette dokumenteres i detaljplanen.

NVE konstaterer at tiltaket også vil medføre støy for friluftsliv og rekreasjon i området, og støyen innenfor planområdet til vindkraftverket vil være over de anbefalte grensene for stille områder i støyretningslinjen T-1442. Dette vil imidlertid være tilfelle i alle vindkraftverk, og et vindkraftverk vil uansett medføre en endret friluftslivsopplevelse gjennom blant annet visuelle virkninger. Se kapittel 4.5 for øvrige virkninger for friluftsliv og ferdsel.

Selve etableringen av vindkraftverket vil forårsake støyulemper for omgivelsene i en tidsavgrenset periode. De dominerende støykildene i anleggsperioden vil være sprengningsarbeid, anleggsmaskiner og andre tyngre kjøretøy. NVE legger til grunn at virkninger knyttet til anleggsvirksomhet i hovedsak knyttes til etablering av veier, fundamenter og kraftlinjer, og mindre til oppføringen av turbinene. Etter NVEs vurdering er de negative virkningene knyttet til anleggsperioden små.

NVE konstaterer at Innvordfjellet vindkraftverk kan medføre et støynivå over den anbefalte grenseverdien på L_{den} 45 dBA for en fritidsbolig. I tillegg ligger to helårsboliger i nærheten av Innvorda nær grensen for L_{den} 45 dBA. NVE vil ved en eventuell konsesjon sette vilkår om at

støynivået ved bygninger med antatt støyfølsomt bruksformål ikke skal overskride L_{den} 45 dBA. Dersom det vurderes som nødvendig for vindkraftverkets realiserbarhet at støynivået overstiger L_{den} 45 dBA ved bygninger med støyfølsom bruk, skal dette vurderes i en detaljplan. Detaljplanen skal omfatte aktuelle tiltak for å avbøte virkninger ved disse bygningene. Vindkraftverket vil også gi støyvirkninger for friluftsliv og rekreasjon i området. Utover dette er de negative virkningene knyttet til støy i anleggsperioden vurdert til små. NVE vil ikke vektlegge virkninger av støy for bebyggelse i den samlede vurderingen av vindkraftverket.

4.10 Skyggekast og refleksblink

NVEs anbefalte grenseverdier for skyggekast er 30 timer teoretisk skyggekast per år, 30 minutter teoretisk skyggekast per dag og 8 timer faktisk skyggekast per år. Teoretisk skyggekast tar ikke hensyn til antall soltimer og er et såkalt ”verste-tilfelle-scenario”. Forventet skyggekast er modifisert med metrologisk data, og dermed nærmere hva som vil være den faktiske eksponeringstiden for skyggekast.

Det fremgår av konsekvensutredningen at det er beregnet skyggekast for nærliggende bygninger som har en avstand til de planlagte vindturbinene på 1800 meter eller mindre. Der det ligger flere bygninger tett inntil hverandre er den bygningen som ligger nærmest vindturbinene valgt. Totalt fem bygning, herav 2 fritidsboliger og 3 helårsboliger, overskrider de anbefalte grenseverdiene for 30 minutter teoretisk skyggekast per dag. Bygningene ligger samlet og nord for planområdet ved Digerneset. En helårsbolig ved Langstranda er beregnet til å få over 30 timer teoretisk skyggekast per år gjennom store deler av året, inkludert sommerstid. I beregningene i konsekvensutredningen er det ingen bygninger som vil overskride grenseverdiene for forventet skyggekast over 8 timer per år.

NVE konstaterer at vindkraftverket vil medføre skyggekast for seks boliger over gjeldende grenseverdier for teoretisk skyggekast. Ingen boliger vil få skyggekast over grenseverdier for forventet skyggekast. NVE konstaterer at teoretisk skyggekast ikke tar hensyn til antall soltimer og er et såkalt ”verste-tilfelle-scenario”. Den faktiske skyggekast eksponeringen vil ligge nærmere de forventede verdiene, som er modifisert med metrologiske data. NVE vil ved en eventuell konsesjon sette som vilkår at faktisk skyggekast ikke skal overstige åtte timer per år ved bygg med skyggekastfølsomt bruk.

NVE konstaterer at friluftslivet kan påvirkes av skyggekast og det vises til kapittel 4.5 for vurdering av virkninger for friluftsliv og ferdsel. Etter NVEs erfaring opptrer refleksblink fra vindturbiner sjeldent. Normalt vil refleksvirkningen fra vindturbinene halveres første driftsår. Etter NVEs vurdering anses ikke refleksblink å være en aktuell problemstilling i forbindelse med det omsøkte vindkraftverket.

NVE konstaterer at vindkraftverket vil medføre skyggekast for seks boliger over gjeldende grenseverdier for teoretisk skyggekast. Ingen boliger er forventet å få skyggekast over grenseverdiene for faktisk skyggekast. NVE vil ved en eventuell konsesjon sette som vilkår at faktisk skyggekast ikke skal overstige åtte timer per år ved bygg med skyggekastfølsomt bruk. NVE vil ikke vektlegge skyggekast i den samlede vurderingen av vindkraftverket.

4.11 Ising og iskast

Planområdet ligger på en høyde på mellom 250-350 moh. De klimatiske forholdene i planområdet tilsier at det er lite sannsynlig med vesentlig ising på vindturbinbladene. NVEs isingskart tilsier at antall timer per år med ising > 10 g/time vil kunne ligge på mellom 100-200 i største delen av

planområdet. Etter NVEs vurdering vil ikke ising utgjøre et vesentlig problem for Innvordfjellet vindkraftverk.

Det kan oppstå iskast fra vindturbiner i drift. De største farene ved iskast vil etter NVEs vurdering være knyttet til friluftsliv vinterstid, og vedlikeholdsarbeid i vindkraftverket. Sannsynligheten for å bli truffet av iskast anses som liten, for folk som ferdes i området. Ved en eventuell konsesjon vil NVE fastsette vilkår som forplikter konsesjonær til å vurdere risikoen for iskast i vindkraftverket. NVE vil fastsette vilkår som forplikter konsesjonær til å utarbeide rutiner for å varsle allmennheten i perioder med fare for iskast, for eksempel ved at det settes opp informasjonsskilt ved innfartsårene til vindkraftverket. NVE vil på nåværende tidspunkt ikke stille krav om installering av avisingsssystem på rotorbladene, men presiserer at NVE kan stille ytterligere krav til tiltak dersom risikoen for iskast viser seg å begrense friluftslivsutøvelsen i planområdet. NVE vil ikke vektlegge ising og iskast i den samlede vurderingen.

4.12 Landbruk og skogbruk

I følge søknaden er det ikke dyrket mark i planområdet, og omfanget av beite er begrenset. Vegetasjonen tilsier at området kun er aktuelt som beiteområde til småfe. Det fremgår av søknaden at det ikke drives skogbruk i nevneverdig grad i tilknytning til planområdet eller adkomstveiene. I influensområdet drives det hovedsakelig skogdrift på Namdalseid-siden av tiltaket.

NVE konstaterer at det ikke er dyrket mark i planområdet eller i området for adkomstvei, og at dersom det skulle tildeles konsesjon vil området fortsatt kunne benyttes til beiting. Tiltaket vil medføre noe forstyrrelse av beitedyr i anleggsperioden. Adkomst- og internveier vil bedre grunneiernes muligheter til tilsyn med beitedyr. Etter NVEs vurdering vil tiltakets virkninger for skogbruk være ubetydelig.

Etter NVEs vurdering vil Innvordfjellet vindkraftverk ha ubetydelige virkninger for jord- og skogbruk. Området vil fortsatt kunne benyttes til småfebeite. NVE mener at tiltaket kan medføre positive virkninger i form av bedret tilgjengelighet til utmark. NVE vil ikke vektlegge virkninger for landbruk og skogbruk i den samlede vurderingen.

4.13 Reindrift

Det omsøkte vindkraftverket ligger innenfor Fosen reinbeitedistrikt og vil kun berøre Nord-Fosen gruppen, som består av tre siidaer. Planområdet er vinterbeiteområde for reinbeitedistriktet. I følge konsekvensutredningen blir ikke området brukt til reindrift per i dag, hovedsakelig på grunn av beliggenheten langt fra andre beiteområder. Verdien av området med hensyn til reindrift er vurdert som liten, og siden Innvordfjellet ikke benyttes til reindrift per i dag og sannsynligvis ikke de nærmeste årene, er samlet konsekvensgrad vurdert til ubetydelig/liten.

Reindriftsforvaltningen konkluderer med konfliktgrad D i tematisk konfliktvurdering. De begrunner konfliktgraden hovedsakelig med regionale virkninger for reindriften, som følge av kumulative virkninger av de konsesjonsgitte vindkraftverkene i siidaenes vinterbeiteområder, og områdets fremtidige økte verdi som vinterbeite. De mener at tilleggsføring av rein i anlegg eller på fri mark vil bedre reinens ernærings situasjon, men at en eventuell tilpasning vil medføre reduksjon i siidaens reintall og antall siidaandeler.

Nord-Fosen gruppen er enige i både fagrapporten om reindrift (mars 2008) og tilleggsrapporten (august 2009) om at Innvordfjellet er det minst konfliktfylte av de planlagte vindkraftverkene innen beiteområde til Nord-Fosen gruppen. De skriver videre at området nord for Fylkesvei 766 (Tøtdal-Lauvsnes) er et viktig beiteområde benyttet fra 1997/1998 til 2002/2003, hvor rein ble fraktet dit og

drevet tilbake til vår/sommerbeiteområdene i mars/april. Innvordfjellet ble ikke brukt i disse årene på grunn av vanskelig tilgjengelighet og bra med beite lenger sør.

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag skriver at tiltaket ligger innenfor Fosen reinbeitedistrikt, som har en størrelse på 4339 km² og høyeste reintall er fastsatt til 2100 rein i vårflokk. Driftsgruppen (sijte) Nord-Fosen vil bli berørt av tiltaket med tilhørende nettilknytning. De skriver at Innvordfjellet i liten grad blir brukt som reinbeite i dag, bortsett fra at en del strørein kan trekke til området om vinteren, da det ligger langt fra sijtens øvrige vinterbeiteområder. Området er avskåret fra resten av vinterbeiteområdet av veien mellom Tøttedal og Lauvsnes. Det er dermed ressurskrevende å bruke området aktivt. Ellers er området snøfattig og av god kvalitet. I saksframlegget står det at dersom nåværende bruk legges til grunn vil virkningene bli små, og dersom en vurderer ut fra potensiell fremtidig bruk kan virkningene bli større. Når det gjelder samlede virkninger for reindrift, fremgår det av saksframlegget at samtlige vindkraftprosjekter på Nord-Fosen vil medføre store negativ samlet belastning dersom alle blir realisert. Videre står det at tap av flere mindre, avgrensede vinterbeiteområder vil på sikt føre til et større press på gjenværende vinterbeiter, noe som både kan føre til overbeiting og til økte konflikter med annen bruk av disse områdene. I tillegg til noe større konflikt med rein i innmark. Det står videre at press på vinterbeitene i Nord-Fosen gruppen på sikt kan føre til større sammenblanding med rein fra sørgruppen.

Områdestyret i Nord-Trøndelag viser til at det er vanskelig å peke på avbøtende tiltak, og det er usikkert hvorvidt tilleggsføring av deler av reinflokken vil kunne være et alternativ og om reinen vil beite innenfor vindkraftanlegget ved hjelp av driving og intensiv gjeting, eventuelt inngjerding som er tradisjonelle sørsamiske måter å drive reindrift på. De skriver videre at en vindkraftutbygging vil i tillegg til direkte å påvirke naturgrunnlaget for reindriftsutøvelse, også påvirke forhold vedrørende sørsamisk kultur og samfunnsliv. De viser til ILO konvensjonen 169 og andre internasjonale traktater og mener tiltaket vil være et brudd på disse forpliktelsene ovenfor urbefolkningen.

Fosen reinbeitedistrikt har en utstrekning på ca. 4400 km² og høyeste reintall er fastsatt til 2100 rein i vårflokk. Reintallet var på 1996 per mars 2005. Sesongbeitene for reinbeitedistriktet er ikke tydelig adskilt, og Fosen er i stor grad et helårsbeite med overlappende sesongbeiter. Dette varierer fra år til år og avhenger blant annet av snøforhold, nye inngrep og forstyrrelser. NVE konstaterer at det planlagte vindkraftverket ligger i Nord-Fosen gruppen sitt vinterbeiteområder. Området brukes ikke aktivt av nordgruppen i dag, da det ligger avskåret fra resten av vinterbeiteområdene. Med bakgrunn i områdets beliggenhet og at det er ressurskrevende å bruke området, er det lite sannsynlig at det vil bli benyttet som vinterbeite selv om andre vindkraftverk i regionen realiseres. NVE slutter seg til at Innvordfjellet er det minst konfliktfylte av de planlagte vindkraftverkene innen beiteområde til Nord-Fosen gruppen. NVE konstaterer at Fylkesmannen mener Innvordfjellet vindkraftverk er ett av de mindre konfliktfylte prosjektene i regionen, sett i forhold til reindriften, og har valgt å trekke innsigelsen til Innvordfjellet vindkraftverk. Etter NVEs vurdering vil tiltaket ikke medføre vesentlige negative virkninger for reindriften.

Innvordfjellet vindkraftverket vil berøre Nord-Fosen gruppen tilhørende Fosen reinbeitedistrikt sine vinterbeiteområder. Det aktuelle området ligger avskåret fra de andre områdene og er ressurskrevende å bruke. Området benyttes ikke til reindrift per i dag og etter NVEs vurdering er det lite sannsynlig at området vil benyttes selv om andre konsesjonsgitte vindkraftverk realiseres i regionen. Etter NVEs vurdering vil ikke tiltaket medføre vesentlige virkninger for reindrift. Dette gjelder også selv om andre konsesjonsgitte vindkraftverk i regionen realiseres. NVE vil ikke vektlegge virkninger for reindrift i den samlede vurderingen av vindkraftverket.

4.14 Drikkevann og forurensning

Det fremgår av søknaden at tiltaket vil berøre nedbørsfeltet til reservedrikkevannskilden Innvordvatnet. Det er planlagt ca. sju vindturbiner innenfor nedslagsfeltet.

Geving skriver at det er to private vannkilder på Sitter som er eksponert for overflatevann fra Brennfjellet. Disse er sårbare for forurensning og de krever at utbygger ivaretar vannforsyningen ved en eventuell forurensning. FNF i Nord-Trøndelag skriver at anlegget vil bli liggende i nedbørsfeltet til reservedrikkevannskilden Innvordvatnet, hvilket gir mulighet til forurensning av drikkevannet.

Med bakgrunn i erfaringer fra etablerte vindkraftverk i Norge i dag, vil det etter NVEs vurdering ikke være vesentlig fare for forurensning fra anlegget i driftsfasen. Risikoen for forurensningen av drikkevannskilder vil være ubetydelig ved god planlegging og avbøtende tiltak. NVE påpeker at Miljøverndepartementet er av samme oppfatning, jmfør godkjenningsbrev for fylkesdelplan for vindkraft i Rogaland av 08.01.2009, der det står følgende: ”Det legges til grunn at dersom tilstrekkelige forholdsregler tas i anleggs- og driftsfasen, vil risikoen for forurensning fra vindkraftanlegg i de fleste tilfeller være liten.” Miljøverndepartementet legger til at det må være dialog mellom tiltakshavere og lokale vannverkseiere. Dersom det meddeles konsesjon, vil NVE fastsette vilkår om at konsesjonær i samarbeid med vannverkseier og Mattilsynet skal utarbeide forslag til tiltak som kan iverksettes for å sikre drikkevannskildene som blir berørt av tiltaket. Forslaget skal godkjennes av NVE. Dette vil også gjelde for private vannforsyninger, herunder vannkilder på Sitter.

NVE konstaterer at planområdet berører nedslagsfeltet til reservedrikkevannskilden Innvordvatnet. Etter NVEs vurdering vil det ikke være vesentlig fare for forurensning fra anlegget, og NVE vil ikke vektlegge dette i den samlede vurderingen. Dersom det meddeles konsesjon, vil NVE fastsette vilkår om at konsesjonær i samarbeid med vannverkseier og Mattilsynet skal utarbeide forslag til tiltak som kan iverksettes for å sikre drikkevannskildene som blir berørt av tiltaket.

4.15 Andre samfunnsvirkninger

4.15.1 Sysselsetting og økonomiske virkninger for lokalsamfunnet

Flatanger kommune hadde per 01.01.14 1120 innbyggere i kommunen. Det er en kystkommune med viktige næringer som landbruk, havbruk og turisme. Namdalseid kommune har ca. 1700 innbyggere. Namdalseid ligger sentralt mellom fjell og kyst, og har et aktivt og spennende kulturliv, og et næringsliv der jordbruk, skogbruk, småindustri og reiseliv står sentralt. Både i Flatanger og Namdalseid kommuner har det vært en jevn nedgang i folketallet gjennom flere tiår. Namdalseid kommune har innført eiendomsskatt for verk og bruk. Flatanger kommunestyre gjorde 06.05.2009 vedtak om å innføre eiendomsskatt for verk og bruk fra og med 2010. 27.04.2011 vedtok kommunestyret å utvide eiendomsskatten til å gjelde hele kommunen fra og med 2012.

I saksframlegget fra Flatanger kommune står det at en etablering vil legge til rette for betydelige lokale næringsmessige ringvirkninger i både anleggs- og driftsfasen. Videre står det at en etablering vil kunne gi positive ringvirkninger med hensyn til etablering av fiberbredbånd i området, samt annen viktig infrastruktur som kai på Utvorda. I tillegg vil tiltaket kunne gi et betydelig økonomisk bidrag til grunneiere i området, og dermed bidra til å sikre dagens bosetting. En etablering vil samtidig gi betydelige bidrag til kommuneøkonomien gjennom eiendomsskatteordningen, og økonomisk bidrag til lokalsamfunnet gjennom opprettelse av samfunnsutviklingsfond.

Etter NVEs vurdering er sysselsettingsvirkningene av en vindkraftutbygging størst i anleggsfasen. Den lokale og regionale sysselsettingsandelen vil særlig være knyttet til bygging av infrastruktur og vindturbinfundamenter. Erfaringer fra etablerte vindkraftverk i Norge tilsier at det vil genereres rundt 1,5 årsverk per MW direkte knyttet til utbyggingsfasen. Dette innebærer at en full utbygging av Innvordfjellet vindkraftverk med installert effekt inntil 115 MW vil medføre en direkte sysselsettingsvirkning på ca. 170 årsverk i anleggsfasen. En liten del av sysselsettingsbehovet vil dekkes av ansatte hos turbinleverandøren i anleggsfasen, og lokale/regionale entreprenører vil kunne benyttes til det resterende arbeidet. Når det gjelder direkte sysselsettingsvirkninger i driftsperioden, tilsier erfaringer fra etablerte vindkraftverk i Norge at 15-25 MW installert effekt medfører én arbeidsplass. Basert på ovennevnte erfaringer kan det etter NVEs vurdering i driftsfasen antas at en full utbygging av Innvordfjellet vindkraftverk vil medføre ca. 4-8 arbeidsplass. Dette tilsvarer det tiltakshaver har oppgitt i søknaden. I tillegg kommer indirekte sysselsettingsvirkninger. Kartlegging av sysselsettingsvirkninger ved vindkraftverk i Norge, Sverige, Canada og USA tyder på at antallet indirekte arbeidsplasser vil være høyere enn antallet direkte arbeidsplasser i driftsperioden, gjennom blant annet økt etterspørsel etter varer og tjenester.

Innvordfjellet vindkraftverk vil etter NVEs vurdering medføre positive økonomiske virkninger for Flatanger og Namdalseid kommuner og lokalsamfunnet. Anlegget vil kunne bidra til økt sysselsetting lokalt og regionalt. Det anslås at en utbygging kan generere ca. 170 årsverk i anleggsfasen og 4-8 arbeidsplasser i driftsfasen. Bygging, drift og vedlikehold vil også medføre indirekte arbeidsplasser ved økt etterspørsel etter varer og tjenester lokalt og regionalt. Erfaringer fra andre vindkraftverk tilsier at antall indirekte arbeidsplasser kan bli flere enn de direkte arbeidsplassene i vindkraftverket. Kommunene har innført eiendomsskatt for verker og bruk, som vil komme innbyggerne til gode. NVE vil vektlegge økonomiske virkninger for kommunene i den samlede vurderingen.

4.15.2 Forsvarets installasjoner

Forsvarsbygg har gitt tiltaket kategori A i definert problemhierarki. Det er med andre ord ikke avdekket forhold som gir vesentlig ulemper for Forsvarets installasjoner eller aktiviteter.

4.15.3 Luftfart

Det fremgår av konsekvensutredningen at tiltaket ikke vil medføre vesentlige virkninger for luftfart. Flysikring og forvaltning hos Avinor AS har blitt kontaktet og de konkluderer med at vindkraftverket ikke vil få virkninger for radionavigasjons- eller kommunikasjonsanlegg i området. Tiltaket har heller ingen virkninger for radar eller instrumentflyprosedyrer i tilknytning til trafikk til/fra Namsos Lufthavn. Norsk Luft ambulanse AS og Lufttransport AS, konkluderer med at vindkraftverket ikke har negative konsekvenser for deres flyoperasjoner så lenge anlegget blir merket forskriftsmessig.

NVE konstaterer at Innvordfjellet vindkraftverk ikke vil medføre vesentlige virkninger for luftfarten. I en eventuell konsesjon vil NVE sette vilkår om at merking av vindturbinene til enhver tid gjøres i samsvar med gjeldende forskrifter, herunder lysmerking. Posisjon og høyde for hver vindturbin skal innrapporteres til Statens Kartverk for oppdatering av hinderdatabasen.

4.15.4 Sjøtrafikk

Kystverket forutsetter at vindturbinene ikke gir virkninger for sikkerheten til sjøverts trafikk i form av signalstøy, blinking som kan forveksles med fyrlykter eller for øvrig er skjermende eller distraherende for navigasjonsinnretningene. NVE er ikke kjent med at lys fra landbaserte vindturbiner er et problem

for kysttrafikken. NVE kan heller ikke se at merking av vindturbinene ved lavintensitets hinderlys med tanke på flytrafikk kan forveksles med fyrlykter til sjøs. Statens kartverk vil ved en eventuell konsesjon legge vindkraftverket inn på sine kart, slik at dette gjøres kjent for kysttrafikken i området.

4.15.5 Radio- og TV-signaler

Det fremgår av konsekvensutredningen at tiltaket er vurdert til ikke å ha noen innvirkning på TV-signaler og virkningene for TV-mottakingen i området vurderes som ubetydelig for boliger i nærheten av vindkraftverket.

NVE konstaterer at dersom det gis konsesjon, vil NVE sette vilkår om at konsesjonær må iverksette tiltak dersom vindkraftverket senere skulle vise seg å medføre forstyrrelse av radio- og TV-signaler.

4.16 Veier og transport

4.16.1 Adkomstvei

Det er planlagt adkomst til planområdet ved to adkomstveier, en fra nord og en fra sørøst. Samlet lengde på adkomstveiene er 4,3 km. Andersen og Kielland skriver at to adkomstveier vil medføre større arealbruk. NVE konstaterer at topografien i området tilsier at det vil være behov for to adkomstveier til planområdet. Det er også planlagt å etablere en driftsvei med veibredde på ca. 3 meter for å knytte nordre og søndre del av vindkraftverket sammen. Denne er planlagt ved utløpet av Botnvatnet. NVE forutsetter at planlegging av avkjørselen fra kommunale veier skjer i samråd med kommunene.

4.16.2 Transport og internveier

Det fremgår av søknaden at det vil være behov for kai og opplastningsareal for mottak av vindturbinene og annet utstyr. Flatanger kommunes planer for en dypvannskai ved Utvorda tilfredsstiller behovet prosjektet har for ilandføring av komponentene. Det fremgår av uttalelsen fra Flatanger kommune av 11.04.14 at det er tiltakshaver som skal stå for utbygging av kaia, og at den vederlagsfritt skal overføres til kommunen etter en eventuell utbygging, under forutsetning om at tiltakshaver har rett til fri bruk av kaianlegget. Ilandføring ved Utvorda vil gi en kort transportstrekning av komponentene fra kai til planområdet (8-10 km). Det fremgår av søknaden at det kan være nødvendig med oppgradering av offentlig vei fram til planområdet. Internveinettet i anlegget vil ha samlet lengde på ca. 25 km.

Geving anser at internveiene i vindkraftverket vil utgjøre det største inngrepet i naturen. De stiller seg særlig kritisk til to av veiene i planene, hvor den ene er kjørevei mellom turbin nr. 17 og 18, som må legges i et terreng som vil gi store og varige inngrep. Den andre gjelder internvei mellom turbin nr. 15 og 17, som må passere et stort skar i fremkanten av Botnvatnet. De mener videre at det er uheldig at det anlegges en vei tvers over det som er adkomstveien til et av de bedre og mest brukte fiskevannene på Sitter.

I en eventuell konsesjon vil NVE fastsette vilkår om at det skal utarbeides en miljø-, transport- og anleggsplan, som er gjeldende ved bygging, drift, vedlikehold og nedleggelse av anlegget. En slik plan skal omfatte ulike forhold vedrører internveinettet og hvordan aktuelle transportoppdrag skal foregå, og omtale hvordan natur- og samfunnsinteresser, herunder beboere og brukere, skal hensyntas i forbindelse med bygging av veinett. NVE legger til grunn at vurderinger av kaianlegg, mellomlagring og transport av turbin- og kraftlinjekomponenter også legges frem i miljø-, transport- og anleggsplanen, som skal sendes NVE før tiltaket igangsettes. Planen skal utarbeides i samsvar med

NVEs veileder om utarbeidelse av miljø-, transport- og anleggsplan for bygging av anlegg med konsesjon etter energiloven, og skal utarbeides i samråd med berørte kommuner og representanter for berørte grunneiere/rettighetshavere.

Dersom det gis konsesjon, vil NVE også sette vilkår om at konsesjonær skal stenge internveier for allmenn motorisert ferdsel. NVE understreker at kostnader knyttet til forbedring av offentlig vei, herunder utvidelser av bredde, kryss og svinger samt eventuell styrking av bæreevne, må bæres av tiltakshaver.

Dersom det meddeles konsesjon skal det utarbeides en miljø-, transport- og anleggsplan for tiltaket. Denne planen skal ivareta hensyn knyttet til blant annet veier og transport. NVE vil videre sette vilkår om at konsesjonær skal stenge adkomstvei for allmenn motorisert ferdsel, og avklare bruk av veiene utover transport tilknyttet drift og vedlikehold med Flatanger og Namdalseid kommuner og representanter for berørte grunneiere/rettighetshavere.

4.17 Annet

4.17.1 Klimapolitikk

DN mener at før søknadene om konsesjoner avgjøres, må det vurderes om tiltakene er i strid med overordnede nasjonale miljømål og internasjonale forpliktelser på miljøområdet eller ikke.

FNF kommenterer de nasjonale energipolitiske målsettinger, og påpeker at det allerede er gitt konsesjoner til omtrentlig de vedtatte målene og at det ikke er nødvendig å bygge ut Innvordfjellet vindkraftverk. De mener vindkraft må settes opp mot energieffektivisering som er langt billigere.

Fosen Naturvernforening skriver at miljøvennlig energi ikke bare handler om CO₂. De skriver at det fins en rekke alternativer til økt energiproduksjon, og nevner blant annet opprustning av gamle kraftverk og bioenergiproduksjon. De skriver at det ikke er noen kraftkrise i Midt-Norge som krever denne typen inngrep. De skriver at utredningene for kraftbalansen er feil og at det i den sammenheng har vært operert med fire ganger for høye tall på kraftunderskuddet. De hevder at utredninger av importkapasitet i Midt-Norge er misvisende. De uttaler seg videre til de politiske målsettingene, og mener det er unaturlig at et lite område på Fosen skal ta nesten hele byrden av den nasjonale målsettingen om ny fornybar energiproduksjon. Foreningen stiller krav knyttet til skatt, konsesjonsavgift, ESA godkjenning av støttebeløp, rådgivende folkeavstemning, fornyet gjennomgang av kraftbalansen i regionen og regional plan. De stiller krav om opprettelse av fond for tiltak innen blant annet naturmiljø.

NU kommenterer klimamålene og mener det er viktig å få på plass mer miljøvennlig energiproduksjon. De mener en miljøvennlig vindkraftutbygging innebærer en betydelig utbygging uten at det gjøres uopprettelig skade på naturmangfoldet, med andre ord at det skilles mellom reversible og irreversible virkninger.

Flere miljøorganisasjoner har anført at energieffektivisering og effektivisering av eldre vannkraftverk gjør storstilt vindkraftutbygging unødvendig for å oppfylle fornybarmålet. NVE kan ikke slutte seg til disse vurderingene. For det første kan selskaper som vil oppruste eldre vannkraftverk få støtte på linje med vindkraft i det felles sertifikatmarkedet med Sverige. For det andre vil energieffektivisering ikke få betydning for oppfyllelse av målet for fornybar energiproduksjon, da det samlet i Norge og Sverige skal etableres 26,4 TWh fornybar energiproduksjon innen 2020. Gitt at det er et overskudd av endelige tillatelser for ulike konkurransedyktige fornybarteknologier, er det markedet som klarer hva og hvor det blir bygget ny fornybar energiproduksjon. Sertifikatmarkedet har til nå vist seg å fungere godt og

at vindkraft blir viktig for å oppfylle fornybarmålene. Det er realisert ca. 100 MW i Norge og vel 2000 MW vindkraft i Sverige for den perioden det felles sertifikatmarkedet har fungert.

Når det gjelder spørsmål om satsning på fornybar energiproduksjon i Norge, herunder alternative energikilder, viser NVE til politiske fastsatte fornybarmål. NVE har ikke hjemmel til å fastsette vilkår om opprettelse av et naturmiljøfond slik Fosen Naturvernforening krever. NVE slutter seg til at det er gitt mange vindkraftkonsesjoner de siste årene. Samtidig vil NVE påpeke at det er nødvendig å gi flere konsesjoner enn det som i teorien trengs for å legge til rette for at Norge kan bygge ut halvparten av 26,4 TWh. Dette er nødvendig på grunn av usikkerhet om blant annet nettkapasitet, samarbeid mellom aktører og tilgang på kapital hos ulike aktører. I tillegg vil konkurranse mellom prosjektene sikre at de beste prosjektene blir bygget ut, og forutsetningene for realiserbarhet vil også kunne endre seg over tid. NVE legger til grunn alle relevante lover og retningslinjer i de respektive kapitlene i tematisk vurdering.

4.17.2 Idriftsettelse

NVF krever at NVE setter vilkår om byggefrist for vindkraftverk i sine konsesjoner. NVE konstaterer at dersom det blir gitt konsesjon vil NVE sette krav om tidspunkt for idriftsettelse av anlegget.

4.17.3 Detaljplaner

Geving forslår at turbin nr. 17 flyttes til området mellom turbin nr. 19 og 20 og at det gjøres et forsøk på å fortette vindkraftverket ytterligere. Fosen Naturvernforening stiller en rekke krav ved en eventuell utbygging av vindkraftverket med tilhørende nettilknytning. Kravene omhandler blant annet reduksjon av antall og størrelse på turbiner og spesifikke krav til plassering av vindturbiner i forhold til landskap, kulturmiljøer, bebyggelse og friluftsliv. NU mener at fagpersonell må benyttes i detaljplanlegging av vindkraftanleggene med tanke på verdifulle naturlokaliteter og plassering av veg, oppstillingsplasser og vindturbiner.

NVE konstaterer at ovennevnte merknader er knyttet til detaljutforming av vindkraftverket. Når det gjelder endelig plassering av turbinene, viser NVE til at det ved en eventuell konsesjon vil stilles krav til konsesjonær å utarbeide en detaljplan. I detaljplanen skal tiltakets endelige utforming vises. Detaljplanen skal godkjennes av NVE og legges til grunn for miljø-, transport- og anleggsplan. Miljø-, transport- og anleggsplanen skal blant annet inneholde en beskrivelse av hvordan landskaps- og miljøforhold skal ivaretas i anleggs- og driftsperioden.

4.17.4 Lokal medvirkning

NVF mener NVE har gått bort i fra sine enge synspunkter om at det ikke skal gis konsesjon til prosjekter hvor det var stor lokal motstand, særlig i kommunestyret. NVE mener kommunen er en viktig høringspart i vindkraftsaker, men det er NVE som er delegert myndighet til å treffe vedtak om å bygge og drive elektriske anlegg, herunder vindkraftverk. NVE konstaterer at både Flatanger og Namdalseid kommuner er positive til vindkraftprosjektet.

4.17.5 Nedleggelse av anlegget

NVF mener en utbygging av vindkraftprosjekter ikke er reversible og kan tilbakeføres etter endt konsesjon slik NVE hevder. De skriver at dette særlig gjelder prosjekter som etableres der det er mye fjell og skrenter som krever stor anleggsarbeid. De etterlyser et formelt dokument som viser at det er statens offisielle syn som NVE framfører om vindkraftutbygginger.

Etter NVEs vurdering vil planområdet i tilstrekkelig grad tilbakeføres gjennom oppfyllelse av NVEs krav. Dersom det blir gitt konsesjon, vil NVE sette vilkår om at konsesjonær innen utgangen av det tolvte driftsåret skal oversende NVE et konkret forslag til garantistillelse som sikrer kostnadsdekning for fjerning av vindturbinene og tilbakeføring av området ved utløp av driftsperioden. Tilbakeføringen av området gjelder hele tiltaket, inkludert infrastruktur, servicebygg og så videre. Etter NVEs vurdering er krav rundt nedleggelse av anlegget og fjerning av vindturbiner i tilstrekkelig grad ivare tatt gjennom dette og i forskrift til energiloven, og vil ikke stille ytterligere krav utover dette.

5 Samlet vurdering av Innvordfjellet vindkraftverk

NVE har i kapittel 4 vurdert virkningene av Innvordfjellet vindkraftverk tematisk. I dette kapitlet presenteres en samlet vurdering av Innvordfjellet vindkraftverk. Innledningsvis presenteres en generell bakgrunn for NVEs behandling av vindkraftsaker og NVEs metode for vurderinger. Deretter følger NVEs avveining mellom fordeler og ulemper ved tiltaket, sett opp mot forpliktelser knyttet til EUs fornybardirektiv, økonomien i prosjektene og NVEs vurdering av realiserbarheten i prosjektet. På grunnlag av samlet vurdering av Innvordfjellet vindkraftverk og vurdering av samlede virkninger av flere vindkraftverk i regionen følger NVEs konsesjonsvedtak i kapittel 6.

5.1 Bakgrunn

Hensikten med etablering av vindkraftverk er å produsere elektrisitet fra en fornybar energikilde. Regjeringen har vedtatt at det skal satses på nye fornybare energikilder som nødvendige tiltak for å redusere de norske utslippene av klimagasser og for å oppnå en mer bærekraftig utvikling. Elektrisitetsproduksjon fra vindkraftverk innebærer, i motsetning til fossile energikilder, ingen direkte utslipp av klimagasser. Ny elektrisitetsproduksjon vil også bidra til å styrke kraftbalansen og forsyningssikkerheten.

Økt satsing på kraftproduksjon fra fornybare energikilder er en nasjonal målsetning. I henhold til EUs fornybardirektiv skal Norge ha et forpliktende mål for hvor stor andel av energiforbruket som skal dekkes av fornybar energi. Regjeringen har med utgangspunkt i dette satt et forpliktende mål om en fornybarandel på 67,5 % i 2020. Et viktig tiltak for å nå dette målet er innføringen av et felles elsertifikatmarked med Sverige. Markedet trådte i kraft fra 01.01.12. Det er planlagt at elsertifikatene skal bidra til 26,4 TWh ny fornybar kraft samlet for Norge og Sverige. Utbygging av vindkraft kan bli et vesentlig bidrag for å nå dette målet.

Et vindkraftverk kan gi positive samfunnsvirkninger gjennom økt aktivitet (kjøp og salg av varer og tjenester), økt sysselsetting, økte skatteinntekter for kommunen og økt utnyttelse av utmarksressurser. Vindkraftverk med tilhørende infrastruktur har som all kraftproduksjon miljøvirkninger. NVEs erfaring er at det oftest er de visuelle virkningene for landskapet og eventuelt for kulturminner/kulturmiljøer, sammen med støy, som oppfattes som de største ulempene med et vindkraftverk. Virkningene for naturmangfold vil normalt være begrenset, og kan ofte unngås ved plantilpasninger eller andre avbøtende tiltak. Unntaket er mulige virkninger for fugl. Ved behandling av vindkraftprosjekter stilles det alltid krav om en beskrivelse av artsinventaret på stedet, og det skal vurderes hvordan de ulike artene bruker planområdet. I tillegg skal det vurderes hvilke mulige virkninger tiltaket kan få for fuglelivet. Etablering av vindkraftverk er etter NVEs vurdering i all hovedsak et reversibelt inngrep. Ved konsesjonsutløp skal vindturbinene fjernes og området istandsettes, dersom det ikke meddeles ny konsesjon.

5.2 Metodikk for vurdering

Konsesjonsbehandling i medhold av energiloven innebærer en konkret vurdering av de fordeler og ulemper et omsøkt prosjekt har for samfunnet. NVE meddeler konsesjon til prosjekter som anses som samfunnsmessig rasjonelle, noe som innebærer at fordelene ved tiltaket er vurdert som større enn ulempene.

De samlede virkningene av tiltakene blir veid opp mot økonomien i de enkelte prosjekt og fordelene ved ny fornybar elektrisitetsproduksjon. Forpliktelsene knyttet til EUs fornybardirektiv ligger til grunn for den samlede vurderingen.

NVEs vurdering av et planlagt vindkraftprosjekt baseres hovedsakelig på faglig skjønn. Ved vurdering av et vindkraftverk er det kun enkelte virkninger, som elektrisitetsproduksjon og eventuelle reduserte/økte nettap, som enkelt kan verdsettes i økonomisk forstand. Noen miljøvirkninger kan også kvantifiseres, for eksempel ved å utarbeide støysonekart eller ved å angi hvor stor andel areal inngrepsfrie naturområder reduseres dersom tiltaket realiseres. Likevel er de fleste miljøvirkninger vanskelig å tallfeste og faglig krevende å verdsette ved hjelp av markedspriser. NVE er kjent med at betinget verdsetting er brukt i flere undersøkelser knyttet til friluftsliv og naturopplevelse for å finne godets totalverdi. Det er knyttet stor usikkerhet til resultatene fra slike undersøkelser på grunn av metodene som benyttes og forutsetningene som ligger til grunn for den enkelte undersøkelsen. Etter NVEs vurdering vil også kostnadene ved gjennomføring av slike undersøkelser være større enn nytteverdien, og resultatene vil være usikre og basere seg på en hypotetisk situasjon. NVE mener derfor at resultatene fra slike undersøkelser med tilhørende metoder har en begrenset verdi ved vurdering av omsøkte prosjekter, spesielt når de overføres fra ett vindkraftprosjekt til et annet.

I den samlede vurderingen av vindkraftverkene tar NVE utgangspunkt i hvor godt planområdene er økonomisk egnet for vindkraft. Etter NVEs vurdering er det rasjonelt å bygge ut vindkraft der det kan produseres mest mulig elektrisitet med minst mulig kostnader. I tillegg kommer vurderingen av virkninger for samfunn og miljø. Et godt økonomisk prosjekt vil kunne tåle større miljøkostnader sammenlignet med et dyrere prosjekt. NVE legger til grunn at samfunnsøkonomien i prosjektet inkluderer både antatt lønnsomhet og virkninger for samfunn og miljø.

5.3 Samlet vurdering av økonomi og virkninger vektlagt av NVE

Økonomi, vindressurser og produksjon og forhold til andre planer

Økonomi, vindressurser og produksjon (kapittel 4.1)	<ul style="list-style-type: none">• Vindressurs med årsmiddelvind er beregnet til 8,13 m/s i 90 meters høyde.• Etter NVEs vurdering vil ikke ising være et vesentlig problem for kraftproduksjonen, men det kan forventes noe turbulens.• Området ligger i nærtilknytning til planlagt dypvannskai for ilandføring av vindturbinkomponenter og transportkostnadene vurderes som moderate. Kostnadene knyttet til adkomst- og internveier vurderes som høye. Kostnadene for nettilknytningen vurderes som noe over middels.
--	--

Forhold til andre planer (kapittel 4.3)	<ul style="list-style-type: none"> • Flatanger og Namdalseid kommuner stiller seg positive til at det gis konsesjon for Innvordfjellet vindkraftverk. I kommuneplanenes arealdel er planområdet avsatt som LNF-områder. • Nord-Trøndelag fylkeskommune anbefaler at det gis konsesjon gitt til Innvordfjellet vindkraftverk jamfør fylkeskommunens vindkraftstrategi.
--	---

Negative virkninger vektlagt av NVE

Tema	Virkninger
Landskap og visuelle virkninger (kapittel 4.3)	<ul style="list-style-type: none"> • Vindturbinene vil oppleves som dominerende inne i planområdet. Veiutbyggingen i planområdet vil medføre vesentlige nærvirkningene for landskapet. • Vindturbinene vil bli godt synlig fra ytre kystsoner, flere steder langs Namdalsfjorden, for bebyggelsen på halvøya, samt østsiden av Otterøya. • Utbygging av samtlige prosjekter langs Trøndelagskysten vil medføre visuelle virkninger for landskapsbildet sett fra havområdene og øyene utenfor kysten.
Kulturminner og kulturmiljø (kapittel 4.4)	<ul style="list-style-type: none"> • Det er gjort funn av en rekke automatisk fredete kulturminner i planområdet og potensialet for ytterligere funn er tilstede.
Friluftsliv og ferdsel (kapittel 4.5)	<ul style="list-style-type: none"> • Området er et lokalt viktig turområde for befolkningen i bygdene Sitter, Utvorda, Innvorda og Frøsendal. • Innvordfjellet vindkraftverk vil medføre virkninger for friluftsliv i planområdet og i nærtilknytning til planområdet i form av visuelle virkninger, støy og skyggekast. • Tiltaket vil også medføre visuelle virkninger for regionale og nasjonale viktige friluftsområder i tilknytning til de omkringliggende havområdene og fjorden.

Positive virkninger vektlagt av NVE

Tema	Virkninger
Syssetting og økonomiske virkninger for lokalsamfunnet (kapittel 4.15.1)	<ul style="list-style-type: none">• Utbygging kan generere ca. 170 årsverk i anleggsfasen og 4-8 arbeidsplasser i driftsfasen.• Bygging, drift og vedlikehold vil også medføre indirekte arbeidsplasser i form av økt etterspørsel etter varer og tjenester lokalt og regionalt.• Kommunene har innført eiendomsskatt for verker og bruk.• Leieinntekter til grunneiere.
Økonomi, vindressurser og produksjon (kapittel 4.1)	<ul style="list-style-type: none">• Ved en full utbygging med en samlet installert effekt på 115 MW kan vindkraftverket produsere opp mot 342 GWh. Dette tilsvarer en brukstid på 2967 fullastimer per år.• Ved en utbygging med en samlet installert effekt tilpasset nåværende kapasitet i Daltrøa (90 MW) kan vindkraftverket produsere opp mot 270 GWh.

NVE har vurdert vindressursen i planområdet til å være godt egnet for vindkraftproduksjon. En full utbygging av Innvordfjellet vindkraftverk med en samlet installert effekt på 115 MW kan gi en kraftproduksjon opp mot 342 GWh og bidra til at Norge oppfyller fornybarmålet. NVE vurderer Innvordfjellet vindkraftverk til et økonomisk bærekraftig prosjekt i det norsk-svenske sertifikatmarkedet, selv om installert effekt tilpasses nåværende kapasitet i Daltrøa transformatorstasjon (90 MW). Området ligger i nær tilknytning til planlagt dypvannskai for ilandføring av vindturbinkomponenter og transportkostnadene vurderes som moderate. Topografien i området vil derimot være krevende for å anlegge internveier. Kostnadene for nettilknytningen vurderes som noe over middels.

NVE har vektlagt visuelle virkninger for landskap, både alene og sett i sammenheng med annen vindkraftutbygging i regionen, virkninger for kulturminner i planområdet og virkninger for lokalt friluftsliv.

Tiltaket vil etter NVEs vurdering endre karakter fra urørt til et landskap med store inngrep og vindturbine vil oppleves som dominerende inne i plan- og influensområdet. Topografien i planområdet tilsier at utbygging av internveinettet vil forsterke virkningene for landskapet, som følge av veiskjæringer og fyllinger. Innvordfjellet vindkraftverk er plassert høyt i terrenget og ligger åpent til i landskapet. Anlegget vil dermed bli godt synlig fra ytre kystzone, flere steder langs Namdalsfjorden, for bebyggelsen på halvøya, samt østsiden av Otterøya. Anlegget vil etter NVEs vurdering oppleves som et dominerende landskapselement for nærliggende områder, noe som kan påvirke landskapsopplevelsen, men dette vil avta med avstanden fra vindkraftverket. En utbygging av samtlige prosjekter langs Trøndelagskysten vil medføre visuelle virkninger for landskapsbildet sett fra havområdene og øyene utenfor kysten. Dette vil blant annet kunne forringe opplevelser knyttet til friluftsliv og ferdsl.

Etter NVEs vurdering vil tiltaket kunne medføre direkte virkninger for automatisk fredete kulturminner. NVE mener dette kan unngås ved plantilpasninger. NVE vil ved en eventuell konsesjon fastsette vilkår om at det skal fremgå i miljø-, transport- og anleggsplan hvordan nødvendige plantilpasninger skal gjøres. Når det gjelder potensialet for ytterligere funn vil NVE fastsette vilkår om at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 skal være oppfylt før godkjenning av miljø-, transport- og anleggsplanen. Etter NVEs vurdering vil virkningene for kulturminner i planområdet i tilstrekkelig grad reduseres gjennom ovennevnte vilkår.

Etter NVEs vurdering er planområdet et lokalt viktig og mye benyttet turområde av stor verdi for befolkningen i bygdene Sitter, Utvorda, Innvorda og Frøsendal. Innvordfjellet vindkraftverk vil medføre virkninger for friluftsliv i planområdet og i nærtilknytning til planområdet i form av visuelle virkninger, støy og skyggekast. Etter NVEs vurdering vil opplevelsesverdien av friluftslivet i planområdet bli betydelig endret, særlig for brukergrupper som ønsker å oppleve stillhet og urørt natur. Tiltaket vil også medføre visuelle virkninger for regionale og nasjonale viktige friluftsområder i tilknytning til de omkringliggende havområdene og fjorden.

Den viktigste fordelene av tiltaket vil være etablering av ny fornybar energiproduksjon, som kan bidra til at Norge oppfyller forpliktelsene knyttet til EUs fornybardirektiv. I tillegg vil tiltaket medføre positive økonomiske virkninger for Flatanger og Namdalseid kommuner og grunneiere.

NVE mener Innvordfjellet vindkraftverk vil legge til rette for at Norge kan oppfylle nasjonale fornybarmål. Etter NVEs vurdering er de ovennevnte fordelene ved etablering av Innvordfjellet vindkraftverk større enn ulempene tiltaket vil medføre for samfunn og miljø. NVE mener derfor det er et tilstrekkelig grunnlag for å kunne gi konsesjon til etablering av vindkraftverket innenfor det aktuelle området.

6 NVEs vedtak

Etter Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sin vurdering utgjør konsesjonssøknaden med konsekvensutredninger, innkomne merknader, møter og befaring et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for å avgjøre om Innvordfjellet vindkraftverk skal meddeles konsesjon og eventuelt på hvilke vilkår. Vindkraftverket er lokalisert i Flatanger og Namdalseid kommuner, Nord-Trøndelag fylke.

Etter NVEs vurdering er de samlede fordelene ved etablering av Innvordfjellet vindkraftverk større enn ulempene tiltaket medfører. NVE vil derfor meddele Zephyr AS konsesjon i medhold av energiloven § 3-1 for å bygge og drive Innvordfjellet vindkraftverk. Det gis konsesjon til en installert effekt på 115 MW.

NVE har samtidig gitt konsesjon til NTE Nett AS for å bygge og drive en ca. 34 km lang 66 kV kraftledning fra Innvordfjellet vindkraftverk til Daltrøa transformatorstasjon via nye Solheim koblingsstasjon med nødvendige koblingsanlegg. NVE konstaterer at Statkraft Agder Energi (SAE) Vind AS har varslet at de vil avslutte planleggingen av Breivikfjellet vindkraftverk i Namsos og Namdalseid kommuner.

NVE har lagt vekt på at planområdet er godt egnet for vindkraftproduksjon. Innvordfjellet vindkraftverk vil bidra til at Norge kan oppfylle forpliktelsene knyttet til EUs fornybardirektiv og vil kunne produsere inntil 342 GWh ved en full utbygging med en samlet installert effekt på 115 MW. De viktigste negative virkningene av tiltaket er etter NVEs vurdering knyttet til visuelle virkninger for landskap, både alene og sett i sammenheng med annen vindkraftutbygging i regionen, virkninger for kulturminner i planområdet og lokalt friluftsliv. NVE konstaterer at Flatanger og Namdalseid kommuner og fylkeskommunen er positive til tiltaket.

7 Konesjonsvilkår

NVE viser til energilovforskriftens § 3-4, som omhandler vilkår for konsesjon for elektriske anlegg. Under bokstav b) om miljø og landskap står det:

“Konesjonæren plikter ved planlegging, utførelse og drift av anlegget å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren.

Overholdelse av denne bokstav kan undergis tilsyn etter bestemmelse av Norges vassdrags- og energidirektorat.”

I tillegg til standardvilkårene, kan NVE fastsette spesielle vilkår for å redusere negative virkninger for allmenne og private interesser.

NVE har i medhold av energiloven myndighet til å fastsette vilkår om gjennomføring av tiltaket som vil redusere negative virkninger ved vindkraftverket med tilhørende nettilknytning og annen infrastruktur. Behovet for og omfanget av slike tiltak er vurdert under hvert enkelt tema og er basert på NVEs faglige skjønn og opplysninger som er fremkommet under behandlingsprosessen.

I følgende tabell presenteres vilkår for de temaer som er særlig vektlagt i saken, se kapittel 5.3. NVE viser til konsesjonsdokumentet av i dag for øvrige fastsatte vilkår.

Vilkår	Referanse
Miljø-, transport- og anleggsplan (utdrag) Planen skal inneholde en beskrivelse av hvordan landskaps- og miljøforhold skal ivaretas i anleggs- og driftsperioden, herunder hensyn til automatisk fredete kulturminner, rødlistede plante- og fuglearter.... Konesjonær skal sørge for at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 er oppfylt før miljø-, transport- og anleggsplanen blir godkjent....	Vilkår 14 i anleggskonsesjonen. Kapittel 4.4 i notatet «Bakgrunn for vedtak».

8 Vurdering av ekspropriasjon og forhåndstiltredelse

8.1 Søknad om ekspropriasjon

Zephyr AS søker om ekspropriasjonstillatelse i medhold av oreigningslova § 2 pkt. 19 om nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift av Innvordfjellet vindkraftverk med tilhørende traseer for adomstvei.

8.1.1 Hjemmelsgrunnlag

Oreigningslova § 2 pkt. 19 gir NVE hjemmel til å ekspropriere ”så langt det trengs til eller for...varmekraftverk, vindkraftverk, kraftlinjer, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg.” Bestemmelsen gir NVE hjemmel til å samtykke til ekspropriasjon av eiendomsrett eller bruksrettigheter av de omsøkte anlegg.

8.1.2 Avveining av ulike interesser

Samtykke til ekspropriasjon kan bare gis etter at det er foretatt en interesseavveining etter oreigningslova § 2 annet ledd, der følgende fremgår: ”Vedtak eller samtykke kan ikke gjerast eller gjevast uten at det må reknast med at inngrepet tvillaust er meir til gagn enn skade.” Dette innebærer at samtlige skader og ulemper de omsøkte anlegg medfører skal avveies mot den nytten som oppnås med ekspropriasjonen.

Interesseavveiningen i denne saken innebærer at hensynet til samfunnets interesse med tanke på forsyningssikkerhet og muligheter for ny fornybar elektrisitetsproduksjon må vektes mot hensynet til de grunneiere som blir berørt og til andre allmenne interesser knyttet til miljø i vid forstand.

Selv om enkeltpersoner i varierende grad blir direkte berørt av bygging og drift av de anlegg det er gitt konsesjon for og av ekspropriasjon, mener NVE at de samfunnsmessige fordelene ved tiltaket veier tyngre enn hensynet til den enkelte grunneier som er berørt i denne konkrete saken.

NVE har etter en samlet vurdering funnet at de samfunnsmessige fordeler ved det konsesjonsgitte anlegget utvilsomt må antas å være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. NVE anser derfor vilkåret i oreigningslova § 2 annet ledd som oppfylt.

8.1.3 Omfanget av ekspropriasjon

Søknaden gjelder ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift av Innvordfjellet vindkraftverk. Liste over berørte grunneiere/rettighetshavere for planområdet og trasé for adkomstvei fremgår av tabell 8 i søknaden og vedlegg 6 til søknaden.

8.1.4 NVEs samtykke til ekspropriasjon

NVE har etter en interesseavveining funnet at de samfunnsmessige fordeler som vinnes ved anleggene utvilsomt må antas å være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. Det foreligger derfor grunnlag etter oreigningslova § 2 annet ledd, jf. § 2 pkt. 19 til å gi samtykke til ekspropriasjon for de anleggene Zephyr AS søkt om.

NVE vil på denne bakgrunn meddele Zephyr AS ekspropriasjonstillatelse for det omsøkte anlegget. Det vises til vedtak om samtykke til ekspropriasjon, gitt som eget dokument.

NVE gjør samtidig oppmerksom på at ekspropriasjonstillatelsen faller bort dersom begjæring av skjønn ikke er fremsatt innen ett år etter endelig vedtak er fattet, jf. oreigningslova § 16.

NVE forutsetter at tiltakshaver forsøker å komme frem til minnelige ordninger med berørte grunneiere/rettighetshavere. Dersom dette ikke er mulig, skal den enkelte grunneier kompenseres gjennom skjønn.

8.2 Søknad om forhåndstiltredelse

Zephyr AS søker også i medhold av oreigningslova § 25 om forhåndstiltredelse til å igangsette anleggsarbeidene etter at skjønn er begjært og før skjønn er avholdt.

NVE har foreløpig ikke realitetsbehandlet denne delen av søknadene. OED vil avgjøre søknaden om forhåndstiltredelse når eventuelt skjønn er begjært.

Vedlegg.

Tematiske konfliktvurderinger, innkomne merknader og vurdering av beslutningsgrunnlaget

1. Tematiske konfliktvurderinger

Tiltaket er kategorisert gjennom arbeidet med tematiske konfliktvurderinger.

Miljødirektoratet (tidligere Direktoratet for naturforvaltningen) med Riksantikvaren har i brev av 28.04.11 oversendt tematisk konfliktvurdering for prosjektet. Den samlede konfliktgraden for anlegget er satt til D.

I konfliktbeskrivelsen står det at landskapet er sårbart ute ved kysten. Mangfoldet av landskapselementer innenfor begrenset område gjør Innvordfjellet verdifullt. Området er en del av et større sammenhengende landskap av stor nasjonal/regional verdi. Det står videre at anlegget vil bli visuelt dominerende i et ellers til dels småskala kyst- og skjærgårdslandskap.

Planområdet er et viktig turområde for mange i de lokale bygdene. Det er tilrettelagt med stier og turposter. Skjærgården utenfor er vurdert til å være av stor verdi i regional/nasjonal sammenheng, og tiltaket vil medføre visuelle virkninger for disse områdene.

For temaet naturmiljø, står det at hubro (EN), kongeørn, vandrefalk, smålom og storlom (NT) hekker innenfor influensområdet. Det står videre at tiltaket kan medføre habitatforringelse og kollisjonsrisiko for hekkende og næringsøkende dagrovfugler, ugler og lommer. I tillegg vil 6,5 km² kystnær INON gå tapt.

Tiltaket vil også muligens være i direkte konflikt med automatisk freda kulturminner og samiske kulturminner, i tillegg til å medføre indirekte konflikt med flere gravhauger i influensområdet og Utvorda festning.

Prosjekt	Naturmiljø	Kulturminner og kulturmiljø	Landskap	Sum miljø, landskap og kulturminner
Innvordfjellet vindkraftverk	D	C-B	D	D

Forsvarsbygg har i brev av 16.11.10 gitt Innvordfjellet vindkraftverk kategori A i definert konflikthierarki. Det er ikke avdekket forhold som tilsier at prosjektet kommer i konflikt med Forsvarets faste installasjoner, herunder radar og radiolinje.

Prosjekt	Kommuner	Kategori
Innvordfjellet vindkraftverk	Flatanger og Namdalseid kommuner	A

Reindriftsforvaltningen har i brev av 25.10.10 oversendt tematisk konfliktvurdering for Innvordfjellet vindkraftverk, hvor de konkluderer med konfliktgrad D, stor konflikt. Prosjektet ligger

innenfor Fosen/Fovsen Njaarke reinbeitedistrikt, som er 4339 km² stort og har 2100 rein i vårflokk. Distriktet er delt i to driftsgrupper, hver med tre siidaandeler. Det drives adskilt hele året. Vindkraftverket med nettilknytning vil kun berøre Nord-Fosen gruppen. De skriver at sommerbeitene er begrensende for reindriften i distriktet og mangelen på høyfjellsområder sommerstid regulerer delvis høstvbeitene, og påvirker produktivitet og overlevelses i reinflokken. De redegjør for historisk, nåværende og potensiell bruk av området. De skriver blant annet at Innvordfjellet og tilstøtende områder lenger sør er i liten grad brukt som reinbeite i dag, bortsett fra at en del strørein kan trekke utover halvøya om vinteren. Beliggenheten langt fra de øvrige vinterbeiteområdene gjør at området blir mindre brukt. I arealbrukskartet er området merket som tidlig vinterbeite.

Når det gjelder direkte virkninger av tiltaket for reindriften, skriver Reindriftsforvaltningen at disse vil være minimale dersom en legger til grunn dagens bruk. Dersom en vurderer potensiell bruk kan virkningene bli større, og blant annet vil en utbygging kunne føre til at deler av Nord-Statland halvøya bortfaller som framtidig reinbeite for 25 rein (dersom tettheten av rein er på ca. 1 per km²). Områdene sør for Innvordfjellet vil imidlertid fortsatt ha potensial som framtidig vinterbeite til tross for en eventuell utbygging.

Reindriftsforvaltningen skriver at det ikke forventes regionale virkninger av utbyggingen av vindkraftverket, dersom en ser isolert på bare denne ene utbyggingen. Det forventes heller ingen konflikter med andre næringer eller med nabo-distrikt som følge av en eventuell utbygging. De skriver videre at det er alle prosjektene samlet sett som vil medføre negative virkninger for reindriften. De orienterer om at 230 av 1300 km² (totalt 18 %) av deres områder er en del av influensområdet til igangsatte og konsesjonsgitte vindkraftprosjekter. Med Innvordfjellet og Breivikfjellet vindkraftverk vil tallet bli 25 % av tilgjengelige vinterbeiter for Nord-Fosen siida. Dette tilsvarer vinterbeitekapasitet for ca. 300 rein. Anleggene vil føre til fordyrende drift i form av tilleggsføring og redusert reintall. Det er med bakgrunn i de samlede virkningene tiltaket har fått kategori D. Ved en vurdering av vindkraftverket uavhengig av andre utbygginger i området ville det bli satt til kategori B.

Prosjekt	Kommuner	Kategori
Innvordfjellet vindkraftverk	Flatanger og Namdalseid kommuner	D

2. Innkomne merknader

NVE har mottatt 21 høringsuttalelser til søknaden om Innvordfjellet vindkraftverk. Disse er sammenfattet nedenfor.

2.1 Lokale og regionale myndigheter

Flatanger kommune har uttalt seg til saken i flere omganger. Saken ble sist behandlet i kommunestyret i Flatanger 10.04.14. Kommunen har sendt inn sin uttalelse i saken i brev av 11.04.14. det står det at følgende ble vedtatt:

«Flatanger kommune trekker sin høringsuttalelse avgitt av kommunestyret 03.11.10 og erstatter den med følgende uttalelse:

Med utgangspunkt i konsesjonssøknad av 14.05.10, samt senere avgitte erklæring fra Zephyr AS til kommunen av 29.05.13, og forslag til avtale mellom Flatanger kommune og Zephyr AS av 11.03.14,

anbefales at konsesjon om etablering av vindkraftverk på Innvordfjellet. Tidligere innspill på valg av linjetrasé som ble vedtatt i kommunestyret i tidligere oversendt høringsuttalelse, sak 62/10, opprettholdes.»

Det refereres til de tidligere innspillene i vedtak av 03.11.10 (sak 62/10) på valg av trasé for kraftledning i saksopplysningene i uttalelsen. Der står det:

«Ut fra ønsket om å unngå mest mulig naturinngrep i nye naturområder, og kollisjon med viktige naturmiljøverdier, anbefales systemløsning 1 eller 2 med alternativ 2-11 eller 2f når det gjelder linjeframføring til en eventuell etablering av vindkraft på Innvordfjellet. Før endelig valg tas, ønskes likevel en ny og forbedret vurdering på framføring av 132kV helt fram til Lauvsnes - dette for å sikre en bedre og mer stabil strømforsyning for Flatanger som helhet. Erfaringer med eksisterende 22 kV fra Sitter til Lauvsnes så langt er at denne ikke gir leveringssikkerhet på en tilfredsstillende måte.»

Videre står det at etter flere runder i både formannskap og kommunestyre, samt at tiltakshaver la fram en erklæring om samfunnsmessige virkninger i forbindelse med etablering av Innvordfjellet vindkraftverk av 29.05.13, vedtok kommunestyret 26.06.13 å starte en prosess med å fremforhandle en endelig og forpliktende kompensasjonsavtale mellom tiltakshaver og kommunen.

Det står videre i uttalelsen av 11.04.14 at umiddelbart etter dette vedtaket ble prosessen med avtaleforhandlinger startet. Det opplyses om at forhandlingsprosessen har tatt lenger tid enn forutsatt. I saksopplysningene redegjøres det for innholdet i avtalen, som er ment å være en kompensasjon for eventuell ulemper som påføres lokalsamfunnet. Det vises til tidligere vurderinger av 29.05.13 gjort med hensyn til andre virkninger i omsøkte etablering. Det står følgende:

- En etablering av vindkraftverk på Innvordfjellet vil berøre flere miljøverdier uansett hvor en geografisk plasserer større vindkraftverk.
- En etablering kan gi negative ringvirkninger med hensyn til naturturisme, men forskningsrapporter viser også at generelle friluftslivsaktiviteter like gjerne kan bli upåvirket, eller samtidig øke.
- Spesielt fremheves visuell påvirkning over store geografiske områder ved en eventuell etablering.
- En etablering vil legge til rette for betydelig lokale næringsmessige positive ringvirkninger i både anleggs- og driftsfase.
- En etablering vil kunne gi positive ringvirkninger med hensyn til etablering av fiberbredbånd i området, samt annen viktig infrastruktur som kai på Utvorda.
- En etablering vil gi et betydelig økonomisk bidrag til grunneiere i området, og dermed bidra til å sikre dagens næringsliv og bosetting.
- En etablering vil gi betydelige bidrag til kommuneøkonomi gjennom eiendomsskatteordningen.
- Etablering vil gi betydelig økonomisk bidrag til lokalsamfunnet gjennom opprettelse av samfunnsutviklingsfond.

Namdalseid kommune skriver i vedtak av 08.11.2010 at de ikke har innvendinger til at det gis konsesjon til Innvordfjellet vindkraftverk. De mener at siden tiltaket hovedsakelig er lokalisert i Flatanger kommune, er det rimelig at Flatanger kommune sitt syn vil veie tungt i saken. Kommunen

mener de fleste av deres innspill til meldingen er tilfredsstillende utredet. De ønsket at de ulike alternativene for adkomstvei ble visualisert og konsekvensvurdert, slik at de kan få et bedre grunnlag for valg av alternativer.

Namsos kommune v/byggesak, kart og oppmåling skriver i brev av 02.12.10 at det er beklagelig at det ikke er utarbeidet en samlet plan for utbygging av vindkraft på Nord-Fosenhalvøya, slik at det er mulig å vurdere det totale naturinngrepet av samtlige vindkraftprosjekter. De er derfor skeptiske til å akseptere prosjektene, og mener det setter store krav til NVE om å vurdere de samlede virkningene av omsøkte utbygginger. Til søknaden om samordnet nettilknytning anbefaler de systemløsning 1. De anbefaler ikke konsesjon til løsning 3 og vil ikke ta stilling til systemløsning 2, da den ikke berører Namsos kommune. Til systemløsning 1 skriver de at det forutsettes at det gjennomføres avbøtende tiltak på linjenettet i form av valg av line og isolatorer. Videre skriver de at det må tas hensyn til områdene ved Flakk og Klinga kirke i forbindelse med detaljprosjektering, og at tiltakshaver må videre konfereres med grunneiere og skogeiere for å komme fram til gode løsninger i forhold til jord og skogbruksdrift, jmfør innsendt brev fra Fosnes og Namsos Skogeierlag. De mener det må kreves at det utarbeides en egen risiko- og sårbarhetsanalyse i forbindelse med kryssing av nedslagsfeltet til Tavlåa vannverk. Namsos kommune mener det bør settes som vilkår at eksisterende 66 kV ledning rives. De påpeker feil i søknaden og skriver at område B17 i gjeldende arealplan ikke er avsatt til skytebane, men til boligområde.

Til systemløsning 3 skriver de at dersom denne allikevel skulle bli valgt må forhold til ilandføring av kabel på Hoddeøya og Otterøys ivaretas, herunder forhold til kilenotfiske etter laks og fremføring av breibånd. For området på Hals og Daltrøa mener de det må tas tilstrekkelig hensyn til mulige virkninger for bebyggelse med hensyn til elektromagnetiske felt.

Om vindkraftverket skriver de at det savnes en bedre visualisering i forhold til de områder som berører Namsos kommune, og da først og fremst Otterøya. Videre fremhever de viktigheten av at utbygger tar nødvendige hensyn til reindriftsnæringen både i anleggs- og driftsfasen.

Nord-Trøndelag fylkeskommune v/Fylkestinget skriver i brev av 17.12.10 at følgende ble vedtatt 09.12.10:

«Fylkestinget viser til tidligere vedtak vedrørende "Strategier for vindkraftutbygging i Nord-Trøndelag" og de øvrige uttalelser som fylkestinget har gitt, og gir følgende høringsuttalelse:

1. Breivikfjellet vindkraftverk i Namdalseid kommune anbefales konsesjonsgitt.
2. Innvordfjellet vindkraftverk i Flatanger og Namdalseid kommuner anbefales konsesjonsgitt.
3. Ny 132 kV linje bør bygges etter alternativ 1, som vurderes som den mest robuste løsning. Denne løsningen innebærer muligheter for sanering av lange strekninger med eksisterende kraftlinjer, noe som anses positivt.»

I fylkesrådets vurdering står det at Fylkestinget tidligere anbefalt det omsøkte prosjektet konsekvensutredet og eventuelt konsesjonssøkt. De skriver at siden den tid har kraftsituasjonen i Midt-Norge forverret seg ytterligere. Videre mener de at miljøvirkningene ikke kan sies å være store og i tillegg er disse virkninger som i stor grad er reversible. De mener at Innvordfjellet vindkraftverk samlet sett har lavest konfliktnivå sammenlignet med andre alternativer. De mener at bygging av nettilknytning bør skje etter alternativ 1, slik Namdalseid kommune anbefaler. Dette er en robust løsning og innebærer muligheter for å rive lange strekninger med eksisterende kraftledninger, noe de anser som positivt.

Sør-Trøndelag fylkeskommune v/enhet for regional utvikling skriver i brev av 22.11.10 at selv om prosjektene ikke berører deres fylket, ønsker de allikevel å understreke at det er viktig å se områdene i sammenheng med prosjektene det allerede er gitt konsesjon til på Fosen. Fylkeskommunen ser det som positivt at søker tilstreber å utnytte eksisterende nettraseer. Om kulturminner skriver de at konsekvensutredningen synes å være oppfylt med hensyn til ikke-samiske automatisk fredete kulturminner, og det anses som lite sannsynlig at tiltaket skal komme i berøring med automatisk fredete kulturminner ved planlagt transformatorstasjonen på Straum. Det samme gjelder i forbindelse med den omsøkte oppgraderingen av eksisterende kraftledning. Sør-Trøndelag fylkeskommune anser undersøkelsesplikten i henhold til § 9 som oppfylt i forhold til de inngrep som er omsøkt i Sør-Trøndelag, og som gjelde kulturminner av ikke samisk karakter.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag skriver i brev av 08.12.10 at vindkraftprosjektet vil medføre virkninger for landskap, herunder bortfall av INON, komme i konflikt med flere rødlistede arter og vil få virkninger for friluftsliv og reiseliv. De frarår at det gis konsesjon til Innvordfjellet vindkraftverk.

På grunn av omfanget av planlagte vindkraftverk i Midt-Norge mener fylkesmannen at det er behov en samlet overordnet regional plan. Fylkesmannen mener Nord-Trøndelag allerede har tatt en betydelig andel av belastningen ved den nasjonale målsettingen om utbygging av vindkraft som fornybar energi.

Fylkesmannen skriver at det fra flere faghold vises til at regional nettkapasitet er vel så avgjørende som produksjonskapasitet. De viser samtidig til økt overføringskapasitet mellom Norge og Sverige, og at alminnelig kraftforbruk i Trøndelag har vist en nedadgående utvikling og ikke ført til økt press på kraftsituasjonen de siste årene. De viser videre til potensialet for havbaserte vindkraftanlegg.

Saken er sendt til de ulike fagavdelingene for uttalelse.

Landbruksavdelingen – De mener utredningen for temaet er svært overordnet og summarisk, særlig når det gjelder forhold til tiltakets virkninger på skogsdriften. For skogsdrift skriver de at kraftledningen kan få betydning utover tap av de faktiske arealer som omfattes av selve kraftgaten, for eksempel gjennom begrensninger ved valg av driftsmetode og bygging av rasjonelle driftsveier. De synes avbøtende tiltak er dårlig beskrevet og at det er vanskelig å avgi en konkret uttalelse til de ulike trasealternativene som foreligger. De tilrår at det gjennomføres tilleggsutredninger i henhold til vedtatt utredningsprogram og deres tidligere innspill.

Miljøvern avdelingen – De mener vindkraft ikke kan betegnes som miljøvennlig energiform med bakgrunn i blant annet virkninger for landskap og biologisk mangfold. De viser til at for å nå nasjonale miljømål er det en forutsetning at det samtidig gjennomføres en bærekraftig forvaltning av naturområder. I den sammenheng viser de til nasjonale føringer for arealforvaltning, herunder naturmangfoldloven. De mener at konsekvensutredningene er svært overordna og summariske, men finner allikevel grunnlag for å avgi uttalelse.

Til temaet landskap skriver fylkesmannen at de støtter seg til DN's uttalelse om at verdi og omfang er ryddig beskrevet, men at de savner en vurdering av landskapet i influenssonen. De skriver at Utvorda- og Innvorda-halvøya vil bli visuelt berørt av tiltaket, og at dersom samtlige vindkraftprosjekter blir utbygd vil større landskapsavsnitt langs Fosen-Namdalskysten bli borte. De viser til regionale planer for vindkraft i Sør-Trøndelag, hvor Innvordfjellet beskrives som del av et større sammenhengende landskap av stor nasjonal/regional-verdi. De ber derfor om at landskapsutredningen suppleres slik at den også omfatter influensområdet i 10 km omkrets. De mener konsekvensgraden for landskap bør settes til stor negativ.

Til temaet naturmiljø skriver fylkesmannen at tiltaket berører registrerte forekomster/hekklokaliteter for flere sårbare fuglearter, herunder hubro, kongeørn, vandrefalk og havørn. Det er videre registrert hekkeplass for smålom i planområdet og storlom i de større vannene i området. Fylkesmannen mener konsekvensgraden bør settes til stor negativ, basert på registrerte hekkeplasser i planområdet.

Til temaet friluftsliv skriver fylkesmannen at tiltaket vil være godt synlig fra store områder, herunder Utvorda som er et viktig område for utfart og friluftsliv. Området er unikt og spennende med store muligheter for båtliv, fiske og andre aktiviteter knyttet til havet. Det har en del turister i dag og potensialet er stort. Fylkesmannen mener omfanget for friluftsliv er stort negativt, med bakgrunn i en lokalt mye brukt sti i planområdet. Fylkesmannen skriver at områdets kvaliteter og potensialet for friluftsliv/reiseliv tilsier at konsekvensene settes til stor negativ.

Fylkesmannen har følgende merknader til samordnet nettilknytning. Til systemløsning 1, mener de at konsekvensgraden må settes til stor negativ med bakgrunn i bortfall av INON. Til systemløsning 3, mener det at konsekvensgraden må settes til middels negativt, da tiltaket vil medføre bortfall av INON på inntil 3 km². De mener at dersom østlig trasé (1b), som kommer i konflikt med viktige rødlistede arter, unngås vil tiltaket ha ubetydelige miljøvirkninger.

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag skriver i brev av 17.12.10 at områdestyrets uttalelser framgår av vedlagte møtebøker. Tiltaket ligger innenfor Fosen reinbeitedistrikt, som har en størrelse på 4339 km² og høyeste reintall er fastsatt til 2100 rein i vårflokk. Driftsgruppen (sijte) Nord-Fosen vil bli berørt av tiltaket med tilhørende nettilknytning. De skriver at Innvordfjellet i liten grad blir brukt som reinbeite i dag, bortsatt fra at en del strørein kan trekke til området om vinteren, da det ligger langt fra sijtens øvrige vinterbeiteområder. Området er avskåret fra resten av vinterbeiteområdet av veien mellom Tøttedal og Lauvsnes. Det er dermed ressurskrevende å bruke området aktivt. Ellers er området snøfattig, lett tilgjengelig og av god kvalitet. I saksframlegget står det at dersom nåværende bruk legges til grunn vil virkningene bli små, og dersom en vurderer ut fra potensiell fremtidig bruk kan virkningene bli større. Når det gjelder samlede virkninger for reindrift, fremgår det av saksframlegget at samtlige vindkraftprosjekter på Nord-Fosen vil medføre store negativ samlet belastning dersom alle blir realisert. Videre står det at tap av flere mindre, avgrensede vinterbeiteområder på sikt vil føre til et større press på gjenværende vinterbeiter. Dette kan føre til både overbeiting og til økte konflikter med annen bruk av disse områdene. Det står videre at press på vinterbeitene i nordgruppen på sikt kan føre til større sammenblanding med rein fra sørgruppen.

Områdestyret i Nord-Trøndelag fremmer innsigelse til Innvordfjellet vindkraftverk. De ønsker at NVE skal vente med å konsesjonsbehandle flere vindkraftverk på Fosen inntil tidligere inntil tidligere søknader om vindkraftverk er ferdigbehandlet og virkninger for reindriften er bedre kjent. De nevner blant annet at det ikke vil være mulig å reversere beslutninger om videre utbygging, dersom det skulle vise seg å bli umulig å drive tradisjonell reindrift innenfor områder som bygges ned. Områdestyret krever at det foretas tilleggsutredning om virkninger for reindriften, da det i konsekvensutredningen bare er vist til tidligere utredninger om forholdet til reindriftsinteressene. De viser til at siden det er gitt konsesjoner i viktigere og mer brukte vinterbeiteområder, vil dette føre til at verdien av gjenværende vinterbeitearealer blir større. Dette mener de det ikke er tatt høyde for i tidligere utredninger. Områdestyret viser til at det er vanskelig å peke på avbøtende tiltak.

Avslutningsvis skriver de at en vindkraftutbygging, i tillegg til direkte å påvirke naturgrunnet for reindriftsutøvelse, også vil påvirke forhold vedrørende sørsamisk kultur og samfunnsliv. De viser til ILO konvensjonen 169 og andre internasjonale traktater og mener tiltaket vil være et brudd på disse forpliktelsene ovenfor urbefolkningen.

2.2 Sentrale myndigheter

Kystverket – Midt-Norge skriver i brev av 17.11.10 at landbaserte vindkraftanlegg generelt er uproblematisk i forhold til Havne- og farvannsloven. De ønsker å rette fokus mot sjøområdene rundt om i kommunene som inneholder flere fyr og fyrlykter. Kystverket forutsetter at vindturbinene ikke gir virkninger for sikkerheten til sjøverts trafikk i form av signalstøy, blinking som kan forveksles med fyrlykter eller for øvrig er skjermende eller distraherende for navigasjonsinnretningene. De etterlyser dette utredet i forbindelse med konsekvensutredningene.

Riksantikvaren avgir uttalelse til saken i brev av 25.11.10 til temaene landskap og kulturminner og kulturmiljø. De har innarbeidet faglige merknader til konsesjonssøknaden fra Nord-Trøndelag fylkeskommune og Sametinget i sin uttalelse.

De mener utredningen for landskap er generell og dårlig. De mener visualiseringene ikke er brukt aktivt i selve konsekvensanalysen. De etterlyser også avstandssirkler på fem og ti km i synlighetskartet, og de mener kartet ikke skiller på hvor stor andel av turbinene som vil være synlig. De skriver at det heller ikke er kartfesting av viktige landskap i influensområdet og heller ingen beskrivelse av slike og generell beskrivelse av influensområdet. De etterlyser en beskrivelse av hvordan tiltaket vil påvirke oppfattelsen av landskap, naturmiljø og kulturminner/kulturmiljø, og skriver at bortsett fra en visualisering fra Villa fyr inneholder fagrapporten ingenting om kulturminner og kulturmiljø.

Når det gjelder kulturminner og kulturmiljø etterlyser de bruk av andre databaser i tillegg til Askeladden og befaringsregisteret, slik som SEFRAK-registeret. De mener fagrapporten er kortfattet og kun konsentrerer seg om planområdet. De mener videre det er gjennomført et godt arbeid innenfor planområdet. Riksantikvaren understreker at de automatisk freda kulturminnene, inkludert de samiske som er eldre enn 100 år, må tas tilbørlig hensyn til i den videre planleggingen. De skriver at fagrapporten i liten grad har vurdert indirekte virkninger av tiltaket for kulturminner og kulturmiljø utenfor selve planområdet. De er uenig i at de visuelle virkningene for kulturminner og kulturmiljø er vurdert til ubetydelige, slik som for kulturlandskapet Innvordfjellet. De mener innholdet i rapporten er svært tynt når det gjelder nyere tids kulturminner og de indirekte virkningene tiltaket har for disse.

De orienterer om at private selskapet ikke har tillatelse til å foreta prøvestikk eller andre metoder som medfører inngrep i automatisk freda kulturminner, slik det har blitt gjort av konsulentselskapet i forbindelse med feltundersøkelsene. De etterlyser sumvirkninger for landskap og kulturminner og kulturmiljø. De anbefaler at det gjennomføres tilleggsutredninger som tar for seg landskapet, landskapsverdiene og nyere tids kulturminner/bygninger i influensområdet. De mener ovennevnte mangler gjør at de ikke kan ta stilling til prosjektet. Avslutningsvis skriver de at undersøkelsesplikten i henhold til § 9 ikke er oppfylt.

Miljødirektoratet (tidligere Direktoratet for naturforvaltning, DN) sender inn uttalelse i brev av 06.12.10. De uttaler seg først generelt til samtlige vindkraftprosjekter i regionen, og deretter spesifikt til hvert enkelt prosjekt.

De skriver at vindkraftanleggene, nettilknytning og kraftledningen samlet sett innebærer store inngrep i kystområdene i Trøndelagsregionen. Før søknadene om konsesjoner avgjøres, må det ifølge DN vurderes om tiltakene er i strid med overordnede nasjonale miljømål og internasjonale forpliktelser på miljøområdet eller ikke. De skriver at det er viktig at disse vurderingene gjøres ut fra et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag.

DN mener at:

- NVE må vurdere om kravene til kunnskap om samlet belastning av vindkraftanleggene med tilhørende infrastruktur på naturmangfoldet i regionen, jf. naturmangfoldloven, er innfridd.
- De samlede virkninger for landskap, inngrepsfrie naturområder og friluftsliv ikke er godt nok utredet.
- NVE bør foreta en helhetlig vurdering av vindkraftanleggene som er bygd, som er meddelt konsesjon, inklusive de som påklaget, og de som er omsøkt, for å finne den utbyggingsløsningen som samlet sett har færrest negative miljøkonsekvenser og som gir størst samfunnsnytte i regionen. Denne vurderingen må ifølge DN også omfatte 420 kV-kraftledningen.
- Dersom de omsøkte anleggene vurderes isolert, bør Skardsøya, Heimsfjellet, Innvordfjellet og Breivikfjellet ikke meddeles konsesjon fordi de ikke ivaretar prinsippet om å samle inngrep og medfører uakseptable virkninger for naturmiljø og friluftsliv.
- Det bør utredes flere alternativer for 420 kV kraftlinje fra Storheia til Trollheim/Orkanger, herunder ytterligere kabling i sjø.

DN mener at omfanget av vindkraftprosjekter i Norge er så stort at det bør være grunnlag for å utvikle verktøy for å styre utbyggingsrekkefølgen av vindkraftanlegg i større områder eller regioner.

DN uttaler seg til samlet belastning av vindkraftverkene og kraftledningene i regionen. De etterlyser visualiseringer av samlede virkninger på landskap. DN mener at en vurdering av virkningene for landskapet i en større geografisk sammenheng med fokus på landskapsregion/underregion burde vært gjennomført.

DN mener utredningene av samlet belastning på naturmangfoldet ikke er tilfredsstillende og at det må gjøres en ny totalvurdering av de samlede virkningene av vindkraftanleggene og kraftledningene. De ber også om at det i konsesjonsvilkårene til vindkraftkonsesjoner stilles krav om at utbyggeren skal gjennomføre eller bidra til at det gjennomføres før- og etterundersøkelser for naturmangfoldet.

DN uttaler seg deretter til de spesifikke prosjektene. Til teamet landskap mener de utredningen er tilfredsstillende. DN skriver de at de savner en vurdering av landskapet i influensområdet, og hvorvidt det finnes spesielle verdifulle delområder, hvordan disse blir påvirket og hvilke virkninger dette har. De mener det er en selvfølge at landskapet i influensområdet skal utredes i en omkrets på 10 km og eventuelt større dersom det er spesielt verdifulle landskap som blir berørt.

For temaet friluftsliv, er DN av den oppfatning at omfanget av virkninger for friluftsliv heller mot «stor negativt omfang», og ikke «lite negativt» slik utredningen hevder. Videre mener de er direkte feil å redusere konsekvensgraden ved å hevde at vindkraftanlegget vil gi lettere adkomst. De mener adkomsten til friluftsområdene allerede er gode med flere etablerte stier. DN mener konsekvensgraden burde vært satt til middels.

For temaet naturmangfold, mener DN at utredningen tyder på stor kompetanse hos utreder. De mener at utredningen omtaler potensiell samlet belastning på en skjønsmessig måte.

Sametinget avgir uttalelse i brev av 07.12.10. De ber om at det lages en samlet fremstilling av alle utredningene for prosjektene på Fosen som er på meldings- og søknadsstadiet. De påpeker at NVE ikke har lagt inn dette som krav til konsekvensutredningen for reindrift. Sametinget vurderer virkningene for reindriften som følge av en utbygging av Innvordfjellet vindkraftverk, som mindre enn planene på Breivikfjellet. De mener nettilknytningsløsningen(e) vil få virkninger for reindriften. De

påpeker at tiltaket vil direkte berøre samisk reinbeiteområde og ber NVE avklare med direkte berørte samiske interesser om behovet for konsultasjoner. Formålet med en slik konsesjon skal være at berørte reinbeitedistrikt på forhånd og på et fritt grunnlag kan gi samtykke til planene. Dersom det ikke foreligger samtykke fra berørte samiske interesser, skal nytteverdien av tiltaket vurderes mot de ulemper tiltaket har som materielt grunnlag for samisk kultur. Sametinget mener NVE om sørge for at planene ikke gjennomføres før det er avtalt en rettfærdig kompensasjon og en rimelig erstatning for alle tap direkte berørte reinbeitedistrikt måtte ha som følge av tiltaket. Sametinget har ikke behov for egne konsultasjoner.

Sametinget har sendt inn ytterligere kommentarer til søknaden etter sluttbefaringen 05.11.14, hvor de ikke hadde mulighet til å delta. De skriver at mye har skjedd siden saken var på høring, og at den allerede gjennomførte og pågående utbyggingen av vindkraftverk og kraftledninger på Fosenhalvøya har hatt merkbare virkninger for reindriften i området. De mener av den grunn at gjenværende uberørte arealer har fått økt verdi, og at arealpresset på reindriften ikke bør økes ytterligere.

2.3 Tekniske instanser

NTNU – Vitenskapsmuseet skriver i brev av 22.11.10 at de tidligere har etterlyst en nasjonal plan for vindkraftutbygging. De mener dette vil gi mulighet for å kunne forta en samlet vurdering av blant annet virkningene for naturmiljøet. Vitenskapsmuseet mener vindkraftprosjektene samlet sett kan bli fatale for flere truede naturverdier. Videre skriver de at for Innvordfjellet vindkraftverk forekommer hubro innenfor planområdet, og andre hekkende arter som er følsomme for forstyrrelser og benytter seg av store arealer. De nevner videre at arter som smålom, sangsvane, flere par med havørn, kongeørn, vandrefalk og storfugl hekker innenfor influensområdet. I tillegg til arealbeslag vil tiltaket føre til forstyrrelser og kollisjonsrisiko for flere truede og sårbare fuglearter. Økt ferdsl som følge av bedre tilgang til området vil også føre til økt forstyrrelse av hekkende arter i området. Videre skriver de at planområdet inneholder flere ferskvannlokaliteter og at de biologiske virkningene for disse ikke er utredet. Avslutningsvis skriver de at de er uenig i virkningene for reiseliv og turisme. De mener at ro, stillhet og fravær av tyngre tekniske inngrep er premisser for det økende reiselivsmarked basert på kultur- og naturbaserte opplevelser.

2.4 Regionale og sentrale interesseorganisasjoner

Fosen Naturvernforening sender inn merknader i brev av 11.11.10, og uttaler seg til en rekke temaer. De skriver at INON vil bli redusert og landskapsbildet vil forandres til et industriområde. For artsmangfoldet skriver de at truede og sårbare plante, dyre og fuglearter vil bli skadelidende i form av nedbygging av habitater og kollisjoner med kraftledninger og turbiner. De skriver at tiltaket vil bli synlig fra viktige betraktningsspunkt og kulturmiljøer slik som hovedveier, friluftsområder, setervoller, kulturstier og kulturmiljøer. De mener vindkraft er lite miljøvennlig. I tillegg til å medføre visuelle virkninger i avstander opptil 40 km, vil de samtidig bidra til forurensning blant annet i form av støy, skyggekast, refleksblink. De mener at tap av uberørt natur vil gå utover folkehelsen, da naturbasert friluftsliv vil bli skadelidende.

Fosen Naturvernforening mener utbyggingen strider mot en rekke lover og konvensjoner, forvaltningsmessige prinsipper og kommuneloven. De mener at sumvirkninger for en rekke temaer ikke er utredet i tilstrekkelig grad.

De stiller en rekke krav ved en eventuell utbygging av vindkraftverket med tilhørende nettilnytning. Kravene omhandler blant annet reduksjon av antall og størrelse på turbiner og spesifikke krav til plassering av vindturbiner i forhold til landskap, kulturmiljøer, bebyggelse og friluftsliv. For

naturmiljøet stiller de krav om buffersone på 1 km rundt områder med hekkende og truede rovfuglearter og andre rødlistede arter og vernede naturområder. Videre vil de at rotorbladene skal merkes og farten skal reduseres for å redusere kollisjonsrisikoen. Til utredningen stiller de krav om at det må lages en animasjon, og de mener at visualiseringene ikke er gode nok. Videre skriver de at det må settes strengere støykrav enn gjeldende retningslinjer. Foreningen stiller krav knyttet til skatt, konsesjonsavgift, ESA godkjenning av støttebeløp, rådgivende folkeavstemning, fornyet gjennomgang av kraftbalansen i regionen og regional plan. De stiller krav om opprettelse av fond for tiltak innen blant annet naturmiljø og krav om jord- og sjøkabel. De nevner også andre krav knyttet til avventing av handlingsplan for hubro, beregninger av elektromagnetisk feltstyrke og realistisk vurdering av reindriftsnæringens skjebne.

Fosen Naturvernforening uttaler seg til klimapolitikk, og skriver at miljøvennlig energi ikke bare handler om CO₂. De skriver at det fins en rekke alternativer til økt energiproduksjon, og nevner blant annet opprustning av gamle kraftverk og bioenergiproduksjon. De skriver at det ikke er noen kraftkrise i Midt-Norge som krever denne typen inngrep. De skriver at utredningene for kraftbalansen er feil og at det i den sammenheng har vært operert med fire ganger for høye tall på kraftunderskuddet. De hevder at utredninger av importkapasitet i Midt-Norge er misvisende. De uttaler seg videre til de politiske målsettingene, og mener det er unaturlig at et lite område på Fosen skal ta nesten hele byrden av den nasjonale målsettingen om ny fornybar energiproduksjon.

Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag (NVF) skriver i brev av 20.11.10 at de går i mot at det gis konsesjon til Innvordfjellet vindkraftverk. De viser til naturmangfoldloven som ble vedtatt 19.06.09 og de mener at den økologiske fagkvaliteten ikke har vært tilstrekkelig god fra NVE sin side i tidligere saker. De krever at NVE foretar en vurdering i henhold til naturmangfoldloven.

De mener at NVE bagatelliserer de samlede virkningene vindkraftprosjektene og kraftledningsprosjektene har for kystnaturen langs Trøndelag. De mener at sumvirkningene er betydelig større enn det NVE framstiller i sine tidligere konsesjonsvedtak. De trekker frem de konkrete prosjektene langs Trøndelags kysten, og skriver at alle kystkommunene vil bli berørt. De mener vindkraftprosjektene vil ha store negative virkninger på naturen i kystkommunene, og fremhever spesielt visuelle virkninger over store områder og følelsen av at hele kyststrekningen er nedbygd.

De mener NVE har gått bort i fra sine enge synspunkter om at det ikke skal gis konsesjon til prosjekter hvor det var stor lokal motstand, særlig i kommunestyret. I den sammenheng vises det til konsesjonen til Sørmarkfjellet vindkraftverk.

NVF skriver at bortfall av INON ikke samsvarer med intensjonene i naturmangfoldloven. For temaet naturmangfold, skriver de at innenfor planområdet finnes en rekke verdifulle habitater og biotoper for dyrelivet, blant annet små vann og tjern og en rekke bratte fjellskrenter.

NVF mener en utbygging av vindkraftprosjekter ikke er reversible og kan tilbakeføres etter endt konsesjon slik NVE hevder. De skriver at dette særlig gjelder prosjekter som etableres der det er mye fjell og skrenter som krever omfattende anleggsarbeid. De etterlyser et formelt dokument som viser at det er statens offisielle syn som NVE framfører om vindkraftutbygginger. Avslutningsvis krever de at NVE setter krav om byggefrist for vindkraftverk.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nord-Trøndelag har uttalt seg til vindkraftprosjektet og den samordnede nettilknytningen i henholdsvis brev av 23.11.10 og 02.12.10. De ber om at

konsesjonssøknadene avslås. Uttalelsens er i stor grad overlappende for temaene friluftsliv, landskap, turisme, naturmiljø og INON.

FNF mener at vindkraftanlegget er et omfattende naturinngrep i et område som er sårbart. De mener at internveiene og adkomstveiene i tillegg til arealet for selve turbinplasseringen vil medføre omfattende skjæringer og fyllinger i terrenget, og at anlegget vil være synlig over store avstander. FNF poengterer at Norge er forpliktet til å bevare kystlandskapet gjennom den Europeiske landskapskonvensjonen. De mener at vindkraftanlegget vil påvirke kulturverdiene og landskapsbildet negativt. De skriver at anlegget vil være synlig over store områder, herunder Faltangerkysten, Otterøya, Namsenfjorden og fra Villa fyr i sør til Statland i nord, med andre ord lags hele Fosen. De skriver at Fosen med sitt særegne geologiske landskap er ansett som et viktig internasjonalt område, og et nasjonalt viktig kulturlandskapsområde.

De mener at for Fosen og ytre Namdalen er naturbasert reiseliv et satsingsområdet, som har fått betydelig oppmerksomhet internasjonalt og nasjonalt. De mener en vindkraftutbygging vil redusere verdien av området i den sammenheng, og sette en stopper for denne typen økonomiske vekst i området. De mener at turisme knyttet til ønske om fred og stillhet er økende både lokalt og i verdenssammenheng. I uttalelsen skriver de at friluftsliv og turistnæring ikke bør utredes som felles område, da det ikke nødvendigvis er sammenfallende interesser, men derimot kan være motstridende når det gjelder utførelse og arealbruk. De synes ellers at turisme er overfladisk behandlet i søknaden.

FNF mener områdene som omtales i søknadene er viktige områder med hensyn til friluftsliv. FNF mener videre at en vindkraftutbygging i stor grad vil berøre det enkle friluftslivet som vi kjenner som det tradisjonelle friluftslivet, i form av visuelle virkninger og tap av rekreasjonsområder samt andre virkninger som støy og skyggekast.

Til temaet naturmiljø skriver de at området har høy verdi på grunn av rovfugl og kystgranskog. De mener blant annet at trasévalgene for nettilknytningen ikke har tatt hensyn til fugl og deres habitatskrav. De hevder at vindkraftverket vil medføre habitatforringelse og kollisjonsrisiko for hekkende og næringssøkende dagrovfugler, ugler og lommer. De fremhever følgende rødlistede arter i området; hubro, kongeørn, vandrefalk, fjellvåk og storlom. Videre skriver de at Innvordfjellet ligger i trekkleia for fugl på tur til og fra hekkeområder lenger nord. De mener at kraftledningene med ryddebelt opp mot 30-meters bredde vil det bidra til fragmentering av leveområder for planter og dyr og medføre kollisjonsrisiko for fugl. FNF mener vindkraftprosjektene på Fosen med tilhørende nettilknytning vil medføre betydelig risiko for det biologiske mangfoldet i Trøndelag.

FNF poengterer at tiltaket med samordnet nettilknytning vil føre til betydelig reduksjon av INON, og at Trøndelag fylkene allerede har tapt 132 km² INON i perioden 2003-2008. De etterlyser utredning av samlede virkninger ved tap av INON.

De mener alle vindkraftprosjektene burde vært sett under ett, og de etterlyser samlet belastning for biologisk mangfold i henhold til § 10 i naturmangfoldloven og samlede virkninger for friluftsliv.

FNF skriver at anlegget vil bli liggende i nedbørsfeltet til reservedrikkevannskilden Innvordvatnet, hvilket gir mulighet til forurensing.

Avslutningsvis kommenterer de nasjonale energipolitiske målsettinger, og påpeker at det allerede er gitt konsesjoner til omtrentlig de vedtatte målene og at det ikke er nødvendig å bygge ut Innvordfjellet vindkraftverk. De mener vindkraft må settes opp mot energieffektivisering som er langt billigere. De konkluderer med at vindkraft er en ustabil og lite lønnsom form for energiproduksjon sett i sammenheng med kostnader knyttet til tap av INON. De mener at reindriftsnæringen, naturbasert

reiseliv og det tradisjonelle friluftslivet vil bli de store taperne med de utbyggingsplaner som foreligger i området i dag

Vern Fosenhalvøya v/Sigmund Astorsen (VFH) skriver i brev av 26.11.10 at de går imot en konsesjon til Innvordfjellet vindkraftverk. VFH er av den formening at konsesjonssøknaden ikke tilfredsstillende retningslinjene for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg. De mener at konsekvensutredningen er utilstrekkelig for friluftsliv, helse og livskvalitet, reiseliv og turisme. De mener inngrepene i verdifulle, kystnære og befolkningsnære INON er uakseptable, i tillegg til å være i strid med naturmangfoldloven. De krever bedre konsekvensutredninger for alle områder i alle prosjekter og at det foretas utredninger av sumvirkninger for alle områder. VFH mener at virkningene for naturen ved etablering av vindkraftverkene i kystnaturen på Fosenhalvøya er for store sammenlignet med fordelene. De viser til et oppropet «Stans vindkraftindustriens rasinga v Fosenhalvøya», som er skrevet under av 2124 personer, hvor det blant annet står at vindkraftutbygging i regionen også kan få store virkninger for etablert næringsliv innenfor turisme, reiseliv og reindrift. De poengterer at de er positive til kraftutvinning fra fornybare energiresurser, men går imot planene om utbygging av vindkraftverk på Fosenhalvøya.

Natur og Ungdom (NU) skriver i brev av 06.12.10 at de har sett søknadene om Breivikfjellet og Innvordfjellet vindkraftverk i sammenheng i tillegg til andre konsesjonsgitte prosjekter på Fosen. De skriver at de går imot en utbygging på Innvordfjellet.

De mener følgende krav må stilles til aktørene:

- Buffersoner på minst 200 meter mellom verdifulle naturtyper og nærmeste inngrep må opprettholdes. NU fremhever kystgranskog eller boreal regnskog som en av de viktigste naturtypene på Fosen og skriver at den er sårbar mot inngrep.
- Fagpersonell må benyttes i detaljplanlegging av vindkraftanleggene med tanke på verdifulle naturlokaliteter og plassering av veg, oppstillingsplasser og vindturbiner.
- For- og etterundersøkelser for konsekvenser på biologisk mangfold, særlig for fugl og verdifulle naturtyper, herunder boreal regnskog. Dette må sees i sammenheng med andre vindkraftprosjekt på Fosen.
- Beskyttende tiltak mot elektrokusjon av fugl må gjennomføres for samtlige kraftledninger med middels spenning.

NU kommenterer klimamålene og mener det er viktig å få på plass mer miljøvennlig energiproduksjon. De mener en miljøvennlig vindkraftutbygging innebærer en betydelig utbygging uten at det gjøres uopprettelig skade på naturmangfoldet, med andre ord at det skilles mellom reversible og irreversible virkninger. De fremhever temaene biologisk mangfold og INON. De skriver at de tidligere har stilt seg positive til 420 kV kraftledningen Namsos-Roan-Storheia-Trollheim/Orkdal, så lenge biologiske verdifulle områder sikres mot inngrep ved utbygging.

Når det gjelder Innvordfjellet vindkraftverk, mener NU at tiltaket vil medføre for store virkninger for naturmiljøet i forhold til mengde produsert energi. Hovedbegrunnelsen er at tiltaket med tilhørende nettilknytning vil medføre for store virkninger for hubro i området. De skriver at leveområdene til hubropar er opptil 10 km i diameter fra reiområdet. Til konsekvensutredningen mener de det må stilles krav om feltobservasjoner over flere dager, på ulike tider av året og over flere år. De skulle helst sett at fagutredere hadde hatt feltobservasjoner over flere år. De ser det som positivt at det er gjennomført tilleggsutredninger for hubro og kongeørn. De krever at det blir stilt krav om for- og

etterundersøkelser av rovfugl på Fosen. NU mener samtidig at det er relevant å vurdere konsekvensgraden for vindkraftverket ut ifra nye oppdaterte rødlistene. De stiller seg kritiske til samtlige alternativer for nettilknytning.

2.5 Grunneiere og privatpersoner

Alf Jørgen Geving avgir uttalelse i brev av 24.11.10 på vegne av grunneiere på Sitter. De anser at internveiene i vindkraftverket vil utgjøre det største inngrepet i naturen. De stiller seg særlig kritisk til to av veiene i planene, hvor den ene er kjørevei mellom turbin nr. 17 og 18, som må legges i et terreng som vil gi store og varige inngrep. Den andre gjelder internvei mellom turbin nr. 15 og 17, som må passere et stort skar i fremkanten av Botnvatnet. De mener videre at det er uheldig at det anlegges en vei tvers over det som er adkomstveien til et av de bedre og mest brukte fiskevannene på Sitter. Videre skriver Geving at de forslår at turbin nr. 17 flyttes til området mellom turbin nr. 19 og 20 og at det gjøres et forsøk på å fortette vindkraftverket ytterligere. Om drikkevannskilder skriver Geving at det er to private vannkilder på Sitter som er eksponert for overflatevann fra Brennfjellet. Disse er sårbare for forurensning og de krever at utbygger ivareta vannforsyningen ved en eventuell forurensning. Geving mener at de flate steinene ved turbin nr. 17 kan være av kulturhistorisk interesse ved at de har vært brukt til å merke en gammel sti over fjellet.

Kari M. Andersen og Morten Kielland skriver i brev av 26.11.10 at de er sterkt imot at det gis konsesjons til vindkraftanlegget, fordi det vil forringe opplevelsesmuligheter i et stort område i form av blant annet visuelle virkninger.

De skriver at tiltaksområde er et attraktivt turområde, med variert topografi, rikt dyreliv og med kulturminner. Området har lett adkomst med den gamle ferdselsveien fra Langstranda til Sitter som spesielt viktig i så måte. Området er uten tekniske inngrep og med lite folk, noe som gjør det svært attraktivt. De mener at selv om bruken er begrenset til lokal bruk ikke gjør det mindre verdifullt. De mener internveier i anlegget ikke vil gjøre området mer attraktivt, men derimot reduserer størrelsen på turområde og forringe opplevelsen sterkt. De mener samtidig at internveiene vanskelig vil la seg fjerne etter endt konsesjonstid, og dermed vil være "sår" i landskapet i mange tiår. De mener vindkraftverket vil ødelegge naturopplevelsen av landskap og friluftsliv langt utover selve planområdet. Særlig internveiene vil medføre store synlige terrenginngrep.

Andersen og Kielland skriver at planområdet i realiteten er to adskilte områder, og det vil være nødvendig med to adkomstveier, som samtidig vil medføre større arealbruk. Videre skriver de at det burde fortas vurderinger av sumvirkninger for landskapet langs kysten med tanke på samtlige av vindkraftprosjektene langs Trøndelags kysten. Avslutningsvis skriver de at utredningen av naturmangfoldet ikke er tilstrekkelig da den ble gjennomført i 2008 og sammenstilt i 2010, kort tid etter at Naturmangfoldloven ble vedtatt. De mener blant annet det mangler vurderinger av samlet belastning.

2.6 Lokale interesseorganisasjoner og lokalt næringsliv

Fosen reinbeitedistrikt/Nord-Fosen gruppen v/Terje Haugen skriver i brev av 17.11.10 at de er enige i både fagrapporten om reindrift (mars 2008) og tilleggsrapporten (august 2009) om at Innvordfjellet er det minst konfliktfylte av de planlagte vindkraftverkene innen beiteområde til Nord-Fosen gruppen. De skriver videre at området nord for Fylkesvei 766 (Tøtdal-Lauvsnes) er et viktig beiteområde benyttet fra 97/98 til 02/03, hvor rein ble fraktet dit og drevet tilbake til vår/sommerbeiteområdene i mars/april. Innvordfjellet har ikke blitt brukt utover disse årene på grunn av vanskelig tilgjengelighet og bra med beite lenger sør.

Forum for Flatanger v/Ove Magne Ribsskog (FF) skriver i brev av 26.11.10 at de går sterkt imot Innvordfjellet vindkraftverk. De fremhever følgende argumenter; 1) Overkjøring av lokaldemokratiet 2) satsing på naturbasert reiseliv 3) ønske om å holde kystnaturen i Trøndelag fri for vindturbiner.

FF mener anlegget vil kreve store naturinngrep i form av skjæringer og fyllinger, i tillegg til å være synlig i kystnaturen over store avstander. De skriver at området har stor betydning for friluftsliv og som leveområder for dyr og fugler, og nevner at det er tre havørnreder, to kongeørnreder og flere par med storlom og smålom innenfor planområdet. De skriver videre at dersom Sørmarkfjellet og Innvordfjellet vindkraftverk blir realisert blir sumvirkningene for lokalsamfunnet og kystnaturen stor. FF støtter kommunestyret sitt krav om utredning av samlede virkninger for disse to vindkraftverkene, eventuelt at konsesjonsbehandlingen av Innvordfjellet vindkraftverk stilles i bero til klagebehandlingen av Sørmarkfjellet vindkraftverk er avsluttet. De mener videre at en satsing på naturbasert reiseliv ikke er forenelig med en vindkraftutbygging, og at hele kysten fra Ørlandet til Vikna vil bli nedbygd av vindturbiner. De mener det er behov for å ha uberørt natur langs trønderkysten.

3. Vurdering av beslutningsgrunnlaget

3.1 Innledning

Konsesjonsbehandling etter energiloven krever at beslutningsgrunnlaget i saken er tilstrekkelig før vedtak kan fattes.

Konsekvensutredningen for vindkraftverket er utarbeidet i medhold av forskrift om konsekvensutredning og utredningsprogrammet fastsatt av NVE 04.12.08. På bakgrunn av utført utredning, innkomne merknader og egne vurderinger avgjør NVE om utredningen oppfyller kravene i utredningsprogrammet, og om det eventuelt har kommet frem temaer som må belyses.

I det følgende presenteres NVEs vurdering av beslutningsgrunnlaget for Innvordfjellet vindkraftverk. Beslutningsgrunnlaget er vurdert som tilstrekkelig for de temaer som ikke er nevnt.

3.2 Landskap og visuelle virkninger

Riksantikvaren mener utredningen for landskap er generell og dårlig. De mener visualiseringene ikke er brukt aktivt i selve konsekvensanalysen. De etterlyser også avstandssirkler på fem og ti km i synlighetskartet, og de mener kartet ikke skiller på hvor stor andel av turbinene som vil være synlig. De skriver at det heller ikke er kartfesting av viktige landskap i influensområdet og heller ingen beskrivelse av slike eller generell beskrivelse av influensområdet. De etterlyser en beskrivelse av hvordan tiltaket vil påvirke oppfattelsen av landskap, naturmiljø og kulturminner/kulturmiljø, og skriver at bortsett fra en visualisering fra Villa fyr inneholder fagrapporten ingenting om kulturminner og kulturmiljø.

Miljødirektoratet etterlyser visualiseringer av samlede virkninger for landskap. Miljødirektoratet mener at en vurdering av virkningene for landskapet i en større geografisk sammenheng med fokus på landskapsregion/underregion burde vært gjennomført. Miljødirektoratet skriver at de savner en vurdering av landskapet i influensområdet, og hvorvidt det finnes spesielle verdifulle delområder, hvordan disse blir påvirket og hvilke virkninger dette har. De mener det er en selvfølge at landskapet i influensområdet skal utredes i en omkrets på 10 km og eventuelt større dersom det er spesielt verdifulle landskap som blir berørt. Fylkesmannen skriver at de støtter seg til Miljødirektoratets uttalelse om at verdi og omfang er ryddig beskrevet, men at de savner en vurdering av landskapet i

influenssonen. De ber derfor om at landskapsutredningen suppleres slik at den også omfatter influensområdet i 10 km omkrets.

NVE viser til at det er lagt ved synlighetskart over tiltaket, som viser antall turbiner som vil være synlig over ulike avstander. NVE mener det ikke er nødvendig at det skal være tegnet inn egen radius med 5 og 10 km merker på kartene. Landskapet i influensområdet kunne blitt beskrevet grundigere, blant annet med hensyn til kulturminner og kulturmiljø, men etter NVEs vurdering utgjør utredningen med tilhørende visualiseringer og synlighetskart et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag i saken. NVE mener visualiseringene verifiserer vurderingene som er gjort for virkninger for landskapet. NVE vil ikke be om ytterligere tilleggsutredninger for temaet landskap.

Namsos kommune etterlyser en bedre visualisering i forhold til de områder som berører Namsos kommune, og da først og fremst Otterøya. Fosen Naturvernforening mener det må lages en animasjon, og de mener at visualiseringene ikke er gode nok. NVE konstaterer at det i utredningsprogrammet ikke er stilt krav om å utarbeide visualiseringsmodeller med turbiner i bevegelse. NVE ber i utredningsprogrammet tiltakshaver vurdere forslag til fotostandpunkter i høringsuttalelsene, men det blir ikke stilt krav til at alle forslag skal ivaretas i visualiseringene. NVE viser til fotostandpunkt nr. 12, hvor visualisering er gjort fra Skorstad på Otterøya i Namsos kommune. NVE vil ikke pålegge tiltakshaver å lage ytterligere nye visualiseringer.

3.3 Kulturminner og kulturmiljø

Riksantikvaren etterlyser bruk av andre databaser i tillegg til Askeladden og befaringsregisteret, slik som SEFRAK-registeret. De mener fagrappporten er kortfattet og kun konsentrerer seg om planområdet. De mener videre det er gjennomført et godt arbeid innenfor planområdet. Riksantikvaren understreker at de automatisk freda kulturminnene, inkludert de samiske som er eldre enn 100 år, må tas tilbørlig hensyn til i den videre planleggingen. De skriver at fagrappporten i liten grad har vurdert indirekte virkninger av tiltaket for kulturminner og kulturmiljø utenfor selve planområdet. De mener innholdet i rapporten er svært tynt når det gjelder nyere tids kulturminner og de indirekte virkningene tiltaket har for disse. Det fremgår av konsekvensutredningen at det har blitt gjennomført to uker med feltkartlegging konsentrert om utvalgte lokaliteter. De fleste av funnene ble gjort på steder med høy sannsynlighet for funn. NVE konstaterer at konsekvensutredningen har fokusert på planområdet og randsonen til planområdet. NVE har ikke stilt krav om spesifikk avgrensning av influensområdet, og mener kulturminner og kulturmiljø i tilstrekkelig grad er utredet for å kunne fatte vedtak i saken.

3.4 Friluftsliv

VFH mener at konsekvensutredningen er utilstrekkelig for friluftsliv, helse og livskvalitet. Etter NVEs vurdering er utredningen som er gjort for temaet "Friluftsliv og ferdsel" tilstrekkelig og i henhold til meddelt utredningsprogram. NVE har ikke stilt spesifikke krav om utredninger av virkninger for helse og livskvalitet, og vil heller ikke be om tilleggsutredninger for dette. Etter NVEs vurdering kan helse og livskvalitet anses å sammenfalle med flere andre temaer, som for eksempel støy, friluftsliv og andre samfunnsvirksomheter, som er utredet som selvstendige temaer i konsekvensutredningene.

3.5 Reiseliv og turisme

VFH mener at konsekvensutredningen er utilstrekkelig for reiseliv og turisme. FNF mener at temaene friluftsliv og turistnæring ikke bør utredes som felles område, da det ikke nødvendigvis er sammenfallende interesser, men derimot kan være motstridende når det gjelder utførelse og arealbruk. De synes ellers at turisme er overfladisk behandlet i søknaden. NVE viser til at det er gjennomført

separate utredninger for temaet «Friluftsliv og ferdsel», og temaet «Reiseliv og turisme». Når det er snakk om naturbasert reiselivsvirksomhet er det naturlig at deler av temaene overlapper. Etter NVEs vurdering er virkninger for reiseliv i tilstrekkelig grad utredet for at det kan fattes vedtak i saken. NVE vil ikke be om tilleggsutredninger for temaet.

3.6 Naturmangfold

Kunnskapsgrunnlaget for vurdering av virkninger for naturmangfold omfatter blant annet følgende kilder:

- «Innvordfjellet vindkraftverk i Flatanger og Namdalseid kommuner. Konsekvensutredning for teamet biologisk mangfold» fra Miljøfaglig Utredning AS (mars 2010), revidert juni 2010
- Norsk Rødliste for arter (2010) og Norsk Rødliste for naturtyper (2006, 2011)
- Artsdatabanken (www.artsdatabanken.no) og Naturbase (www.naturbase.no)
- Befaringer og møter med kommunen og berørte interesser i forbindelse med konsesjonsbehandlingen
- Innkomne høringsuttalelser

Utredningene om naturmangfold er basert på metodikk beskrevet i Statens håndbok 140 om konsekvensutredninger (2006) og i håndbøker fra DN. Materialet for rapporten er innhentet gjennom feltbefaring 2.-3. juni 2008, som hovedsakelig omfattet viltregistreringer med vekt på rovfugl og vannfugl, og feltbefaring 26.-27. juni 2008 med fokus på naturtypekartlegging og flora og supplerende fugleregistreringer. Tilleggsundersøkelser av kongeørn og hubro ble gjennomført 19.-25. mai 2010. I tillegg er materialet i rapporten innhentet gjennom relevante rapporter og registreringer, søk i databaser og intervjuer med ressurspersoner.

For temaet naturmangfold, mener Miljødirektoratet at utredningen tyder på stor kompetanse hos utreder. De mener at utredningen omtaler potensiell samlet belastning på en skjønnsmessig måte. De skriver at NVE må vurdere om kravene til kunnskap om samlet belastning av vindkraftanleggene med tilhørende infrastruktur på naturmangfoldet i regionen, jf. naturmangfoldloven, er innfridd. Selv mener de utredningen av samlet belastning på naturmangfoldet ikke er tilfredsstillende og at det må gjøres en ny totalvurdering av de samlede virkningene av vindkraftanleggene og kraftledningene i regionen. Andersen og Kielland skriver at utredningen av naturmangfoldet ikke er tilstrekkelig, da den ble gjennomført i 2008 og sammenstilt i 2010, kort tid etter at Naturmangfoldloven ble vedtatt. De mener blant annet det mangler vurderinger av samlet belastning.

Når det gjelder samlet belastning på naturmangfoldet viser NVE til at konsekvensutredninger til andre konsesjonssøkte og konsesjonsgitte vindkraftprosjekter i regionen inngår som en del av kunnskapsgrunnlaget i forbindelse med vurdering av samlet belastning. Dette gir etter NVEs vurdering et tilfredsstillende beslutningsgrunnlag i saken. Med bakgrunn i avstand, mener NVE det er relevant å vurdere samlet belastning for naturmiljø, særlig fugl, for Innvordfjellet, Sørmarkfjellet, Hundhammerfjellet og Breivikfjellet vindkraftverk.

Vitenskapsmuseet skriver at planområdet inneholder flere ferskvannslokaliteter og at de biologiske virkningene for disse ikke er utredet. Tiltakshaver har kommentert uttalelsen, og viser til at det er registrert to prioriterte ferskvannslokaliteter innenfor utredningsområdet i Naturbase. Det er ikke kartlagt prioriterte ferskvannslokaliteter innenfor selve planområdet. NVE slutter seg til at ferskvannsføremønstre er lite sårbare for tiltaket, og vil ikke stille krav om tilleggsutredninger.

NU mener det må stilles krav om feltobservasjoner over flere dager, på ulike tider av året og over flere år. De skulle helst sett at fagutreder hadde hatt feltobservasjoner over flere år enn hva som er gjort. De ser det som positivt at det er gjennomført tilleggsutredninger for hubro og kongeørn. De krever at det blir stilt krav om for- og etterundersøkelser av rovfugl på Fosen. NU mener samtidig at det er relevant å vurdere konsekvensgraden for vindkraftverket ut ifra nye oppdaterte rødlistene.

NVE konstaterer at det er gjennomført feltbefaring 2.-3. juni 2008, som hovedsakelig omfattet viltregistreringer med vekt på rovfugl og vannfugl, og feltbefaring 26.-27. juni 2008 med fokus på naturtypekartlegging og flora og supplerende fugleregistreringer. Tilleggsundersøkelser av kongeørn og hubro ble gjennomført 19.-25. mai 2010. Etter NVEs vurdering inngår dette som en del av beslutningsgrunnlaget og NVE mener antall feltdøgn som er gjennomført er tilstrekkelig. NVE vil ikke stille krav til for- og etterundersøkelser av rovfugl, tilsvarende som på Fosen. NVE konstaterer at tiltakshaver har revidert konsekvensutredningen for biologisk mangfold i juni 2010. NVE vil vurdere virkninger for naturmiljø ut ifra gjeldene rødlistene, men ser det ikke som nødvendig at tiltakshaver gjennomgår konsekvensutredningen på nytt.

NVE har vurdert kunnskapsgrunnlaget for naturmangfold i henhold til § 8 i naturmangfoldloven. I den sammenheng vises det til kapittel 4.7 i "Bakgrunn for vedtak", hvor vurdering av naturverdier i området og virkningene av det omsøkte tiltaket for disse naturverdiene er gjort. NVE anser på bakgrunn av dette at det foreliggende kunnskapsgrunnlaget som er fremskaffet i denne saken er i samsvar med de krav som følger av naturmangfoldloven § 8. Etter NVEs vurdering står kunnskapsgrunnlaget i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. NVE anser utredningsplikten for naturmangfold som oppfylt. NVE ser ikke behov for å be om ytterligere utredninger. NVE viser til vurderingen av vindkraftverkets virkninger for naturmangfold, i kapittel 4.7 i "Bakgrunn for vedtak".

Etter NVEs vurdering er kunnskapsgrunnlaget for naturmangfold i saken tilfredsstillende. Føre-var-prinsippet, jmf naturmangfoldloven § 9, kommer derfor ikke til anvendelse.

3.7 Reindrift

Områdestyret i Nord-Trøndelag krever at det foretas tilleggsutredning om virkninger for reindriften, da det i konsekvensutredningen bare er vist til tidligere utredninger om forholdet til reindriftsinteressene. De viser til at siden det er gitt konsesjoner i viktigere og mer brukte vinterbeiteområder, vil dette føre til at verdien av gjenværende vinterbeitearealer blir større. Dette mener de det ikke er tatt høyde for i tidligere utredninger. NVE mener at fagrapporten om reindrift (mars 2008), tilleggsrapporten (august 2009) og innkomne merknader utgjør et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for å kunne fatte vedtak i saken. NVE viser til at innsigelsen fra områdestyret i Nord-Trøndelag ble trukket i e-post av 13.10.14, i forbindelse med at NVE og fylkesmannen i Nord-Trøndelag avholdt møte om saken 10.10.14. Representanter fra NVE, fylkesmannen i Nord-Trøndelag og reindriftdirektøren hos Fylkesmannen var tilstede under møtet, se kapittel 3.3 i notatet «Bakgrunn for vedtak».

Sametinget ber om at det lages en samlet fremstilling av alle utredningene for prosjektene på Fosen som er på meldings- og søknadsstadiet. De påpeker at NVE ikke har lagt inn dette som krav til konsekvensutredningen for reindrift. NVE viser til fagrapporten om reindrift (mars 2008), tilleggsrapporten (august 2009), som omhandler vindkraftprosjektene på Fosen og deres virkninger for reindriften.

3.8 Landbruk og skogbruk

Fylkesmannen ved landbruksavdelingen mener utredningen for temaet er svært overordnet og summarisk, særlig når det gjelder forhold til tiltakets virkninger på skogsdriften. De synes avbøtende tiltak er dårlig beskrevet og at det er vanskelig å avgi en konkret uttalelse til de ulike trasealternativene som foreligger. De tilrår at det gjennomføres tilleggsutredninger i henhold til vedtatt utredningsprogram og deres tidligere innspill. NVE viser til at anlegget ikke vil berøre produktiv jord og at det ikke er dyrket mark i planområdet eller i området for adkomstvei. Basert på tiltakets begrensede omfang for skogbruk, mener NVE utredningen som er gjennomført gir et tilstrekkelig grunnlag for å vurdere tiltakets virkninger for landbruk og skogbruk. NVE konstaterer at utredningen er gjennomført i henhold til meddelt utredningsprogram, og vil ikke be om ytterligere utredninger for temaet.

3.9 Annet

3.9.1 *Konsultasjon og kompensasjon*

Sametinget påpeker at tiltaket vil direkte berøre det samiske reinbeiteområdet og ber NVE avklare med direkte berørte samiske interesser, om behovet for konsultasjoner. Sametinget ber NVE om å sørge for at planene ikke gjennomføres før det er avtalt en rettferdig kompensasjon og en rimelig erstatning for alle tap direkte berørte reinbeitedistrikt måtte ha som følge av tiltaket. Sametinget skriver at de selv ikke har behov for egne konsultasjoner. NVE viser til uttalelse fra Fosen reinbeitedistrikt i saken og konstaterer at de ikke har bedt om konsultasjon.

3.9.2 *Nasjonal plan for vindkraft*

NTNU – Vitenskapsmuseet har etterlyst en nasjonal plan for vindkraftutbygging. De mener dette vil gi mulighet for å kunne forta en samlet vurdering av blant annet virkningene for naturmiljøet. DN mener at omfanget av vindkraftprosjekter i Norge er så stort at det bør være grunnlag for å utvikle verktøy for å styre utbyggingsrekkefølgen av vindkraftanlegg i større områder eller regioner.

NVE konstaterer at det ikke foreligger nasjonale planer for vindkraftutbygging. Der det foreligger godkjente regionale planer vil disse inngå som en del i beslutningsgrunnlaget for NVEs behandling av saken. Utover dette må NVE som konsesjonsmyndighet midlertidig alltid foreta en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle, og også vektlegge andre forhold enn de hensyn som er vektlagt i eventuelle regionale planer.

3.9.3 *Sjøtrafikk*

Kystverket – Midt-Norge etterlyser utredning av virkninger tiltaket har for sjøtrafikk. NVE er ikke kjent med at lys fra landbaserte vindturbiner er et problem for kysttrafikken, og har derfor ikke krevd utredninger knyttet til sjøtrafikk.

3.10 Samlede virkninger for flere vindkraftverk i regionen

Riksantikvaren etterlyser sumvirkninger for landskap og kulturminner og kulturmiljø.

Miljødirektoratet mener NVE bør foreta en helhetlig vurdering av vindkraftanleggene som er bygd, som er meddelt konsesjon, inklusive de som påklaget, og de som er omsøkt. Slik vil det være mulig å finne den utbyggingsløsningen som samlet sett har færrest negative miljøkonsekvenser og som gir størst samfunnsnytte i regionen. Denne vurderingen må ifølge Miljødirektoratet også omfatte 420 kV-

kraftledningen. Miljødirektoratet mener de samlede virkninger for landskap, inngrepsfrie naturområder og friluftsliv ikke er godt nok utredet.

Sør-Trøndelag fylkeskommune mener at det er viktig å se områdene i sammenheng med prosjektene det allerede er gitt konsesjon til på Fosen. FNF mener alle vindkraftprosjektene burde vært sett under ett, og de etterlyser samlet belastning for biologisk mangfold og samlede virkninger for friluftsliv og tap av INON. Andersen og Kielland mener at det burde fortas vurderinger av sumvirkninger for landskapet langs kysten med tanke på samtlige av vindkraftprosjektene langs Trøndelagskysten. Fosen Naturvernforening mener at sumvirkninger for en rekke temaer ikke er utredet i tilstrekkelig grad. FNF støtter kommunestyret sitt krav om utredning av samlede virkninger for disse to vindkraftverkene, eventuelt at konsesjonsbehandlingen av Innvordfjellet vindkraftverk stilles i bero til klagebehandlingen av Sørmarkfjellet vindkraftverk er avsluttet.

Namsos kommune mener det er beklagelig at det ikke er utarbeidet en samlet plan for utbygging av vindkraft på Nord-Fosenhalvøya, slik at det er mulig å vurdere det totale naturinngrepet av samtlige vindkraftprosjekter. De er derfor skeptiske til å akseptere prosjektene, og mener det setter store krav til NVE om å vurdere de samlede virkningene av omsøkte utbygginger.

NVE har ikke funnet grunnlag for å kreve felles utredninger av ovennevnte temaer for vindkraftprosjektene i regionen. NVE mener at de utredningene som er gjennomført gir et tilstrekkelig grunnlag for å vurdere mulige samlede virkninger. Konsekvensutredningene og vurderingene som er gjort tidligere i de andre prosjektene i regionen har vært tilgjengelig ved sluttbehandlingen. Ved å ha konsekvensutredninger og tidligere vurderinger som er gjort for de andre prosjektene kan NVE sammenligne virkningene og gjøre vurderinger knyttet til dette. NVE viser til de respektive kapitlene i notatet "Bakgrunn for vedtak" for Innvordfjellet vindkraftverk for nærmere omtale og drøfting av mulige samlede virkninger for landskap, friluftsliv, kulturminner, og naturmangfold.

3.11 Samlet vurdering av konsekvensutredningen for Innvordfjellet vindkraftverk

Etter NVEs vurdering danner søknaden med konsekvensutredninger, innkomne merknader, møter, befaring og tilleggsopplysninger et tilfredsstillende grunnlag for å vurdere virkningene av en etablering av Innvordfjellet vindkraftverk med tilhørende infrastruktur.

Etter NVEs vurdering har Zephyr AS oppfylt utredningsplikten fastsatt i utredningsprogrammet meddelt av NVE 04.12.08. Kunnskapsgrunnet i denne saken er etter NVEs vurdering også i samsvar med de krav som følger av naturmangfoldloven § 8. NVE finner ikke grunnlag for å be om ytterligere utredninger eller opplysninger.